



UNIUNEA EUROPEANĂ



GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU



Fondul Social European
POSDRU 2007-2013



Instrumente Structurale
2007-2013



GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
OIRPOSDRU REGIUNEA VEST

Nr. 3 / 2013

Revistă bilingvă • Vol. III

Revista de Economie Socială

Journal of Social Economy

INVESTEȘTE ÎN OAMENI!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.



Asociația Alternative Sociale



Universitatea
„Alexandru Ioan Cuza”, Iași



Academia de Studii
Economice, București



România

Programul
Națiunilor Unite pentru
Dezvoltare România

Vol. III / Nr. 3
Iulie 2013/ July 2013

**Revista
de Economie Socială**

**Journal
of Social Economy**

Editura
Hamangiu
2013

REVISTA DE ECONOMIE SOCIALĂ

ISSN print: 2248 – 0560; ISSN online 2248 – 3667

ISSN-L = 2248 – 0560

Revista este editată în parteneriat de către Asociația Alternative Sociale, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Academia de Studii Economice, București și UNDP/Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare România, în cadrul proiectului „Modelul economiei sociale în România”, la Editura Hamangiu, București.

Scop:

Revista de Economie socială se dorește a fi un cadru de promovare, reflecție și dezbateră a temelor de interes pentru domeniul economiei sociale. Articolele și studiile publicate vor reflecta aspecte teoretice, practice și experiențe locale, naționale și transnaționale. Sunt încurajate abordările inovatoare pentru dezvoltarea economiei sociale, reunind perspective teoretice din mediul academic și de cercetare cu perspectivele practice ale organizațiilor profit și non-profit, ale experților din întreprinderile sociale și administrație.

Toate articolele trimise vor fi supuse unui proces de recenzare (peer-group review). Revista apare de cinci ori pe an, în 500 de exemplare/număr.

Copyright:

Responsabilitatea conținutului articolelor revine, în întregime, autorului (autorilor). Autorul care trimite un manuscris (care este indicat pentru corespondență, în cazul semnării de către mai mulți autori) are responsabilitatea de a se asigura că trimiterea spre publicare / publicarea a fost încuviințată de toți autorii. Este, de asemenea, responsabilitatea autorului de a primi acceptul instituției de proveniență pentru publicare, dacă acesta îi este solicitat. Corespondența legată de un manuscris va fi purtată cu autorul care va trimite textul, dacă nu există specificată, de la început, o altă solicitare din partea semnatarilor articolului.

Autorii vor avea în vedere audiența interdisciplinară și multinațională atunci când își redactează contribuția. Trebuie avute în vedere implicațiile analizei pentru cititorii din alte domenii, alte țări și alte discipline. Prezentarea stereotipă a indivizilor și a grupurilor sociale va fi evitată.

Articolele vor conține numărul specificat de cuvinte, inclusiv rezumatul, cuvintele cheie, notele și bibliografia, în funcție de tipul articolului: studii teoretice și empirice: 5000-7000 cuvinte; descrieri de experiențe și bune practici: 1800-2200 cuvinte; recenzii: 800-1200 cuvinte.

Este de dorit ca textul să nu mai fi fost publicat sau trimis spre publicare în altă parte. Dacă autorul are un articol înrudit publicat, va specifica acest lucru.

JOURNAL OF SOCIAL ECONOMY

ISSN print: 2248 – 0560; ISSN online 2248 – 3667

ISSN-L = 2248 – 0560

The journal is edited in partnership by Alternative Sociale Association, „Alexandru Ioan Cuza” University, Iași, The Bucharest Academy of Economic Studies and United Nations Development Programme Romania, in the project: „Social Economy model in Romania”, Hamangiu Publishing House, Bucharest.

Aims:

The Journal of Social Economy is intended as an opportunity for promoting, reflecting upon and debating various topics in the area of social economy. The articles and studies published here reflect theoretical and practical issues, as well as instances of local, national and transnational experience. Our journal encourages innovative interdisciplinary and cross-disciplinary approaches to social economy development, connecting the theoretical views of the academic and research world with the practical outlook offered by for-profit and non-profit organizations, social enterprises and administration experts.

All submissions will undergo a peer-group review process. The journal is published five times per year. Number of copies / issue: 500 copies. Any views expressed in this publication are the views of the authors and are not the views of the editors or publishing house.

Copyright:

Submission of a manuscript implies that the work described has not been published before (except in the form of an abstract or as part of a published lecture, or thesis), that it is not under consideration for publication elsewhere. The author (authors) has (have) the full responsibility of the articles' content. The submitting (Corresponding) author is responsible for ensuring that the article's publication has been approved by all the other coauthors. It is also the authors' responsibility to ensure that the articles emanating from a particular institution are submitted with the approval of the necessary institution. Only an acknowledgment from the editorial office officially establishes the date of receipt. Further correspondence and proofs will be sent to the corresponding author(s) before publication unless otherwise indicated.

The authors should take into consideration the interdisciplinary and multinational addressability when they write their works. They should also take into consideration the implications of the analysis for the readers from other study areas, other countries and other subjects. The stereotypical presentation of individuals and social groups should be avoided.

The articles will contain the specified number of words including the abstract, key-words, notes and references: theoretical studies: 5000-7000 words; empirical studies: 5000-7000 words; described experiences and best practices: 1800-2200 words; book reviews: 800-1200 words.

The text should not have already been published or sent to another publication. If the author has a similar article published, he/she should specify this.

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC ȘI EDITORIAL

Michael Cernea, Universitatea George Washington, SUA;
Nicu Gavriluță, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, România;
Cătălin Ghinăraru, INCSMPS, București, România;
Silviu Neagu, Academia de Studii Economice, București, România;
Mariana Iovițu, Academia de Studii Economice, București, România;
Vasile Ișan, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, România;
Pobeda Loukanova, Institutul de Cercetări Economice, Veliko Turnovo University, Bulgaria;
Cătălin Luca, Asociația Alternative Sociale, România;
Antonio Maturò, Universitatea `Gabriele D`Annunzio` Chieti-Pescara, Italia;
Mona Maria Pivniceru, Judecător la Curtea Constituțională a României;
Marius Cristian Neacșu, Academia de Studii Economice, București, România;
Liviu Oprea, Centrul de Etică și Politici de Sănătate, Iași, România;
Nadji Rahmania, Universitatea Lille I, Franța;
Adina Rebeleanu, Universitatea Babeș Bolyai, Cluj Napoca, România
Simona Maria Stănescu, Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română; Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, România
Conțiu Tiberiu Șoitu, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, România;
Daniela Vîrjan, Academia de Studii Economice, București, România.

Editor Șef

Daniela-Tatiana Șoitu, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, România

Membri

Adriana Doboș, Asociația Alternative Sociale, România;
Victoria Canțîr, Asociația Alternative Sociale, România;
Geta Mitrea, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, România;
Adrian Kanovici, Academia de Studii Economice, București, România.

Adresa redacției: Asociația Alternative Sociale, Str. Cuza Vodă nr. 8A, Iași 700036, România, jse@alternativesociale.ro; Tel: 0332/405.475/ Fax: 0332/405.477;

Adresa Editurii: Hamangiu, Str. Colonel Corneliu Popeia, Nr. 36, Sector 5, București; www.hamangiu.ro

Revista de Economie Socială este indexată în CEEOL, IndexCopernicus și SCIPPIO și disponibilă online cu acces gratuit la adresa: <http://profitpentruoameni.ro>

Contribuțiile pentru Revista de Economie Socială pot fi trimise continuu pe adresa redacției.

Datele de apariție a Revistei de Economie Socială:

28 februarie, 15 mai, 31 iulie, 31 octombrie și 15 decembrie.

SCIENTIFIC AND EDITORIAL BOARD

Michael Cernea, The George Washington University, USA;
Nicu Gavriluță, Alexandru Ioan Cuza University Iasi, Romania;
Cătălin Ghinăraru, INCSMPS, Bucharest, Romania;
Silviu Neaguț, The Bucharest Academy of Economic Studies, Romania;
Mariana Iovițu, The Bucharest Academy of Economic Studies, Romania;
Vasile Ișan, Alexandru Ioan Cuza University, Iasi, Romania;
Pobeda Loukanova, Institut for Economic Research, Veliko Turnovo, Bulgaria;
Cătălin Luca, Alternative Sociale Association, Romania;
Antonio Maturò, University `Gabriele D`Annunzio` Chieti-Pascara, Italy;
Mona Maria Pivniceru, Judge on The Romanian Constitutional Court;
Marius Cristian Neacșu, The Bucharest Academy of Economic Studies, România;
Liviu Oprea, Centre of Ethics and Health Policies, Iași, Romania;
Nadji Rahmania, l'Université de Lille I, France;
Adina Rebeleanu, Babeș Bolyai University, Cluj Napoca, România
Simona Maria Stănescu, Research Institute for Quality of Life, Romanian Academy; United Nations Development Programme Romania
Coțiu Tiberiu Șoitu, Alexandru Ioan Cuza University, Iasi, Romania;
Daniela Vîrjan, The Bucharest Academy of Economic Studies, România.

Editor in Chief

Daniela-Tatiana Șoitu, Alexandru Ioan Cuza University, Iasi, Romania

Members

Adriana Doboș, Alternative Sociale Association, Romania;
Victoria Canțîr, Alternative Sociale Association, Romania;
Geta Mitrea, Alexandru Ioan Cuza University, Iasi, Romania;
Adrian Kanovici, The Bucharest Academy of Economic Studies, Romania.

Address: Alternative Sociale Association, no.8A Cuza Voda Street, Iasi 700036, Romania, jse@alternativesociale.ro; Phone: 0332/405475; Fax: 0332/405477

Publishing house: Hamangiu, Colonel Corneliu Popeia Str., No. 36, District 5, Bucuresti; www.hamangiu.ro

Journal of Social Economy is covered in CEEOL, IndexCopernicus and SCIPIO and available on-line with open access, on: <http://profitpentruoameni.ro>

The authors can send their contributions *continuously* to editorial and editor's address.

Journal of Social Economy is published on:
28th February, 15th May, 31th July, 31th October and 15th December.

CUPRINS

ECONOMIA SOCIALĂ. PERSPECTIVE TEORETICE

De la economia socială la economia solidară.

Apropieri și diferențe specifice

Netedu Adrian _____ 3

Factori perturbatori ai coeziunii sociale. Violența și terorismul în școală

Carmen Palaghia _____ 26

ECONOMIA SOCIALĂ. PERSPECTIVE EMPIRICE

Cadrul instituțional cu impact asupra economiei sociale

Simona Maria Stănescu _____ 59

Accente ale comunicării publice în contextul crizei economice

Ștefania Bejan _____ 113

ECONOMIA SOCIALĂ. ORGANIZAȚII ȘI PRACTICI

Provocarea noastră cea mai mare este să reușim să „smulgem” tinerii din „ghearele străzii” – interviu cu Doamna Irina Zaharia, Organizația umanitară Concordia

Dorian Ilie _____ 147

Interviu cu Domnul Florian Sălăjeanu, președintele Asociației Profesionale Neguvernamentale de Asistență Socială (ASSOC)

Gheorghe Pascaru _____ 157

E-learning în reabilitarea socială și ocupațională

Olga Horváth _____ 171

RECENZIE

Economia socială. Analiză comparată în opt state membre

ale Uniunii Europene, Autori: Victor Nicolăescu,

Sorin Cace, Eleftheria Koumalatsou, Simona Stănescu

Mihaela Pitea _____ 197

RECOMANDĂRI PENTRU AUTORI _____ 207

SUMMARY

SOCIAL ECONOMY. THEORETICAL PERSPECTIVES

From social economy to solidary economy. Specific similarities and differences

Netedu Adrian _____ 14

Social cohesion's disturbing factors. Violence and terrorism in school

Carmen Palaghia _____ 41

SOCIAL ECONOMY. EMPIRICAL PERSPECTIVES

The institutional framework with an impact on social economy

Simona Maria Stănescu _____ 86

Emphasis of public communication in the context of the economical crisis

Ștefania Bejan _____ 128

SOCIAL ECONOMY. ORGANISATIONS AND PRACTICES

Our biggest challenge is succeeding to “pull out” the young people from the “claws of the street” – interview with Mrs. Irina Zaharia, Humanitarian Organization Concordia

Dorian Ilie _____ 152

Interview with Mr. Florian Sălăjeanu, President of the Non-Governmental Professional Association for Social Assistance (ASSOC)

Gheorghe Pascaru _____ 164

E-learning in social and occupational rehabilitaion

Olga Horváth _____ 182

BOOK REVIEW

Social economy. Compared analysis in eight member states

of The European Union, Authors: Victor Nicolăescu,

Sorin Cace, Eleftheria Koumalatsou, Simona Stănescu

Mihaela Pitea _____ 202

RECOMMENDATIONS FOR AUTHORS _____ 209

**Economia socială.
Perspective teoretice**

**Social economy.
Theoretical perspectives**

DE LA ECONOMIA SOCIALĂ LA ECONOMIA SOLIDARĂ. APROPIERI ȘI DIFERENȚE SPECIFICE

Netedu Adrian^[1]

Rezumat

Literatura de specialitate din domeniul economiei sociale se confruntă în ultimii ani cu un nou concept, cel de economie solidară. Deși termenii sunt foarte apropiați, mulți analiști consideră că există destule diferențe specifice pentru a impune cu succes acest nou concept. Inevitabil, economia solidară ar proveni din economia socială, aducându-i însă unele corecții și exemplificări. În acest articol încercăm să delimităm cele două concepte în principal din perspectivă teoretică așa cum apar în literatura de specialitate franceză.

Cuvinte cheie: *economie socială, economie solidară, spațiul public, sector terțiar*

Delimitări conceptuale

Nu vom relua aici întreaga literatură privind economia socială ci doar unele precizări terminologice, clarificate de altfel în numeroase intervenții anterioare din *Revista de economie socială*. Astfel, R. Asiminei (2012) a trecut în revistă definițiile economiei sociale așa cum sunt ele vehiculate în Europa precum și cadrul general de evoluție al preocupărilor teoretice. Autorul a amintit astfel de Carta Economiei sociale (Franța 1980) și documente ale Comunității europene (1989) prin care s-a încercat o analiză la nivelul continentului nostru a stadiului dezvoltării economiei sociale precum și la identificarea unor principii funcționale: solidaritatea și participarea membrilor, tipuri de organizare a entităților economice (cooperative, societăți mutuale, asociații non-profit). De altfel există la nivel european foarte multe inițiative menite să impulsioneze dezvoltarea economiei sociale (a se vedea

[1] Conf. Dr. Catedra de Sociologie și AS, Facultatea de Filosofie și Științe Social Politice, Universitatea Al.I. Cuza, Iași, e-mail: netedu_adrian@yahoo.com.

Stănescu, C. Luca, O. Rusu 2012). După o serie de alte documente emise la nivel european raportul CIRIEC (2007) propunea o caracterizare a entităților economice incluse în segmentul economiei sociale: astfel acestea sunt private și nu publice, au personalitate juridică, au autonomie decizională, se pot baza pe asocierea liber consimțită, profiturile economice se distribuie în mod democratic membrilor. Există de asemenea o serie de contribuții românești prin cercetări specifice care sunt accesibile pe site-ul www.economiesociala.info dar și pe site-uri ale unor ONG-uri care au dezvoltat proiecte în domeniu: www.ropes.ro, www.profitpentruoameni.ro etc. Deseori este citat în literatura de specialitate *Raportul de cercetare privind economia socială în România din perspectivă europeană comparată* (MMFPS 2010). Acest raport s-a bazat pe mai multe sondaje de opinie efectuate în instituții/firme specifice (317 chestionare aplicate la nivel european și 370 de chestionare la nivel național) precum și un sondaj pe 2549 de subiecți identificați în diverse grupuri vulnerabile.

În respectivul raport se amintește de definiția economiei sociale așa cum există în legislația românească: „termenul generic utilizat pentru a face referire la un grup de persoane care se reunește pentru a-și asuma un rol economic activ în procesul de incluziune socială, de ex. cooperative, întreprinderi sociale, ONG-uri (fundații și asociații) și alte organizații nonprofit care au un rol important în activități de gestionare și consolidare” (p. 35). Această definiție a fost criticată de către autorii raportului deoarece ar include o serie de ambiguități, atrăgându-se atenția că nu numai problemele sociale pot fi în vizorul unor astfel de entități economice.

Raportul face o amplă descriere a situației economiei sociale în întreaga Europă (cu similitudini mari pentru diverse țări de pe continent). În ce privește situația economiei sociale în Franța se specifică faptul că nivelul de acceptare a formelor de economie socială este unul din cele mai ridicate de pe continentul nostru iar entitățile economice specifice sunt foarte diverse: societăți cooperative, societăți mutuale, asociații și fundații diferite de întreprinderile individuale (prin caracterul colectiv), întreprinderile publice și societățile de capital (prin prioritatea persoanei față de capital, fără a fi prioritară remunerarea) (cf. C. Collette 2008, p. 9). De asemenea, autorii raportului amintesc că în Franța sunt

acceptați și termenii de *economie solidară* sau cel de *economie socială și solidară*. Se specifică în final că termenul de *economie solidară* a apărut în 1980 într-un anumit context social și politic care punea accent pe inserție și pe consolidarea legăturilor sociale. În acest sens considerăm că este util să analizăm ce aduce nou acest termen, care ar fi diferențele față de termenul consacrat de economie socială sau în ce măsură pot exista sugestii teoretice și practice pentru segmentele specifice în alte țări. Din cele spuse până acum putem deduce totuși o apropiere foarte mare între acești termeni.

Fundamente teoretice pentru economia socială și solidară

Odată cu teoretizările legate de economia socială au evoluat în paralel criticile la economia de piață – impusă de capitalismul modern. În căutarea unor părinți fondatori o serie de analiști s-au oprit la opera lui K. Polanyi un important economist care și-a publicat în 1944 opera de bază *The Great Transformation*. În ultimul capitol al acestei cărți – intitulat “Freedom in a Complex Society” autorul atrăgea atenția că o concentrare în jurul *mașinismului* a bulversat omul ducând la o societate mai degrabă mecanică decât umană. Autorul făcea o pledoarie pentru recâștigarea libertății umane fie și prin anumite pierderi de eficacitate economică și recomanda extinderea segmentelor economice exterioare pieței. Aceste idei au fost continuate într-un articol din 1947 în care autorul se întreba încă din titlu dacă putem crede într-un determinism economic. În sinteză autorul și-a propus să arate că determinismul economic nu mai există deși a fost eficient într-un anumit sistem al pieței. Însă, atrage atenția K. Polanyi, sistemul economiei de piață a deformat profund viziunea noastră despre om și societate de unde obstacolele majore care apar ciclic în crizele socio-economice. Din păcate, revoluția industrială a impus o *viziune tehnică* asupra vieții sociale – spune K. Polanyi – ajungându-se la ideea ca ființa umană să fie controlată de mașini. Dacă această civilizație tehnică/industrială nu mai poate fi întoarsă sau eliminată se pune problema adaptării acesteia la exigențele supraviețuirii speciei umane. K. Polanyi constată principala mutație care a avut loc în condiția umană: faptul că motivațiile de acțiune ale

oamenilor sunt înțelese ca fiind în mod preponderent *materiale* și nu *ideale*. Acest mod *materialist* de acțiune sau de gândire poate fi valabil doar în sistemul impus de economia de piață și nu în altul. De altfel Polanyi consideră că toate motivațiile economice se reduc la două clase mari: teama de foame din partea celor ce își vând forța de muncă și tentația câștigului a celor care gestionează capitalurile sau pământul. Autorul critică prevalența unui astfel de model al motivațiilor omului modern în directă legătură cu economia capitalistă, model care nu exista, de exemplu, în societățile arhaice. În concluzie este de dorit ca motivațiile numite ideale să își recapete locul în viața socială: există așadar și pietate, devoțiune sau onoare. În concluzie autorul consideră că relațiile/motivațiile economice trebuie înțelese ca *încastate* în relațiile sociale de unde și necesitatea unei adevărate reforme a organizării sociale.

O altă provocare teoretică fondatoare pentru teoreticienii economiei sociale a fost redefinirea *spațiului public* – înțeles ca un loc de întâlnire practic și simbolic al cetățenilor și aceasta în măsura în care în acest loc se pot impune la nivel local de exemplu structuri economice diverse. O primă abordare teoretică a spațiului (domeniului) public o regăsim în opera lui H. Arendt (1956, 1983). După Arendt domeniul public este un loc de convergență, un loc al aparențelor, un loc al *relațiilor obiective* cu ceilalți, un spațiu în care, deși avem perspective diferite vom privi un obiect în același mod, un loc în care se desfășoară viața politică. Din păcate domeniul public este într-o devalorizare masivă deoarece *imortalul* căutat cândva doar în spațiul privat s-a transferat în spațiul public, de data aceasta identificându-se cu *munca*, aceea care impune o constantă creștere a productivității și care își depășește cadrul până la a ne face să recunoaștem că “nu mai înțelegem sensul acestui cuvânt” (Arendt 1983, p. 59). Spațiul public a fost un obiect de studiu și pentru J. Habermas (1978) care a analizat din punct de vedere istoric modul cum s-a impus spațiul public ca o consecință a divizării statului de societate: statul nu mai poate controla schimburile libere și nici formarea opiniei publice.

Dacă ne referim acum la teoreticienii economiei solidară să amintim de faptul că analiza teoretică a spațiului public are o legătură directă cu acest tip de economie – așa cum arată E. Dacheux, J.L. Laville (2003), E. Dacheux (2003). Pentru cel din urmă, economia solidară structurează spațiul public în primul rând la nivel local în ce privește dezvoltarea

economică și este în centrul a trei entități diferite: societatea civilă, sistemul economic și sistemul etatic. A activa în spațiul public înseamnă pe de o parte solidaritate umană dar și potențial de reacție împotriva marilor conglomerate economice care vor să își impună hegemonia. Chiar dacă foarte mulți autori deplâng degradarea spațiului public din diverse perspective, totuși, spune E. Dacheux, de multe ori lipsește din analiză elementul asociaționist, posibilitatea de acces în primul rând a celor marginalizați și periferici. Tocmai de aceea E. Dacheux (2003, p. 201) propune o nouă conceptualizare a spațiului public încadrat între două limite: zona de frontieră inferioară (unde se regăsesc spațiul domestic, spațiul de intercunoaștere și spațiul de mediere socială) precum și zona de frontieră superioară (unde se regăsesc spațiul de mediere instituțională și spațiul politic). Se observă o gradare începând de la spațiul cel mai intim-spațiul domestic și terminând cu cel mai puțin personal-spațiul instituțional. Între aceste limite economia solidară își găsește locul la diverse paliere constituindu-se în adevărate *spații de mediere socială* (*op. cit.*, p. 201).

Dezbaterea privind spațiul public este mult mai complexă și nuanțată. Scopul acesteia este să identifice chiar *spațiul public al economiei solidare* „care presupune înaintea de toate confruntarea indivizilor concreți, față în față, co-prezenți în spații socializatoare, gata de a folosi tehnici care permit transformarea reprezentărilor și practicilor vechi sau mai noi în spații publice de proximitate (...) aceste spații publice sunt în același timp forme de rezistență în ce privește logica puterii instituite și a economiei” (Laville și Cattani, 2006, pp. 361-363).

Aceste analize vin să confirme dezbaterea noastră în jurul noțiunilor de economie socială și/sau solidară plecând de la un fundal teoretic mai general: prezența sau absența legăturilor sociale în relațiile economice dintre oameni. K. Polanyi considera că tocmai aceasta este marea transformare: relațiile sociale nu mai sunt imanente, încastate în sânul relațiilor economice așa cum erau în economiile societăților primitive. Cu toate acestea studiile de sociologie economică au relevat că, fie și în epoca unei economii de piață globale, relațiile sociale manifestate în rețele sunt prezente și de multe ori acestea stau la baza succesului economic și social (Granovetter 1973,1985), la fel cum teoreticienii capitalului social au demonstrat că rețelele durabile de intercunoaștere pot

fi o resursă de bază în dezvoltarea capitalului economic și nu numai (Bourdieu 1986; Putnam 1993; Coleman 1988). Din cele spuse până acum considerăm că economia socială recuperează în mod vădit ceea ce rețelele de solidaritate pot oferi iar *spațiul public* în care se manifestă devine un spațiu al recuperării democrației și al egalității de șanse.

De la economia socială la economia solidară

Din precizările de până acum, am dedus că economia socială are în centrul sistemului de valori *solidaritatea*, iar acest fapt ar fi poate suficient pentru ca termenul de economie socială să poate fi acceptat ca și termen general valabil în orice sistem socio-economic. Cu toate acestea o serie de cercetători francezi au ținut să impună mai degrabă termenul de *economie solidară*. Cei doi termeni sunt foarte apropiați având un corpus comun de idei și de valori dar și diferențe specifice. O primă sugestie a importanței termenului de economie solidară o regăsim într-un volum recent coordonat de către E. Dacheux și D. Goujon (2011). Încă din debutul aceluși volum se consideră că o analiză a economiei solidare este normală pe fondul crizei economice recente. Autorii propun chiar o dublă perspectivă asupra economiei solidare: acest tip de economie privită ca o componentă a economiei plurale și ca un mijloc de rezistență politică la capitalism. Mai mult de atât, dacă se speră într-o nouă lume, mai dreaptă, ar trebui plecat de la constatarea că acel „sfârșit al istoriei” decretat de către F. Fukuyama (1989) și care statua victoria istorică a economie de piață (cel puțin în varianta capitalistă cunoscută) – nu s-a realizat încă. Această lume *mai dreaptă* ar însemna o reconsiderare a realităților economice din perspectiva solidarității umane (fără a nega și opiniile care consideră economia solidară drept o utopie sau cele care consideră că o ruptură totală față de modul de gândire al pieței muncii pentru agenții economiei sociale nu este posibilă (Hely 2008).

În acest punct, aparent, principiile economiei sociale par să fie de ajuns (este vorba de voluntariat, autonomie, egalitate și solidaritate – principii enunțate de J.-F. Draperi (2009, apud Dacheux și Goujon 2011). Cu toate acestea anumite adăugiri ar fi necesare pentru a defini „acele inițiative conduse de cetățeni pentru a democratiza economia”. În acest sens, față de

definițiile deja consacrate ale economiei sociale autorii mai înainte citați aduc o serie de amendamente importante (Dacheux și Goujon 2011, pp. 28-31) la ceea ce se înțelege îndeobște că ar fi economia solidară: nu este un sector economic rezervat doar celor săraci sau excluși, nu este o economie informală, nu este o economie asistată, nu este o economie caritativă. Aceste corecții aduc precizări importante care justifică evantaiul foarte larg al domeniilor în care se pot identifica activități specifice economiei solidare, cel puțin în variantă francofonă. Se disting astfel activități care pot fi sau nu monetare, pot fi sau nu comerciale precum și cele simbolice de susținere socio-politică a acestei alternative la o economie de tip capitalist dominantă. Sensul economiei solidare se extinde însă în mod spectaculos și vom enumera doar câteva direcții:

- lupta împotriva inegalităților sociale și teritoriale până la transformarea societății (Hersent, 2011);

- *comerțul echitabil*: beneficiari din Nord se obligă să achiziționeze produsele unor producători din Sud la prețuri juste, fără alte adaosuri (Bucolo 2011; Pleyers 2010);

- *finanțare solidară*: accesul la mijloace financiare, la creditare (Vallat, 2011);

- spațiu de mediere și autonomie feminină (Guérin 2003a; 2003b) etc.

Toate aceste direcții vin să confirme dinamica noilor realități economice la nivel local în multe țări europene. Paradoxal, fenomenul globalizării scoate la iveală din ce în ce mai multe exemple de economie solidară la nivel european. J.L. Laville (2003) semnalează de exemplu:

- apariția în Danemarca și Suedia a serviciilor de găzduire a copiilor în ceea ce s-a numit *cooperative de părinți*;

- *întreprinderi sociale* în Italia care racolează șomeri pentru munci la domiciliu;

- *community enterprises* în Marea Britanie;

- *playgroups* - servicii de găzduire a copiilor cu vârsta mai mică de 5 ani (Anglia, Țara Galilor);

- diverse servicii sociale private care sunt totuși sprijinite de stat (Germania, Austria).

Alți autori trec în revistă multe alte exemple de *întreprinderi sociale* (Borzaga și Defourny 2001) în 15 țări europene: servicii pentru îngriji-

rea copiilor (Austria), servicii comunitare (Belgia), cooperative diverse (Danemarca), cooperative înființate pentru a combate șomajul (Finlanda, Spania), servicii de proximitate (Franța), cooperative pentru persoanele cu dizabilități (Portugalia) etc. În toate cazurile enumerate am observat importanța cadrelor legislative naționale cu diferențe specifice de la caz la caz. De asemenea se amintește în literatura de specialitate de generații ale economiei sociale cu exemplificări care coboară până la China sau Egiptul antice. Aceste diferențe fac aproape imposibilă o enumerare exhaustivă a inițiativelor în domeniu. În acest context putem considera necesară o extindere a termenului de economie socială pentru a îngloba inițiative atât de diverse. În orice caz noțiunile implicate trebuie să depășească nivelul legal-instituțional sau nivelul normativ în definirea acestor activități specifice.

Pentru a concluziona asupra diferențelor specifice între cei doi termeni vom aminti viziunea lui E. Dacheux, D. Goujon (2011 p. 10) conform căroră diferențele dintre economia socială și cea solidară ar fi următoarele:

1. Diferențe provenind din finalitatea proiectului: este de ajuns să ai un statut juridic adecvat (asociație, cooperativă, asociație mutuală) ca să faci parte din economia socială. Scopul entităților care se autodefinesc ca fiind din economia solidară este însă mai extins: democratizarea economiei.

2. Economia socială nu a ieșit din productivism (nu a pus în discuție diada mai multă producție – mai multă bogăție colectivă). Economia solidară a criticat productivismul.

3. Economia socială e caracterizată de principiul dublei calități: membrii organizației sunt producători și beneficiari ai bunurilor produse. Contează deci interesul colectiv al membrilor. Acest interes poate fi mai apropiat sau mai îndepărtat de interesul general dintr-un teritoriu anumit. Economia solidară elimină această posibilitate: interesul ei ține întotdeauna de interesul general.

Toate aceste diferențieri sunt foarte nuanțate însă întrevădem efortul unor teoreticieni de a completa o viziune relativ simplistă asupra economiei sociale. Foarte aproape regăsim și ideile unor B. Eme și J.L. Laville (2006) conform căroră *economia solidară* pune un accent mult mai pronunțat pe dimensiunea egalitară, pe democrația internă a entităților

non-profit inițiate de cetățeni, pe relațiile intersubiective create. Pentru că diferențele de terminologie sunt dificil de depistat A. Lipietz (2001, p. 26) propune chiar o sinteză definind cu termenul de *conomie socială și solidară* – sectorul terțiar de utilitate socială. Pentru a înțelege cum conlucrează cei trei termeni autorul specifică modul în care se delimitează aceștia: termenul de sector terțiar („orice am face este nevoie de un sector definit, cu reguli proprii inclusiv fiscale”) se deosebește de termenul de economie socială („cum, cu ce statut și cu ce norme are loc organizarea internă”) dar și de termenul de economie solidară („în numele a ce întreprindem o anumită activitate”). Economia socială și solidară este în esență pentru A. Lipietz un principiu original de socializare.

Concluzie

Termenul de economie solidară s-a impus mai ales în spațiul francofon și a adus o serie de corecții termenului de economie socială. Cu toate că sensurile celor doi termeni rămân foarte apropiate, nu putem nega plusul de concizie adus. Termenul de economie solidară a venit să îmbogățească termenul de economie socială cu noi valențe teoretice și practice pe fondul unei gândiri economice globalizante incisive și mai ales în perioadele ciclice de criză economică, în încercarea regăsirii unui echilibru sau a umanității în ansamblu. Economia solidară provine din cea socială, dar, în egală măsură, ele se completează reciproc. În final atragem atenția că dacă aplicarea principiilor economiei solidare nu poate fi decât benefică în multe segmente ale economiei informale atunci și schimbul de experiență poate fi o provocator: ne putem imagina organizații economice moderne aplicând pe scară largă aceste principii, asumându-și anumite costuri dar având și beneficii în ceea ce privește satisfacția și motivația în muncă, solidaritatea umană, strategiile de depășire a crizelor.

Bibliografie

1. Arendt H. (1983). *Condition de l'homme moderne*. Calmann-Lévy. Paris (prima ediție 1956).

2. Asiminei R. (2012). Economia socială-delimitări conceptuale. *Revista de economie socială*. Vol. 2, nr. 1/2012.
3. Borzaga C. and Defourny J. (2001). *The Emergence of Social Enterprises*. Routledge. London.
4. Bourdieu P. (1986). The forms of capital. În vol. *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (ed. Richardson J.G.), Greenwood Press.
5. Bucolo E. (2011). Le commerce équitable. Vol. *L'Economie solidaire*. Les Esentieles d'Hermès, CNRS.
6. Coleman J. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology*. vol. nr. 94.
7. Collette C. (2008). *Economie sociale et solidaire – Gouvernance et controle*. Dunod, Paris.
8. Dacheux E. și Goujon D. (2011). *Principes d'économie solidaire*. Ed. Ellipses Marketing.
9. Dacheux E. și Laville J.L. (2003). Penser les interactions entrele politique et l'économique. în vol. *L'Economie solidaire et démocratie*. Les Esentieles d'Hermès, CNRS.
10. Dacheux E. (2003). Un nouveau regard sur l'espace public et la crise démocratique. în vol. *L'Economie solidaire et démocratie*. Les Esentieles d'Hermès, CNRS.
11. Draperi J.-F. (2009). *L'Economie sociale: utopie, pratiques, principes*, Paris, Presses de l'économie sociale, 2009.
12. Eme B. și Laville J.L. (2006). Economie solidaire (2). în vol. *Dictionnaire de l'autre économie* (coord. Laville J.L., Cattani A.D.) Gallimard, Paris.
13. Fukuyama F. (1989). The End of History?. *The National Interest*.
14. Granovetter M. (1973). The Strenght of the Weak Ties. *American Journal of Sociology*. Vol. 78, nr. 6.
15. Granovetter M. (1985). Economic Action and Social Structure: the Problem of Embeddedness. *American Journal of Sociology*. Vol.91, nr. 3.
16. Guérin I. (2003a). Espaces de Médiation et autonomie féminine, Vol. *L'Economie solidaire et démocratie*. Les Esentieles d'Hermès, CNRS.
17. Guérin I. (2003b). *Femmes et économie solidaire*. La Decouverte. Paris.

18. Habermas J. (1978). *L'Espace public : archéologie de la publicité comme dimension constitutive de la société bourgeoise*. Payot. Paris (prima ed. 1962).
19. Hely M. (2008). *L'économie sociale et solidaire n'existe pas*. Disponibil la: www.laviedesidees.fr; accesat 23.06.2013.
20. Hersent M. (2011). L'économie sociale en France. Vol. *L'Economie solidaire*. Les Esentieles d'Hermès, CNRS.
21. Laville J. L. (2003). Economie solidaire :les enjeux européens în vol. *L'Economie solidaire et democratie*. Les Esentieles d'Hermès, CNRS.
22. Laville J.L. și Cattani A.D. (coord.). (2006). *Dictionnaire de l'autre économie*. Gallimard, Paris.
23. Lipietz A. (2001). Rapport sur l'économie sociale et solidaire. *Cahiers du LAREPPS*, Nr.1. LAREPPS/UQÀM. Montreal
24. Pleyers G. (2010). *Le café équitable est-il altermondialiste? Convergences et distances entre la filière équitable et les militants altermondialistes*. Working Paper. CRIDIS.
25. Polanyi K. (1944). *The Great Transformation*. New York: Rinehart.
26. Polanyi K. (1947). On belief in economic determinism. *The Sociological Review*, vol. 39, nr 2, pp. 96-112; apărut și sub titlul „Faut il croire au déterminism économique”. În vol. *Essais de Karl Polanyi*. Seuil. 1983.
27. Putnam RD. (1993). *Making Democracy work: civic traditions in modern Italy*. Princeton University press.
28. Stanescu S. M., Luca C. și Rusu, O. (2012). Reglementări cu impact comunitar și național asupra domeniului economiei sociale. *Revista de economie socială*. Vol. 2, nr. 2/2012.
29. Vallat D. (2011). Les finances solidaires. Vol. *L'Economie solidaire*. Les Esentieles d'Hermès, CNRS.
- *** CIRIEC. (2007). *Economia socială în Uniunea Europeană*. Rezumatul raportului întocmit pentru Comitetul Economic și Social European.
- *** Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale (MMFPS). (2010). *Raport de cercetare privind economia socială în România din perspectivă europeană comparată*. www.mmuncii.ro.

FROM SOCIAL ECONOMY TO SOLIDARY ECONOMY. SPECIFIC SIMILARITIES AND DIFFERENCES

Netedu Adrian^[1]

Abstract

Specialized literature from the field of social economy has been facing in the last years a new concept, namely solidary economy. Although the terms are very much alike, many analysts consider that there are enough specific differences in order to successfully impose this new concept. Unavoidably, solidary economy may come from social economy but bringing some corrections and examples. In this article we try to mark the limits of the two concepts mainly from the theoretical perspective as they appear in the French specialized literature.

Key words: *social economy, solidary economy, public space, tertiary sector*

Conceptual limits

We shall not re-discuss here the entire literature regarding social economy, but we shall make only a few specifications of terminology, clarified in fact by many previous interventions in the *Journal of Social Economy*. Therefore, R. Asiminei (2012) has made an overview of the social economy definitions as they circulate in Europe and also the general evolution framework of the theoretical concerns. In this way, the author has reminded of the Social Economy Carta (France 1980) and of the European Community documents (1989) that tried to make an analysis at the level of our continent regarding the social economy development stages and also to identify some functional principles: solidarity and the participation of the members, organization types of the economical entities (cooperatives, mutual societies, non-profit

[1] Ph. D., Associate Professor, Sociology and Social Work Chairs, Faculty of Philosophy and Social Political Sciences, University Al.I. Cuza, Iasi, e-mail: netedu_adrian@yahoo.com.

associations). In fact there are, at European level, a lot of initiatives meant to stimulate the development of social economy (see S.M. Stănescu, C. Luca, O. Rusu 2012). After a series of other documents issued at European level, the CIRIEC report (2007) proposed a portrait of the economical entities included in the social economy segment: in this way these are private and not public, they have a legal personality, they have decisional autonomy, they can rely on the free consent association and the economical profits are distributed among the members in a democratic way. There is also a series of Romanian contributions through specific researches that are also available on the website www.economiesociala.info but also on the websites of some NGOs that have developed projects in this field: www.ropes.ro, www.profitpentruoameni.ro, etc. Very often, the *Research report regarding social economy in Romania from the comparative European perspective* (MMFPS, 2010) is quoted by the specialized literature. This report was based on several opinion polls performed in specific institutions/companies (317 questionnaires applied at European level and 370 questionnaires at national level) and also a poll made on 2549 subjects identified in various vulnerable groups.

In that report already mentioned we can read the social economy definition as it exists in the Romanian legislation: “the generic term used in order to refer to a group of people which comes together to undertake an active economical role in the social inclusion process, for. ex. cooperatives, social enterprises, NGOs (foundations and associations) and other non-profit organizations that have an important role in the management and consolidation activities” (page 35). This definition was criticized by the authors of the report because it includes a series of ambiguities, drawing the attention on the fact that not only the social problems can be targeted by this kind of economical entities.

The same report makes a complex description of the social economy situation in the entire Europe (with large similarities for several countries on the continent). Regarding the situation of social economy in France, it is specified that the level of accepting social economy forms is one of the highest from our continent and the specific economical entities are very diverse: cooperative societies, mutual societies, associations and foundations, different from the individual enterprises (through the

collective feature), public enterprises and capital societies (through the priority of the person over the capital, without primary pursuing the remuneration) [cf. C. Collette 2008, p. 9]. Also, the authors of the report mention that in France, the terms *solidary economy* or *social and solidary economy* are accepted. In the end, the report specifies that the term *solidary economy* appeared in 1980 in a certain social and political context that emphasized the insertion and the consolidation of social connections. To that end, we consider useful the analysis of what innovations do these terms bring, or what would be the differences over the consecrated term of social economy or to what extent it is possible to have theoretical and practical suggestions for the specific segments in other countries. From what was said so far, we can however deduce a very big similarity between these two terms.

Theoretical fundaments for social and solidary economy

Together with the theorizations of social economy, the critiques of market economy, as imposed by the modern capitalism, have evolved in parallel. In their search for some founders, a series of analysts stopped at the work of K. Polanyi, an important economist who published in 1944 his main work called

The Great Transformation. In the last chapter of this book, called "Freedom in a Complex Society", the author pointed out that the concentration around the *machinism* has confused the human species leading to a society that is rather mechanical than human. The author pleaded for regaining human freedom, even if this is made through certain economic efficiency losses and recommended to extend the market's exterior economical segments. These ideas were continued in an article from 1947, where the author is wondering, since the title, whether we can believe in an economical determinism. In a nut shell, the author proposed to prove that economical determinism doesn't exist anymore, although it was efficient in a certain system of the market. But, K. Polanyi points out, the system of market economy has deeply deformed our vision on man and society and this is the place

where the major obstacles emerge within the socio-economic crisis, in a cyclical manner. Unfortunately, the industrial revolution has imposed a *technical view* on the social life – says K. Polanyi– reaching the point where it is believed that the human being must be controlled by machines. If this technical/industrial civilization cannot be returned or eliminated, then we must think of adapting it to the demands of the human species survival. K. Polanyi has observed the main mutation that took place in the human condition: the fact that the action motivations of the people are understood as being mainly *material*, and not *ideal*. This *materialist* way of acting or thinking can be valid only in the thought system imposed by the market economy and not in another system. In fact, Polanyi believes that all economical motivations are reduced at two big classes: the fear of hunger felt by those who sell their work force and the profit temptation of those who manage the capitals or the land. The author criticizes the prevalence of such a model concerning the motivations of the modern man in direct connection with capitalist economy, a model that does not exist, for example, in archaic societies. In conclusion, it is desirable that the motivations called ideals regain their place in the social life: hence, there is also piety, devoutness or honor. In conclusion, the author considers that the economic relationships/motivations must be understood as being *embedded* in the social relationships and this is why we need to have a true reformation of social organization.

Another theoretical founding challenge for the theoreticians of social economy was to redefine the *public space* – understood as a practical and symbolical meeting place of the citizens and this to the extent where it is possible to impose in this place, at local level for example, various economical structures. A first theoretical approach of the public space (domain) is found in the work of H. Arendt (1956, 1983). According to Arendt, the public domain is a place of convergence, a place of appearances, a place of the *objective relationships* with the others, a space where, although we have different perspectives we look at an object in the same way, and a place where the political life takes place. Unfortunately the public field is in a massive devaluing process because the *immortal* once looked for only in the private space, was transferred to the public space, this time being identified with *the work*,

the one that imposes a constant increase of the productivity and that exceeds its framework until it makes us admit that “we do not longer understand the meaning of this word” (Arendt 1983, p. 59). The public space was a study object also for J. Habermas (1978) who analyzed from a historical point of view the way in which public space imposed itself as a consequence of the state society separation: the state can no longer control the free changes or the formation of public opinion.

If we refer here to the theoreticians of solidary economy we must mention the fact that the theoretical analysis of the public space has a direct connection with this type of economy – as showed by E. Dacheux, J.L. Laville (2003), E. Dacheux (2003). For the later, solidary economy structures the public space first of all at local level regarding economical development and is in the center of three different entities: civil society, the economical system and the state system. To be active within the public space means on one hand human solidarity but also the reaction potential against the large economical conglomerates that want to impose hegemony. Even if many authors lament for the decay of the public space from various perspectives, still, says E. Dacheux, many times the associative element and the access opportunity first of all of those marginalized and marginal is missing from the analysis. This is exactly why E. Dacheux (2003, p. 201) proposes a new conceptualization of the public space embedded between two limits: the lower frontier (where we find the domestic space, the inter-knowledge space and the social mediation space) and also the upper frontier area (where we find the institutional mediation space and the political space). We can observe a scaling starting with the most intimate space – the domestic space and ending with the least personal space – the institutional space. Between these limits, solidary economy finds its place in various levels forming real *spaces of social mediation* (*op. cit.*; p. 201).

The debate regarding the public space is much more complex and tinted. Its purpose is to identify exactly the *public space of solidary economy* “that means first of all to confront the concrete individuals, face to face, that are co-present in the socializing space, ready to use techniques that allow the transformation of the older or newer representations and practices in the proximity public spaces (...) these public spaces being at the same time forms of resistance regarding the

logics of institutional power and of economy” (Laville and Cattani 2006, pp. 361-363).

The purpose of this analysis comes to confirm our debate around the concepts of social and/or solidary economy starting with a more general theoretical background: the presence or the absence of social connections in the economical relationships between people. K. Polanyi believes that this is the big transformation: the social relationships are no longer immanent, embedded amidst the economical relationships as they were in the economies of the primitive societies. Despite all these, the economical sociology studies have showed that, even in the era of a global market economy, the social relationships expressed in networks are present and many times are the basis for the success of finding a job (Granovetter 1973,1985) in the same way as the theoreticians of social capital have proved that the sustainable networks of inter-knowledge can be a basic resource in the development of economical capital and not only (Bourdieu 1986; Putnam 1993; Coleman 1988). From what was said so far, we believe that social economy brings back in an obvious way what the solidarity networks can offer and the *public space* where they are expressed become a space of getting back democracy and the concept of equal opportunities.

From social economy to solidary economy

From the specifications made so far, we have concluded that social economy has *solidarity* in the core of its value systems and this fact can be sufficient so that the term social economy is accepted as a general valid term in any socio-economical system. Despite all these, a series of French researchers have strongly desired to rather impose the term *solidary economy*. The two terms are very close, having a common corpus of ideas and values but also some specific differences. A first suggestion regarding the importance of solidary economy term is found in a recent volume coordinated by E. Dacheux and D. Goujon (2011). Since the very beginning of this book, it is considered that an analysis of solidary economy is normal against the recent economical crisis. The authors propose even a double perspective on solidary economy: this type of economy regarded as a component of plural economy and as a

political resistance mean towards capitalism. Moreover, if we hope in a new world, a more just world, we should start with the observation that “the end of history” ordained by F. Fukuyama (1989) and which stated the historical victory of market economy (at least in the known capitalist version) – has not been achieved yet. This *more just* world would mean reconsidering the economical realities from the perspective of human solidarities [without also denying the opinions that consider solidary economy to be a utopia or those that consider that is not possible to have a total separation from the labor market thought mode for the social economy agents (Hely, 2008).

In this point, apparently, the principles of social economy seem to be enough (we are talking about voluntary work, autonomy, equality and solidarity – principles that were stated by

Draperi (2009, apud Dacheux and Goujon 2011). Despite all these, it would be necessary to make some additions in order to define “those initiatives lead by the citizens to make economy democratic”. To this end, in comparison with the social economy definitions that are already acknowledged, the authors quoted above, bring a series of important amendments (Dacheux and Goujon 2011, pp. 28-31) to what is usually understood by solidary economy: it is not an economic sector reserved only for the poor or for the excluded people, it is not an informal economy, it is not an assisted economy, it is not a charity economy. These corrections bring important explanations that justify the very wide area of activities specific for solidary economy, at least in the francophone version. Therefore, we distinguish activities that can be financial or not, can be commercial or not and also the symbolic ones of socio-political support given to this alternative of the mainstream capitalist type economy. The meaning of solidary economy is extended in a spectacular way and we shall mention only some few directions:

- the fight against social and territorial inequities to the transformation of society (Hersent 2011);

- *equitable commerce*: beneficiaries from the North commit to purchase products from Southern producers at fair prices, without any other additions (Bucolo 2011; Pleyers 2010);

- *solidary financing*: the access to loan financial means (Vallat 2011);

– space for mediation and feminine autonomy (Guérin 2003a; 2003b) etc.

All these directions come to confirm the dynamics of the new economical realities at local level in many European countries. Paradoxically, the phenomenon of globalization brings about more and more examples of solidary economy at European level. J.L. Laville (2003) points out for example:

- the emergence in Denmark and Sweden of the hosting services for children, what is called *parents cooperatives*;
- *social enterprises* in Italy that recruit unemployed persons for working at home;
- *community enterprises* in Great Britain;
- *playgroups* – hosting services for children younger than 5 years old (England, Wales);
- various private social services that are however supported by the state (Germany, Austria).

Other authors make a review of many other examples of *social enterprises* (Borzaga and Defourny 2001) in 15 European countries: services for child care (Austria), community services (Belgium), various cooperatives (Denmark), cooperatives created in order to fight unemployment (Finland, Spain), proximity services (France), cooperatives for the persons with disabilities (Portugal) etc. In all the cases we have mentioned, we have observed the importance of the national legislative frameworks with specific differences from case to case. Also, the specialized literature reminds of the social economy generations with examples that go to medieval China or Egypt. These differences make it almost impossible to have an exhaustive list of the initiatives from the field. In this context we can consider it necessary to extend the term social economy in order to embed such diverse initiatives. In any case, the notions involved must exceed the legal-institutional level or the normative level when defining these specific activities.

In order to draw a conclusion on the specific difference between the two terms we shall remind of the view of E.Dacheux, D.Goujon (2011, p. 10) according to which the differences between social economy and solidary economy may be the following:

1. Differences coming from the end purpose of the project: it is enough to have an adequate legal status (association, cooperative, mutual association) in order to be part of the social economy system. But the purpose of the entities that define themselves as being part of the solidary economy is much more extended: the democratization of economy.

2. Social economy has not stepped out of productivism (has not discussed the dyad more production – more collective wealth). Solidary economy has criticized productivism.

3. Social economy is characterized by the principle of double quality: the members of the organization are the producers and the beneficiaries of the produced goods. What matters then is the collective interest of the members. This interest can be closer or far away from the general interest form a certain territory. Solidary economy eliminates this possibility: its interest always keeps account of the general interest.

All these differences are very much shaded but we oversee the effort of some theoreticians to complete a relatively simplistic view on social economy. We also find the ideas of some like B. Eme and J.L. Laville (2006) as being very similar, according to which *solidary economy* emphasizes much more on the equality dimension, on the internal democracy of the non-profit entities initiated by the citizens, on the inter-subjective relationships created. Because the differences of terminology are difficult to detect A. Lipietz (2001, p. 26) suggests even a synthesis, defining with the term *social and solidary economy* – the tertiary sector of social utility. In order to understand how the three terms work together, the author specifies the way in which these are separated one from the other: the term tertiary sector (“whatever we do we need a well-defined sector, with own rules including fiscal rules”) is different from the term social economy (“how, with what status and with what norms does internal organization takes place”) but also the term solidary economy (“on the behalf of *what* do we perform a certain activity”). Social and solidary economy is in essence, for A. Lipietz, an original principle for socializing.

Conclusion

The term solidary economy has imposed itself especially in the francophone space and brought a series of corrections to the term social economy. Although the meanings of the two terms remain very close, we cannot deny the plus of concision that was brought. The term solidary economy came to enrich the term social economy with new theoretical and practical traits against an incisive economical globalizing thinking and especially during the cyclical periods of economical crisis in the attempt to find the balance or the humanity in general. Solidary economy comes from social economy but also they complete one another. Finally we draw attention about the fact that the application of the solidary economy can be beneficial in many segments of the informal economy then the sharing experience can be a challenge: we can imagine modern economic organizations applying these principles widely, assuming certain costs but having strong benefits in terms of job satisfaction and motivation, human solidarity, strategies for overcoming the crisis.

References

1. Arendt H. (1983). *Condition de l'homme moderne*. Calmann-Lévy. Paris (first edition 1956).
2. Asiminei, R. (2012). Social economy – conceptual separations. *Journal of Social Economy*. Vol. 2, nr. 1/2012
3. Borzaga C., Defourny J. (2001). *The Emergence of Social Enterprises*. Routledge. London
4. Bourdieu P. (1986). The forms of capital. In the vol. *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (ed. Richardson J.G.), Greenwood Press.
5. Bucolo E. (2011). Le commerce équitable. Vol. *L'Economie solidaire*. Les Esentieles d'Hermès, CNRS
6. Coleman J. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology*. vol. nr. 94
7. Collette, C. (2008). *Economie sociale et solidaire – Gouvernance et controle*. Dunod, Paris

8. Dacheux E., Goujon D. (2011). *Principes d'économie solidaire*. Ed. Ellipses Marketing

9. Dacheux E., Laville J.L. (2003). Penser les interactions entre le politique et l'économique. in vol. *L'Économie solidaire et démocratie*. Les Esentieles d'Hermès, CNRS.

10. Dacheux E. (2003). Un nouveau regard sur l'espace public et la crise démocratique. in vol. *L'Économie solidaire et démocratie*. Les Esentieles d'Hermès, CNRS.

11. Draperi J.-F. (2009). *L'Économie sociale: utopie, pratiques, principes*, Paris, Presses de l'économie sociale.

12. Eme B., Laville J.L. (2006). Economie solidaire (2). in vol. *Dictionnaire de l'autre économie* (Eds. Laville J.L., Cattani A.D.) Gallimard, Paris

13. Fukuyama F. (1989), The End of History?. *The National Interest*.

14. Granovetter M. (1973). The Strenght of the Weak Ties. *American Journal of Sociology*. Vol. 78, nr. 6

15. Granovetter M. (1985). Economic Action and Social Structure: the Problem of Embeddedness. *American Journal of Sociology*. Vol.91, nr. 3

16. Guérin I. (2003a). Espaces de Médiation et autonomie féminine, Vol. *L'Économie solidaire et démocratie*. Les Esentieles d'Hermès, CNRS

17. Guérin I. (2003b). *Femmes et économie solidaire*. La Decouverte. Paris

18. Habermas J. (1978). *L'Espace public : archéologie de la publicité comme dimension constitutive de la société bourgeoise*. Payot. Paris (first ed. 1962)

19. Hely M. (2008). *L'économie sociale et solidaire n'existe pas*. www.laviedesidees.fr, accesed 23.06.2013

20. Hersent M. (2011). L'économie sociale en France. Vol. *L'Économie solidaire*. Les Esentieles d'Hermès, CNRS

21. Laville J. L. (2003). Economie solidaire: les enjeux européens în vol. *L'Économie solidaire et démocratie*. Les Esentieles d'Hermès, CNRS.

22. Laville J.L., Cattani A.D. (coord.). (2006). *Dictionnaire de l'autre économie*. Gallimard, Paris

23. Lipietz A. (2001). Rapport sur l'économie sociale et solidaire. *Cahiers du LAREPPS*, Nr.1. LAREPPS/UQÀM. Montreal

24. Pleyers G. (2010). *Le café équitable est-il altermondialiste? Convergences et distances entre la filière équitable et les militants altermondialistes*. Working Paper. CRIDIS.

25. Polanyi K. (1944). *The Great Transformation*. New York: Rinehart.

26. Polanyi K. (1947). On belief in economic determinism. *The Sociological Review*, vol. 39, nr 2, pp. 96-112; published with the title „Faut il croire au déterminisme économique”. in vol. *Essais de Karl Polanyi*. Seuil.1983

27. Putnam RD. (1993). *Making Democracy work: civic traditions in modern Italy*. Princeton University press.

28. Stănescu S. M., Luca C., Rusu, O. (2012). Regulations with a community and national impact on the social economy field. *Journal of Social Economy*. Vol. 2, nr. 2/2012

29. Vallat D. (2011). Les finances solidaires. Vol. *L'Economie solidaire*. Les Esentieles d'Hermès, CNRS

*** CIRIEC. (2007). *Social economy in the European Union*. The summary of the report drafted for the European Economical and Social Committee.

*** Ministry of Labor, Family and Social Protection (MMFPS). 2010. *Research report regarding social economy in Romania from the compared European perspective*. www.mmuncii.ro

FACTORI PERTURBATORI AI COEZIUNII SOCIALE. VIOLENȚA ȘI TERORISMUL ÎN ȘCOALĂ

Carmen Palaghia^[1]

Rezumat

Problematica manifestărilor violente în diferite medii sociale constituie, în contextul societății contemporane, inclusiv în spațiul social românesc, o prioritate și un domeniu fundamental, atât pentru cercetarea științifică, cât și pentru intervenția instanțelor sociale specializate. Instituția școlară este afectată, în mod semnificativ, de conduitele deviate ale elevilor și, totodată, ale celorlalte categorii de participanți la activitățile educative și instructive. Mai mult decât alte spații sociale, cel școlar impune o intervenție imediată, adecvată și îndeosebi, profesionistă.

Cuvinte cheie: *elevi, violență școlară, terorism, conduită deviantă*

Introducere

Există o diversitate a formelor de violență (Finley 2007) care se manifestă în mediul școlar: violența verbală, fizică, degradări de bunuri, furturi, consum de droguri, violențe sexuale și chiar agresiuni cu arme. Violența școlară pendulează între violența fizică, extrem de mediatizată în ultima vreme și „incivilitățile” numeroase, care afectează ambianța școlară. Este asociată în general cu violența urbană, cu periferiile, zonele urbane dificile, în care predomină sărăcia (Cusson 2006).

Violența școlară (Ferréol și Neculau 2003) are drept cauze factori exteriori școlii, precum mediul familial, mediul social și personalitatea individului. Cu toate acestea, școala însăși poate reprezenta o cauză, o sursă de violență, întrucât comportamentele deviate ale elevului își pot avea originea într-un management defectuos al clasei de elevi, care

^[1] Asistent univ. dr., Departamentul de Sociologie și Asistență Socială, Facultatea de Filosofie și Științe Social-Politice, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Bd. Carol I, nr. 11, 700506, tel.: 0762.298.324, e-mail: carmenpalaghia@yahoo.com.

apare în special în situațiile în care profesorul are dorința de a exercita o putere. Devierile de conduită (Bryant 2011) precum chiulul, absenteismul, minciuna, vagabondajul, obrăznicia față de profesori, violența față de colegi, sunt din ce în ce mai des întâlnite la elevi. Rezistența școlară (Neamțu 2003) constă în refuzul normelor și valorilor care ar trebui să fie specifice culturii școlare, pornind de la conștientizarea de către tineri a faptului că acestea sunt incompatibile cu lumea în care trăiesc.

Actele de violență (Șoitu și Hăvârneanu 2004) se manifestă din partea elevilor asupra unor profesori mai vulnerabili, prin agresiuni verbale, insulte sau chiar prin lovirea cadrului didactic. Alteori, violențele (Jigău, Liiceanu și Preoteasa 2006) sunt din partea cadrelor didactice care nu vor să fie vulnerabile și își manifestă „autoritatea”, prin gesturi necugetate.

Conduitele deviante (Clinard și Meier 2011) *ale elevilor au devenit în ultimul timp tot mai violente, iar agresorii sunt din ce în ce mai tineri.* Violențele în școală (Olweus 1993) se exprimă în numeroase forme: folosirea de porecle umilitoare, bruscarea elevilor mai mici, hărțuirea sexuală, altercații atât între băieți, cât și între fete. Mass-media (Perse 2001) difuzează tot mai des altercațiile între elevi din cadrul instituțiilor școlare (elevii folosesc telefoanele mobile pentru a filma aceste incidente și le postează pe internet). Tinerii noștri sunt foarte vulnerabili la mesajele transmise de mass-media (Nakaya 2008) în special de televiziune, care are producții de slabă calitate, răspândind mediocritate și modele de comportament deviant. Întrucât există un consum necontrolat de informații și de producții mass-media (Gentile 2003) există și problema riscului de comportament deviant. Este utilă transmiterea informațiilor în cadrul programelor de știri, dar reconstituirea crimelor, violurilor și a altor fapte antisociale este complet dăunătoare, deoarece pot fi adoptate ca model comportamental.

Violențele (Finley 2007) verbale și cele psihologice afectează stima de sine a elevului. Ei se simt devalorizați, își pierd încrederea în propriile posibilități, devenind anxioși. Conflictele (Stoica-Constantin 2004) „normale” dintre colegi produc manifestări de violență determinate de neînțelegeri, de nepotriviri între dorințele elevilor sau nepotriviri de statut. Băieții și fetele se bat la școală, pentru că aici se întâlnesc cel mai

des cu așa zișii „dușmani.” Elevii (Smith, Pepler și Rigby 2004) care au parte de mai puțină atenție din partea profesorilor sunt cei care manifestă mai multă violență față de colegi. Elevii care provin din familii sărace, care sunt martori ai violenței în propriile familii (Muntean și Muntean 2011) se bat cel mai des cu colegii lor. Unii dintre elevi consideră că doar prin violență își pot rezolva problemele dintre ei. Aceste acte de violență reprezintă un fenomen la care au contribuit atât familia, școala, cât și industria divertimentului, mass-media.

Violența și terorismul în școli

Fenomenul de *bullying* („terorism” – Cusson 2006, p.95) în copilărie apare în literatura de specialitate, la începutul anilor 1970, în Norvegia. Este una dintre principalele probleme ale societății contemporane, care reprezintă un motiv de îngrijorare, devenind un subiect de interes public în multe colțuri ale lumii: Anglia, Suedia, America, Australia, etc. La nivel internațional, lucrări de specialitate (Garandeau, Cillessen și Antonius 2006) sintetizează câteva tendințe asupra formelor de manifestare a violenței în școala contemporană, dintre care amintim: trecerea de la agresivitatea fizică, directă, vizibilă, legitimată și încurajată, uneori, la forme mai subtile, mascate sub forma unei agresivități de tip simbolic, situată la nivelul valorilor promovate, la nivelul tipurilor de relații din spațiul școlii și a impunerii unor anumite modele dezirabile de comportamente; proliferarea violențelor în școală care au ca fundament diferențele etnice, religioase, de statut social sau de gen; multiplicarea formelor de violență asupra profesorilor; creșterea numărului fenomenelor de violență gravă în școală care intră sub incidența legii (crime, violuri, utilizarea armelor) ca urmare a escaladării violenței societale.^[1] Pentru a nuanța conceptul general de agresivitate, literatura de specialitate anglosaxonă (Șoitu și Hăvârneanu 2003) folosește următorii termeni: *aggression*, *agressivity*, *agressiveness*, *mobbing*, *bullying*. Astfel, termenul *aggression* (Olweus 1978) desemnează comiterea unui atac fără o provocare (atac consumat în plan fizic sau verbal), *agressivity* se referă la componenta normală a personalității, agresivitate la-

[1] Vezi: <http://viatafaraviolenta.wordpress.com/>.

tentă, potențialul de a comite atacuri, *aggressiveness* este o stare relativ propice comiterii unei agresiuni, susținută de anumite trăsături ale persoanei, care se pot exprima ca forme ale agresivității adaptate social: competitivitatea, combativitatea, inițiativa, curajul, ambiția etc. *Mobbingul* (Elliot 2003) se referă la atacuri în grup, produse de copii asupra unui alt copil, actualmente sensul acestui termen este acoperit de noțiunea de *bullying* (Swearer, Espelage și Napolitano 2009) care se referă atât la atacurile/terorizarea /intimidarea în grup, cât și la cele individuală, iar *bullying* (Rivers, Duncan și Besag 2007) este un gen de violență pe termen lung, atât fizică, cât și psihic, inițiată de un individ sau grup și direcționată împotriva altui individ care nu se poate apăra în contextul respectiv. (Șoitu și Hăvârneanu, 2001, p.32).

„Copilul terorist își proiectează umbra amenințătoare asupra multor terenuri de joacă. Este genul de copil căruia îi place să-i întimideze pe cei din jur, mai ales dacă sunt mai mici decât el. (...). Copii de felul acesta se simt adesea terorizați și manipulați ei înșiși. Vrând să răspundă cu aceeași monedă, învață să fie puternici, imitându-i pe cei puternici, în special pe părinții lor” (Shapiro și Skinulis 2012).

Terorismul (DEX, 1998, p.1088) se definește ca totalitatea actelor de violență comise de un grup, pentru a crea un climat de insecuritate și se prezintă ca o formă de agresivitate. Agresorii folosesc, în mod sistemic și deliberat mijloace violente sau amenințări de natură să provoace teamă și neîncredere, panică și nesiguranță, ignorând orice norme umane în școală. Conceptul de *bullying* (terorism) este utilizat și „în cazul în care același elev este obiectul unor vexațiuni repetate (Olweus 1995). Termenul desemnează un raport de persecuție: victima este hărțuită, umilită, jefuită în mod repetat, terorizată” (Cusson 2006, p. 95). În definiția terorismului trebuie să existe „un dezechilibru de putere, o relație de putere asimetrică, elevul care este expus acțiunilor negative are dificultăți în a se apăra” (Olweus, 1995). Autorii studiilor (Olweus 1995; Smith și Sharp 2003; O’Moore și Minton 2004; Cusson 2006) referitoare la terorismul din spațiul școlar au în atenție două categorii de persoane: acelea care abuzează și acelea care sunt victime ale abuzului. Se pare că terorismul din spațiul școlar nu are alt scop, decât simpla plăcere de a teroriza, de a intimida. Actele terorizante din spațiul școlar pot lua mai multe forme, unele sunt directe, abuzuri fizice, lovituri, altele sunt ver-

bale, precum acordarea de porecle, batjocura; cele indirecte sunt îndeosebi bârfa și zvonurile, a-i vorbi pe alții de rău sau a-i exclude din grup.

Smith și Sharp (2003) prezintă o serie de cercetări care arată că locurile de joacă sunt cele mai propice actelor agresive, fiind cel mai puțin supravegheate. Actele agresive din școală au loc pe coridoare, în clase sau în alte spații și se petrec adeseori între două persoane, fără a implica un grup mai mare. Cercetători precum Olweus (1991), Lane (1989), Farrington (1993 după Smith și Sharp 1994) au demonstrat faptul că agresorii care au repetat astfel de acte agresive în adolescență de trei, patru ori, devin adulți cu comportamente antisociale. Un studiu realizat de către Bjorkqvist, Lagerspetz și Kaukainen în anul 1992 a arătat că băieții abuzează fizic, iar fetele verbal, băieții agresează în mod direct, fetele indirect. Agresivitatea directă este mai ușor de măsurat, devine evidentă, pe când cea indirectă, specifică genului feminin a fost și este încă subestimată (Smith și Sharp 2003).

Claire Garandau și Antonius Cillessen (2006) au realizat un studiu asupra agresivității indirecte, a lipsei de vizibilitate a acesteia și a manipulării în grupul de egali. Autorii arată că studiile recente fac referire la asociere, afiliere, popularitate și inteligență socială. S-a demonstrat că există o asociere între respingere socială și agresivitate. Copiii respinși de grupul de egali sunt în general mai agresivi decât aceia care nu sunt respinși.

Când actele de teroare (*bullying*) (Lee 2004) se petrec în clasa de elevi, cei mai mulți dintre ei au cunoștință despre acestea și sunt prezenți atunci când ele se petrec. Atunci când copiii sunt martorii victimizării unuia dintre colegi, comportamentul lor nu poate fi niciodată neutru. Pot alege să fie de partea victimei, să ia parte în mod activ la actul de abuz sau să rămână pasivi. Agresorii prezintă o nevoie puternică de a-i domina pe alții și o atitudine pozitivă față de violență (Smith 2003) ceea ce îi determină să rănească pe cineva, de preferat o singură țintă, empatizează greu. În general, chiar și în absența martorilor. Este puțin probabil să fie ținta unui atac o persoană care face parte dintr-un grup sau are prieteni; prietenia are un rol protector, copii agresivi alegându-și ca victime dintre cei retrași.

Pentru școlile situate în zone cu un indice mare al criminalității crește riscul ca aceasta să devină țintă a fenomenelor de violență, iar

pentru elevi, crește riscul de a-și dezvolta modele de conduită deviantă, ca urmare a învățării prin observare a unui asemenea model. Agresivitatea (Șoitu și Hăvârnenu 2001) în mediul școlar se manifestă și din partea unor persoane din afara școlii și se petrece de obicei la poarta școlii. De cele mai multe ori aici acționează bandele de cartier (Grecu și Rădulescu 2003) care cer elevilor la ieșire bunurile de valoare, iar în cazul în care nu le primesc, elevii sunt amenințați și chiar bătuți. Nu de puține ori, cadrele didactice au fost nevoite să ceară ajutorul forțelor de ordine pentru a rezolva astfel de conflicte.

Cazul copiilor infractori și al bandelor de cartier este bine cunoscut. „Terorismul își arată colții când cineva vrea să ne impună punctul său de vedere, modul său de a vedea lucrurile, felul său de a fi. Când cineva încearcă să ne atragă într-o acțiune în care nu ne recunoaștem.” (Salomé 2008, p.134). Am numi, pornind de la această definiție, ca fiind un act de terorism și încercarea bandelor de cartier de a-și atrage în sânul bandei, dintre elevii care se simt atrași de ideea de a se afilia unui grup, chiar dacă nu se regăsesc în activitățile desfășurate în interiorul bandei sau în modul în care membrii bandei gândesc și acționează. Ei pot fi incitați, provocați, insultați, ridiculizați, înjosiți, nefiind valorizați decât atunci când sunt recunoscuți ca făcând parte din respectiva bandă.

Bandede cartier (Grecu și Rădulescu 2003) își dezvoltă propria lor subcultură. Se poate vorbi și de violența determinată de rivalități dintre bande sau de dominația unei singure bande într-o școală atunci când doi sau mai mulți elevi cunoscuți ca aparținândunei bande comit împreună un act violent; când un elev comite un act violent cu sprijinul bandei, ca formă de intimidare; un lider de bandă comandă un act violent; o bandă primește diferite recompense ca rezultat al unui act violent. Actul violent (Finley 2007) este precipitat cu banda (scrierea mesajelor graffiti ale bandei, ștergerea mesajelor graffiti de către altă bandă). Se poate întâmpla ca bandele din mediul urban să preia controlul asupra școlilor. Acest fapt se manifestă prin perceperea „taxei de intrare” în școală sau prin perceperea „taxei de protecție” de la elevii care nu doresc să „o încaseze” de la membrii bandei. Copiii manifestă nevoia de securitate, iar alăturarea la bande reprezintă un mod de a-și satisface această nevoie. Unii elevii se integrează în bande pentru a se proteja de situațiile abuzive de acasă, alții se integrează în bande pentru

a se proteja de agresiunile unei bande rivale. Adolescenții intră în astfel de bande pentru acceptarea și valorizarea, ceea ce li se refuză în familie și școală.

Violența în mediul școlar (Jigău, Liiceanu și Preoteasa 2006) se manifestă și din partea unor persoane din afara școlii și se petrece de obicei la „poarta școlii”. De cele mai multe ori aici acționează *bandele de cartier* (Grecu și Rădulescu 2003) care cer elevilor la ieșire bunurile de valoare, iar în cazul în care nu le primesc, elevii sunt amenințați și chiar bătuți. Nu de puține ori cadrele didactice au fost nevoite să ceară ajutorul forțelor de ordine pentru a rezolva astfel de conflicte. Adolescenții (Banciu, Rădulescu și Voicu 1987) încearcă prin aceste manifestări comportamentale (precum apartenența la găștile de cartier) să-și afirme independența și autonomia morală. Aceste acte nu aduc prejudicii valorilor sociale, ci afectează și/sau încalcă norma morală, aducând prejudicii mai mult celui care le săvârșește decât anturajului său. O asemenea formă de devianță (Connor 2002) cu caracter moral, evidențiază situația acelor adolescenți care trăiesc cu intensitate tulburările specifice perioadei adolescenței și care datorită unui climat familial inadecvat și a unor erori educative dovedesc o capacitate redusă de adaptare la exigențele normative impuse de comunitate. Ca și structură, aceste grupuri sunt alcătuite, în mare parte, din tineri care prezintă serioase probleme de socializare, ceea ce poate constitui un risc crescut de manifestare a unor conduite deviante. Grupurile stradale (Grecu și Rădulescu 2003) apar ca o reacție de protest față de normele și valorile unei societăți. Indivizi integrați în asemenea grupuri se confruntă cu sentimentul de blocare a posibilităților și mijloacelor de acces spre valorile și bunurile sociale. Din acest motiv, fiecare grup, subcultură (Grecu și Rădulescu 2003) este definit printr-o serie de norme și valori specifice, care vin uneori chiar în contradicție cu sistemul de valori dominante.

Iresponsabilizarea copilului (Miftode 2010) se materializează într-o adevărată „*cultură a analfabetismului*”, o „*cultură a inculturii*”, a *violentei și a parazitismului social*. Elevul ar putea să pună sub semnul întrebării necesitatea frecventării cursurilor, atâta timp cât alții, asemeni lui „*se descurcă bine*” fără a „*învăța carte*”. Astfel de moduri de a gândi sunt întâlnite destul de frecvent în rândul elevilor influențabili. Prin urmare, sentimentele de frustrare personală și de auto-victimizare ale indivi-

zilor aflați în stadiul post abandon educațional, duc la apariția și manifestarea unei adevărate „*culturi a analfabetismului*”. Prezentarea tipologiei analfabetismului este necesară atunci când aria analizei științifice se ocupă de cauzele și efectele abandonului educațional. Carențele sistemului educațional instituționalizat sunt principalele cauze care dau amploare acestui fenomen. Un copil care nu-și mai ocupă timpul aferent studiilor cu îndeletniciri cărturești, cu siguranță se va dedica unor activități mai puțin folositoare stadiului și procesului său actual de dezvoltare (Miftode 2010).

Audiovizualul (Drăgan ș.a. 2009) face concurență școlii, numai că reprezentanții ei consideră că au dreptul de a prezenta indiferent ce, responsabilitatea pentru ceea ce vede, revine individului care poate schimba canalul. Modelele prezentate de media „*produc lene mentală*”, recomandă confortul, „*promovează superficialitatea*”. Pentru a înțelege mai bine procesul de formare a responsabilității pe de o parte și a *culturii analfabetismului* (Miftode 2010) pe de altă parte, trebuie punctată realitatea socială. Transformările din domeniul familiei (Ciupercă 2000) au atras nenumărate schimbări în comportamentul copiilor în sensul că monopolul familiei asupra acestora s-a redus ca urmare a multiplicării și diversificării serviciilor sociale, incluzând o diminuare a pretențiilor individului. Adesea, *abandonarea instruirii* este preponderent legată de rolul individului în obținerea mijloacelor de subzistență (Ferréol și Neculau 1999) prin prestarea unor activități nespecializate, executate în favoarea unor indivizi privilegiați social.

Analfabetismul (Miftode 2010) trebuie înțeles nu doar ca incapacitate a subiectului de a citi și de a scrie, ci în sens de incapacitate a subiectului de a folosi instrucția și educația primită în școală, astfel încât să se adapteze cerințelor sociale și profesionale. În fapt, *analfabetismul* se află în raporturi direct proporționale cu eșecul social, iar acesta cu gradul de iresponsabilitate manifestat frecvent în conduita școlară a copilului.

În cazul *copiilor infractori* și al *găștilor de cartier* (Miftode 2010) elevii simulează roluri inadecvate vârstei și statutului lor, cum ar fi: „*tipul care face bani din orice*”, „*șmecherul*”, „*tipul care răzbește singur în viață*”, etc. și nu conștientizează faptul că nu știu să scrie și să citească. Pentru ei există și alte modalități de a reuși în viață.

Școala nu este un loc în care elevii să-și etaleze hainele „la modă”, ci un cadru în care elevul trebuie să acorde timpul petrecut acolo studiului (Miftode 2010). Violența (Debarbieux 2003) poate fi prevenită în școli când copiii nu sunt predispuși numeroșilor factori de risc. *Se impune activarea unor mecanisme de responsabilizare a elevului, în fața normelor sociale, ceea ce presupune, într-o primă etapă, eliminarea „imaginii de turmă” prin introducerea uniformelor și a matricolelor școlare* (Miftode 2010).

Efectele terorismului din spațiul școlar asupra victimelor

Literatura de specialitate (Knapp, Jongmsa și Dimmitt 2012) prezintă programe cu o abordare diadica ce implică îndeosebi atât consilierea victimelor *bullying*-ului, cât și a agresorilor. *Bullying*-ul (Olweus 1995) este o formă de comportament agresiv care prezintă o serie de caracteristici, precum frica manifestată din partea victimei și răul pe care agresorul îl provoacă acesteia. *Bullying*-ul (Olweus 1995) întotdeauna implică o relație de putere diferențială între agresor și victimă. De obicei este o formă de agresivitate care nu este provocată, iar caracteristica principală esterepetiția; un singur act de agresiune nu reprezintă un act de *bullying* între copii (Olweus 1995.)

Actele teroriste (Cusson 2006) din școală trebuie penalizate, netolerate, având consecințe grave asupra victimelor. Trebuie luate măsuri deoarece consecințele asupra victimelor pot fi dezastruoase. Sunt vătămări fizice, psihice, uneori ajungându-se până la moartea victimei, prin crimă sau suicid. Victimele *bullying*-ului (Smith și Sharp 2003) manifestă o stimă de sine scăzută, internalizând o serie de probleme psihologice, specifice, precum depresia, singurătatea, stima de sine scăzută, fobia școlară și anxietatea socială; sunt de obicei persoane fără popularitate în grupul de egali, pasive și răspund în mod ineficient la atacurile agresorilor. Multe persoane au fost victime ale agresivității în școală (Gillham 1981) dar nu au vorbit despre cele întâmplate din teamă, nu au crezut că pot schimba ceva, fie s-au învinovățit pentru cele petrecute. Aceste persoane prezintă o stimă de sine scăzută și au ten-

dințe depresive. Deși la vârsta adultă duc o viață normală, astfel de experiențe pot să producă efecte pe termen lung. Există posibilitatea ca autovictimizarea să provoace efecte negative sau ca stima de sine scăzută să determine o persoană să devină mai ușor o victimă a actelor agresive. Cadrele didactice și părinții de cele mai multe ori nu au cunoștință de faptul ca actele agresive se produc, întrucât nici victimele și nici ceilalți actori care iau parte la actul de agresiune (Garandeanu, Cillessen și Antonius 2006) nu le comunică, mai ales în spațiul în care își petrec minutele de recreație și la locul de joacă. Există situații în care și cadrele didactice sunt agresate, mai ales verbal, fiindu-le știrbită autoritatea.

Victimele (Garandeanu, Cillessen și Antonius 2006) pot deveni ele însele persoane agresive, neadoptând un comportament asertiv; devin persoane anxioase în relațiile cu cei din jur. Nu au încredere în propria persoană, devin retrase, nu mai interacționează în grupul de egali. Sunt situații în care aleg să nu mai meargă la școală din teama de a se reîntâlni cu abuzatorii. Unele persoane declară că au fost și victime și agresori, deopotrivă. Actele agresive (Olweus 1978) pot fi crude și pot răni victimele atât fizic, cât și sufletește. Rolurile elevilor implicați în agresivitatea școlară sunt: agresor, victimă, elevi neimplicați în actul de agresiune (nici agresor, nici victimă). Elevii au cunoștință de cele mai multe ori de actele deviante din școală, le sunt cunoscute multe dintre abuzurile care se comit, dar nu le declară, pornind de la ideea că nu pot schimba starea de fapt.

Agresorii (Rosenthal 2008) de asemenea au nevoie de sprijin pentru a se schimba. Copiii care agresează au o stimă de sine ridicată, tind să fie grandioși și psihologic defensivi. De multe ori ei fac parte dintr-un anturaj și acționează în mod agresiv, influențați fiind de presiunea grupului. Ei vor să pară duri, evitând să fie, la rândul lor, agresate. Sunt lideri ai grupului de agresori care de obicei iau inițiativa și cei care îi urmează participă la actul de agresiune. Școala este cea mai în măsură să stopeze astfel de comportamente, aplicând măsuri menite să reducă agresivitatea școlară în spațiul dedicat studiului.

Cadrele didactice ignoră astfel de situații în care elevii se împart în agresori și agresate, iar școala se dovedește inefficientă în demersul de schimbare a comportamentului acelor dintre elevi care devin agresori,

neavând programe pentru recuperarea victimelor, pentru a le încuraja pe acestea să se ridice împotriva actelor de acest gen. Nu există școală lipsită de devianță, dar importantă este metoda, procedura pe care școala o aplică în astfel de cazuri. Smith și Sharp (2003) susțin că elevii îngrijorați sau supărați nu se mai pot concentra asupra studiului, uneori aleg să absenteze pentru a nu mai fi victime ale agresivității din spațiul școlar. Sunt prezente mai târziu și dificultăți în a relaționa cu sexul opus, teama de intimitate, nerecunoaștere a propriei valori, neîncredere. Cele mai severe consecințe sunt acelea în care se apelează la acte suicidare.

Concluzii

Sunt necesare instrumente valide de identificare a copiilor care prezintă risc la vârste foarte fragede, urmate de o reorientare de pe aceste trasee distructive fără a ignora problema în speranța că se va rezolva de la sine deoarece cu siguranță aceasta nu va dispărea. Incidența va fi și mai mare în absența unor intervenții și a unor suporturi adecvate. Trebuie avut în vedere faptul că, înainte de a dezvolta modele de intervenție, mai accesibile și mai eficiente, trebuie să ne focalizăm asupra prevenției. Cei care abordează violența în mediul școlar, precum și cei care iau decizii, trebuie să înțeleagă relația indistructibilă între experiențele timpurii de viață și sănătatea fizică, emoțională, socială și cognitivă. Schimbări la nivel cultural se pot produce doar furnizând experiențe bogate la nivel cognitiv, emoțional, social și fizic. Înainte ca societatea să ofere aceste experiențe este necesară educarea privind dezvoltarea copilului. Educarea cadrelor didactice, a părinților, trebuie să fie continuată de dezvoltarea cercetărilor privind impactul experiențelor pozitive asupra dezvoltării copilului. Toate acestea trebuie să fie utilizate în același timp cu implementarea și testarea unor programe care să îmbogățească viața elevului și a familiei sale, precum și a unor programe de identificare precoce și intervenție proactivă. Cadrele didactice trebuie să fie încurajate să combată slăbiciunea care le determină să afirme că nu au cunoștință de existența acestor probleme, elevii cu risc delinvențional trebuie să devină apti pentru o viață în societate,

iar școala, ca mediu controlat, are posibilitatea de a fi construită, organizată și gestionată în așa fel încât copiii să se afle într-o permanentă stare de siguranță și să fie reduse prilejurile de a fi comise acte de violență. S-a demonstrat faptul că școala eficientă în planul învățământului este eficientă și în cel al prevenirii violenței.

Este necesară o coeziune a echipelor educative, în care directorul școlii își mobilizează partenerii și fiecare membru al personalului cunoaște pe fiecare dintre elevi. Școala este capabilă să schimbe soarta elevilor, devenind o școală eficientă (effective schooling), în care directorul școlii aplică leadershipul atât pentru personalul educativ al școlii, cât și pentru elevi, profesorii sunt exigenți, menținându-și realismul, urmăresc îndeaproape progresele elevilor, îi încurajează în demersul de autodepășire, păstrează ordinea și disciplina în clasă, fără a recurge la metode punitive, părinții sunt încurajați de către echipa școlii să participe la proiectul pedagogic, iar elevii au posibilitatea să își asume responsabilitatea în clasă.

Pornindu-se de la nocivitatea comportamentelor violente constatate în cadrul mediului școlar cu o pondere tot mai ridicată și de la nevoia de a interveni acolo unde această problemă se dovedește tot mai greu de stăpânit, perturbând chiar și realizarea adecvată a procesului instructiv-educativ și climatul general al școlii, se urmărește intervenția asupra acestui fenomen. Am arătat că, în cele mai multe cazuri, cauzele violenței se prezintă ca o combinație între factori ce țin de familie, comunitate și instituția educativă; responsabilitatea de a interveni pentru a diminua problemele de comportament ale elevilor nu este în exclusivitate a școlii; școala trebuie să fie susținută atât la nivel financiar – material, cât și la nivel uman și informațional.

Responsabilitatea este „marele reglator al vieții sociale”, și totodată determină „acordarea de reparații” victimelor actelor antisociale, faptele deviante sau criminale. În spațiul școlar, responsabilitatea înseamnă, în esență, a respecta regulamentul școlar, iar în spațiul social, înseamnă, în sinteză, a te comporta ca un bun cetățean. Pentru a evita sancțiunile școlare sau sociale pentru diferite forme de devianță, elevul trebuie format încă din familie în spiritual responsabilității, adică a asumării răspunderii pentru faptele comise și pentru consecințele lor. Pentru a impune „disciplina școlară” și respectul legii este necesar ca

orice „infracțiune ” să antreneze o sancțiune proporțională cu gravitatea faptei. Dinamica îngrijorătoare a conduitei violente în rândul elevilor se explică, ipotetic, prin ignorarea sancțiunilor prevăzute pentru faptele comise (încălcarea diverselor prevederi ale regulamentului școlar, încălcarea normelor de conduită în comunitate, etc). Conduita responsabilă a elevilor și reducerea ponderii comportamentelor deviate, violente ale elevilor, atât în spațiul școlar, cât și în spațiul social, în general, depind, în esență, de cultivarea obligațiilor școlare. Conduita responsabilă se învață prin „socializarea familială”, dar, mai ales prin instrucție școlară și, totodată, prin „educație societală” generală.

Bibliografie

1. Banciu D., Rădulescu S. și Voicu M. (1987) *Adolescenții și familia*, Editura Științifică și Enciclopedică, București.
2. Bryant C.D.D. (2011) *The Routledge Handbook of Deviant Behavior*, Routledge.
3. Ciupercă C. (2000) *Cuplul modern între emancipare și disoluție*, Tipoalex, Alexandria.
4. Clinard M.B. și Meier, R. (2011) *Sociology of Deviant Behavior*, Wadsworth, Cengage Learning.
5. Connor D.F. (2002) *Aggression and Antisocial Behavior in Children and Adolescents*, The Guilford Press.
6. Coteanu I., Seche L. și Seche M. (Eds.) (1998) *Dicționar explicativ al limbii române (DEX)*, Editura Univers Enciclopedic, București.
7. Cusson M. (2006) *Prevenirea delincvenței*, Editura Gramar, București.
8. Debarbieux, E. (2003) School violence and globalisation. *Jurnal of educational administration. Violence in schools*, vol 41, no 6, pp. 582-603.
9. Drăgan I. ș.a. (2009) *Reprezentarea violenței televizuale și protecția copilului*, Editura Vanemonde, București.
10. Elliot P.G. (2003) *School Mobbing and Emotional Abuse: See It-Stop It-Prevent It (with dignity and respect)*, Taylor & Francis.
11. Finley L. (2007) *Encyclopedia of juvenile violence*. Greenwood Press, Westport, Connecticut. London.

12. Ferréol G. și Neculau A. (Eds.) (1999) *Aspecte psihosociale ale sărăciei*, Editura Polirom, Iași.
13. Ferréol G. și Neculau A. (Eds.) (2003) *Violența. Aspecte psihosociale*, Editura Polirom, Iași.
14. Garandeanu C., Cillessen F. și Antonius H.N. (2006) From Indirect Aggression to Invisible Aggression: A Conceptual View on Bullying and Peer Group Manipulation. *Aggression and Violent Behavior*, 11, pp. 612-625.
15. Gentile D.A. (2003) *Media Violence and Children A Complete Guide for Parents and Professionals*, Greenwood Publishing Group;
16. Gillham B. (1981) *Problem Behaviour in the Secondary School*, Printed and bound in Great Britain by Biddles Ltd, Guildford and King's Lynn.
17. Grecu F. și Rădulescu S.M. (2003) *Delincvența juvenilă în societatea contemporană. Studiu comparativ între Statele Unite și România*, Editura Lumina Lex, București.
18. Jigău M., Liiceanu A. și Preoteasa L. (2006) *Violența în școală*, Editura Alpha MDN, București.
19. Knapp S.E., Jongsma A.E.Jr. and Dimmitt C. (2012) *The School Counselling and School Social Work. Treatment Planner*, published by John Wiley & Sons Inc., Hoboken, New Jersey.
20. Lee C. (2004) *Preventing Bullying in Schools, A Guide for Teachers and Other Professionals*, Paul Chapman Publishing, London.
21. Miftode V. (2010) *Tratat de Asistență Socială*, Editura Lumen, Iași.
22. Muntean A. și Muntean A. (2011) *Violență, traumă, reziliență*, Editura Polirom, Iași.
23. Nakaya A.C. (2008) *Media Violence*, Reference Press Inc..
24. Olweus D. (1978) *Aggression in the Schools: Bullies and Whipping Boys*, Hemisphere Publishing Corporation.
25. Olweus D. (1993) *Bullying in Schools: What We Know and What we Can Do*, Blackwell Publishing Ltd., Oxford U.K. & Cambridge U.S.A.
26. Olweus, D. (1995) Peer Abuse or Bullying at School: Basic Facts and a School-Based Intervention on Program. *Journal Prospects*, Vol. 25, No. 1, March, Subject Collection: Humanities, Social Science and Law.

27. O'Moore M. și Minton S. (2004) *Dealing with Bullying in Schools*, Paul Chapman Publishing, London.

28. Perse E.M. (2001) *Media Effects and Society*, Taylor & Francis.

29. Rivers I., Duncan N. și Besag V.E. (2007) *Bullying, A Handbook for Educators and Parents*, PRAEGER, Wesport, Connecticut.

30. Rosenthal H. (2008) *Encyclopedia of Counseling*, Routledge, Taylor & Francis Group, New York.

31. Salome J. (2008) *Curajul de a fi tu însuși*, Editura Curtea Veche, București.

32. Shapiro S. și Skinulis K. (2012) *Cum să devenim părinți mai buni*, Editura Humanitas, București.

33. Smith, P.K. (2003) *Violence in Schools: The Respons in Europe*, published by Routledge Palmer, New York.

34. Smith P.K. și Sharp S. (2003) *School Bullying, Insights and Perspective*, Taylor & Francis e-Library.

35. Smith P.K., Pepler D. și Rigby K. (2004) *Bulling in Schools:how successful can intervention be?* Cambridge University Press, New York.

36. Stoica – Constantin A. (2004) *Conflictul interpersonal. Prevenire, rezolvare și diminuarea efectelor*, Editura Polirom, București.

37. Șoitu L. și Hăvârneanu C. (Eds.) (2004) *Agresivitatea în școală*, Institutul European, Iași.

38. Swearer S.M., Espelage D.L. și Napolitano S.A. (2009) *Bullying prevention and intervention*, The Guilford Press, New York.

*** <http://viatafaraviolenta.wordpress.com/>, accesat în iunie, 2013.

SOCIAL COHESION'S DISTURBING FACTORS. VIOLENCE AND TERRORISM IN SCHOOL

Carmen Palaghia^[1]

Abstract

The issue regarding the violent demonstrations within different social environments represents, in the context of contemporary society, including the Romanian Social area, a priority and a fundamental domain, for both scientific research and for specialized social courts intervention. The education unit is significantly affected by the defluctive behaviors of the students and also the other categories of participants to the educational and training activities. More than other social spaces, the school requires an immediate intervention, appropriate, and, above all, professional.

Keywords: *pupils, school violence, terrorism, defluctive behaviors*

Introduction

The problem of violent manifestations (Finley 2007) in different social environments represents, in the context of contemporary societies, including the Romanian social space, a priority and a fundamental area, both for scientific research and for the intervention of specialized social resorts. The school institution is affected, significantly, by the defluctive behaviors of the students and, at the same time, of the other categories of participants in the educational and training activities. More than other social spaces, school requires an immediate, adequate and, most of all a professional intervention.

There is a diversity of forms of violence that are displayed in the school environment: verbal violence, physical violence, destruction of goods, thefts, drugs consumption, sexual violence and even armed aggressions.

^[1] Asistent univ. Department of Sociology and Social Work, Faculty of Philosophy and Social-Political Scienvces, „Al.I. Cuza” University of Iasi, Bd. Carol I, no. 11, 700506, tel.: 0762.298.324, e-mail: carmenpalaghia@yahoo.com.

School violence oscillates between physical violence, extremely mediated lately and the numerous “incivilities”, which affect the school environment. It is associated in general with urban violence, with the outskirts, the difficult urban areas, where poverty is predominant (Cusson 2006).

School violence (Ferréol and Neculau 2003) has as causes factors outside the school, such as the family environment, the social environment and the personality of the individual. Nevertheless, school itself may represent a cause, a source of violence, because the deflected behaviors of the student may be originated in a poor management of the class, situation that appears especially when the professor has the desire to exert a power. The deviations in behavior (Bryant 2011) such as truancy, absenteeism, lying, vagabondage, being rude to the professors, violence towards the colleagues, are more and more seen amongst students. School resistance (Neamțu 2003) is represented by a refusal of the norms and values that should be specific for the school’s culture, caused by the awareness of the young people regarding the fact that these are incompatible with the world they live in.

The violent acts (Șoitu and Hăvârneanu 2004) are expressed by students on the more vulnerable professors, through verbal aggressions, insults or even hitting the faculty. Other times, violence (Jigău, Liiceanu and Preoteasa 2006) come from the faculties who don’t wish to be vulnerable and display “authority” through reckless gestures.

The deviant behaviors (Clinard and Meier 2011) *of the student have become lately more and more violent, and the aggressors are younger and younger.* Violence in school (Olweus 1993) is expressed in numerous forms: using humiliating nicknames, bullying younger students, sexual harassment, quarrels between both boys, and girls. The mass-media (Perse 2001) increasingly shows quarrels between students in the school institutions (students use mobile phones to film these incidents and post them on the internet). Our young people are very vulnerable to the messages send by the media (Nakaya 2008) especially television, which has low quality productions, spreading mediocrity and deflected models of behavior. Because there is an uncontrolled consumption of information and mass-media (Gentile 2003) productions, there is also the risk to have deflected behavior. It is useful to convey information

with news programmes but re-enacting crimes, rapes and other anti-social fact is completely harmful, because these can be adopted as a behavioral model.

Verbal violence (Finley 2007) and the psychological one affect the self-esteem of the student. They feel devalued; they lose trust in their own possibilities, becoming anxious. "Normal" conflicts (Stoica-Constantin 2004) between colleagues produce displays of violence caused by misunderstandings, incompatibilities between the desires of the student or incompatibilities of status. Boys and girls fight in school, because here they meet most often the so called "enemies". Students (Smith, Pepler and Rigby 2004) who receive the least of attention from professors are the ones who show the most violence towards their colleagues. Children who come from poor environments, who witness violence in their own families (Muntean and Muntean 2011) are the ones who fight most often with their colleagues. Some teenagers believe that only through violence they can solve the problems they have with each other. These acts of violence, represent a phenomena to which both family, school and the entertainment industry, mass-media have contributed.

Investigating and measuring the various forms of displaying deflected behavior – indiscipline, behavior disturbances, inadaptation to the school environment, "school resistance" that can have a character of pre-delinquency or/and delinquency, both in the school environment and in the family and proximity environment, represent a major objective of our research. We wish to *consolidate the concrete ways of supporting school*, of the education institutions by finding levers that engage cooperation between the schools, family and local authorities in order to reduce the deflected behavior and we suggest concrete ways of action and control. We have "x-rayed" the attitude of students towards school, the frequency of skipping class, discipline in the class-room, the attitude towards the professor and the school property.

Violence and terrorism in schools

The phenomenon of bullying („terrorism" – Cusson 2006, p. 95) in childhood appears in the special literature, at the beginning of 1970, in

Norway. It is one of the main problems of contemporary societies, which represents a reason of concern, becoming of public interest in many parts of the world: Great Britain, Sweden, America, Australia, etc. At international level, the specialty studies (Garandau, Cillessen and Antonius 2006) summarize a few tendencies of the displayed forms of violence in contemporary school, of which we remind: passing from physical, direct, visible, legitimate and encouraged aggressivity, sometimes, to more subtle forms, masked under an aggressivity of symbolic type, located at the level of the promoted values, at the level of the types of relationships from the school space and the imposition of certain desirable models of behavior; the proliferation of violence in school that substantiated in the differences of ethnicity, religion, social status or gender; the multiplication of the forms of violence on professors; the increase of the number of the serious violence phenomena, that fall under the incidence of the law (crimes, rapes, using guns) following an escalation of violence in society; the diffusion of the violence phenomena outside school or in the immediate vicinity of school, to the actual school space.^[1]

In order to color the general concept of aggressivity, the Anglo-Saxon special literature (Șoitu and Hăvârneanu 2003) uses the following terms: aggression, aggressivity, aggressiveness, mobbing, bullying. Therefore, the term aggression (Olweus 1978) means committing an act without being provoked (an attack consumed in a physical or verbal plan), aggressivity refers to the normal component of personality, latent aggressivity, the potential to commit attacks, aggressiveness is a state relatively favorable to the committing of an aggression, supported by certain traits of the person, that can be expressed as forms of socially adapted aggressivity: competitiveness, combativeness, initiative, courage, ambition, etc. Mobbing (Elliot 2003) refers to group attacks, produced by children to another child, actually the sense of this term is covered by the notion of bullying (Swearer, Espelage and Napolitano 2009) that refers both to attack/terrorization/group intimidation and to individual one, and bullying (Rivers, Duncan and Besag 2007) is an act of long term violence, both physical and mental, initiated by an individual or a

^[1] <http://viatafaraviolenta.wordpress.com/>.

group and directed against another individual who cannot defend himself in that context (Șoitu and Hăvârneanu 2001 p. 32).

„The terrorist child projects the threatening shadow on many playgrounds. He is the type of child who likes to intimidate those around him, especially if they are smaller than him. (...). Children of this kind feel often terrorized and manipulated by themselves. Wanting to respond in the same way, they learn to be strong, imitating the strong one, especially their parents.” (Shapiro and Skinulis 2012).

Terrorism (Romanian DEX 1998 p. 1088) is defined as the totality of the acts of violence committed by a group, in order to create a climate of insecurity and present itself as a form of aggressivity. Aggressor use, in a systematic and deliberate manner violent means or threats meant to create fear and mistrust, panic and insecurity, ignoring any humanitarian forms in the school. The concept of bullying (terrorism) is used also “in the case where the same student is the object of repeated offense (Olweus 1995). The term means a persecution relationship: the victim is harassed, humiliated, robbed repeatedly, and terrorized.” (Cusson 2006, p.95). In the definition of terrorism there must be a “disequilibrium of power, a relationship of asymmetric power, the student who is exposed to the negative acts has difficulties to protect himself” (Olweus, 1995). The authors of the studies regarding terrorism in the school space (Olweus 1995; Smith and Sharp 2003; O’Moore and Minton 2004; Cusson 2006 etc.) have their focus on two categories of people: those who abuse and those who are the victims of abuse. It seems that terrorism within the school space has no other purpose but the pleasure to terrorize, to intimidate. The terrorizing act within the school space can take many other forms, some are direct, physical abuses, hitting, others are verbal, such as giving nicknames, mocking; the indirect ones are often gossip and rumors, badmouthing other people or excluding them from the group.

Smith and Sharp (2003) present a series of researches that show that playgrounds are the most favorable for aggression acts, being the least supervised. Aggression acts in school take place on the hallways, in the classrooms or in other spaces and often happen between two people, without involving a larger group. Researchers such as Olweus (1991), Lane (1989), Farrington (1993), have demonstrated the fact that

aggressors who repeated this kind of aggression acts in adolescence three, four times become adults with antisocial behaviors. A study made by Bjorkqvist, Lagerspetz and Kaukainen in 1992 showed that boys abuse physically and girls verbally, boys aggress directly, girls do it indirectly. Direct Aggressivity is easier to measure, becomes more obvious, whilst the indirect one specific to the feminine gender was and still is underestimated (Smith and Sharp, 2003).

Claire Garandeau and Antonius Cillessen (2006) have made a study on indirect aggressivity, on its lack of visibility and on manipulation in the groups of equals. The authors show that recent studies make references to association, affiliation, popularity and social intelligence. It was proved that there is an association between social rejection and aggressivity. Children rejected by the peer group are generally more aggressive than the ones who are not rejected.

When terror acts (bullying) (Lee 2004) happen in the student's class, most of them are aware of these and are present when these take place. When children are witnessing the victimization of one of the colleagues, their behavior can never be neutral. They can choose to be on the side of the victim, to take part in an active way in the abusive act or to remain passive. The aggressors present a strong need to dominate others and to have a positive attitude towards violence (Smith 2003) fact that determines them to hurt someone, preferably only one target, they have difficulties to empathize. Generally, even in the absence of witnesses. It is not likely for a person who is part of a group or has friends to be the target of an attack; friendship has a protective role, aggressive children choosing their victims amongst the isolated ones.

In those schools located in the areas that have a high rate of criminality, the risk to become the target of violence phenomena increases and for students, there is a higher risk to develop deflected behavior models, following the fact that they have learned the model by observing it. Aggressivity in the school (Șoitu and Hăvârnenu 2001) environment is displayed also by some people outside school and usually takes place at the school gate, he most of the time the gangs act (Grecu and Rădulescu 2003) and they ask students when they exit for valuable goods, and if they don't receive them, students are being

threatened and even beaten. Not a few times, the faculties had to ask help from the police to resolve this kind of conflicts.

The case of children criminals and gangs is well known. "Terrorism shows its face when someone want to impose on us their point of view, his way of seeing things, his way of being. When someone tries to attract us in an action where we don't recognize ourselves." (Salomé 2008, p. 134). We would call it, starting with this definition, as being an act of terrorism also the attempt of gangs to attract within the gang those students who feel drawn to the idea of havin an affiliation to a group, even if they don't find themselves in the activities within the band, or in the way in which the members of the gang think and act. They can be aroused, provoked, insulted, ridiculed, humiliated, being valued only when they are recognized as part of that band.

Gangs (Grecu and Rădulescu 2003) develop their own subculture. We can talk about the violence determined by gang rivalries or the domination of one gang in the school when two or more students known to belong to the gang commit together a violent act; when a student commits a violent gang with the support of the gang, as a form of intimidation; a gang leader commands a violent act; a gang receives different rewards as a result of a violent act. The violent act (Finley 2007) is precipitated with the gang (writing the graffiti message of the gang, another gang erases the graffiti message). It can happen that the gangs from the urban environment take control over the school. This happens by asking an "entrance fee" when going into the school or by asking a "protection tax" from the students that do not want to be beaten by the members of the gang. Children express a need for security, and joining a gang represents a way of fulfilling this need. Some students integrate in a gang in order to protect themselves from the abusive situation from home, others join gangs to get protection against the aggressions of the rival gang. Teenagers join such gangs in order to be accepted and value, things that they are refused by family and school.

Violence in the school environment (Jigău, Liiceanu and Preoteasa 2006) is displayed also by people outside school and many times it takes place "at the school gate". Most of the time *gangs* (Grecu and Rădulescu 2003) act here, asking the students when exiting the school

for their valued goods, and if they don't give them, the students are threatened and even beaten. Not a few times the professors had to ask help from the police in order to resolve such conflicts. Teenagers (Banciu, Rădulescu and Voicu 1987) are trying, by these behavioral displays (such as belonging to a gang), to affirm their independence and moral autonomy. These acts do not bring prejudice to the social values, but affect and/break the moral norm, bringing prejudices more to the one that commits the acts than to his entourage. Such a deviant force (Connor 2002) with a moral character, highlights the situation of those teenagers who live with great intensity the specific disturbance of the adolescence years and who, because of an inadequate family climate and of some educational errors prove a reduced capacity of adapting to the normative exigencies imposed by the community. As a structure, these groups are formed, mostly, by young people, who have serious problems in socializing, which may constitute an increased risk of displaying deviant behaviors. The street groups (Grecu and Rădulescu 2003) appear as a protest reaction to the norms and the values of a society. The individuals integrated in these groups confront themselves with a feeling of blockage of possibilities and access means to the social values and goods. Because of that, each group, subculture (Grecu and Rădulescu 2003) is defined by a series of specific norms and values that sometime contradict with the system of dominant values.

The child becoming irresponsible (Miftode 2010) happens in a true "*culture of illiterateness*", a "culture of inculture", of violence and of social parasitism. The student may question the necessity of going to classes, as long as others, like him "*are doing well*" without studying. This kind of thinking is frequently met amongst influenceable students. As a consequence, the personal frustration and self-victimization feelings of the individuals who are in the post-dropout phase, lead to the appearance of displaying a true "*culture of illiterateness*". Presenting the typology of illiterateness is necessary when there area of science analysis deals with the causes and the effects of the school dropout phenomenon. The requirements of the institutionalized school system are the main cause that makes this phenomenon grows. A child who no longer uses the study time for school activities for sure will commit to

other activities less useful for study and for his current development process (Miftode 2010).

The audiovisual (Drăgan et. al. 2009) is competing with the school, with the difference that his representatives believe they have the right to present no matter what, and the responsibility for what is being watched is in the hands of the adult who can switch the channel. The models presented by the media "*produce a mental laziness*", *recommend comfort*, "*promote superficiality*". To better understand the formation process of responsibility on one hand, and the *culture of illiterateness* (Miftode 2010) on the other hand, we must point out the social reality. The transformations in the family (Ciupercă 2000) area attracted numerous changes in the behavior of children in the sense that the monopoly of family on them has reduced following the multiplication and the diversification of social services, including the decrease of the claims of the individual. Often, the *abandonment of education* is connected a lot with the role of the individual to obtain subsistence means (Ferréol and Neculau 1999) by performing some unspecialized activities, for socially privileged individuals.

Illiterateness (Miftode 2010) must be understood not only as the incapacity of the person to read and write, but also in the sense that he is unable to use the training and the education received at school, in order to adapt to the social and professional requirements. In fact *illiterateness* is in a direct relationship with social failure, and this is in a direct relation with the irresponsibility degree frequently displayed in the school behavior of the child.

In the case of *criminal children* and *gangs* (Miftode 2010) students simulate roles which are inadequate for their age and status, such as: "*the guy who makes money out of anything*", "*the slicker*", "*the guy who makes it on his own*", etc. and are not aware of the fact that they do not know how to read and write. For them there are also other ways to succeed in life.

School is not a place where students can show their "trendy" clothes, but a space where the student should commit the time spends there for study (Miftode 2010). Violence (Debarbieux 2003) can be prevented in schools when the children are not inclined to the numerous factors of risk. *It is necessary to activate certain mechanisms to make the student*

responsible, in the face of social norms, which means, in a first phase, to eliminate "the group image" by introducing school uniforms and regimental rolls (Miftode, 2010).

Effects of terrorism in the school space on the victims

Specialized literature (Knapp, Jongsma and Dimmitt 2012) presents programmes with a didactic approach that especially involve both counseling the victim of bullying, and the aggressors. Bullying (Olweus 1995) is a form of aggressive behavior that presents a series of characteristics, such as fear manifested by the victim and the evil that the aggressor does to the victim. Bullying (Olweus 1995) always implies a relationship of different power between aggressor and victim. Usually is a form of aggressivity that is not provoked, and the main characteristic is repetition; a single act of aggression does not represent an act of bullying between children. (Olweus 1995).

Terrorist acts (Cusson 2006) from school must be punished, untolerated, having serious consequences on the victims. Measures must be taken because the consequences on the victims may be disastrous. There are physical, mental harms, sometimes the death of the victim, by murder or suicide. The victims of bullying (Smith and Sharp 2003) display a low self-esteem, keeping inside a series of psychological specific issues, such as depression, loneliness, low self-esteem, school phobia and social anxiety; they are usually people without popularity in their peer group, they are passive and have inefficient responses to the attacks of aggressors. Many persons were the victims of aggressivity in school (Gillham 1981) but have never talked about what happened out of fear, they didn't believe they could change something, or they blamed themselves for what happened. These people display a low self-esteem and have depressive tendencies. Although at adult age they live a normal life, these sorts of experiences can produce long term effects. There is the possibility that self-victimization creates negative effects or that low self-esteem causes a person to become more easily the victim of aggressive acts. Professors and parents often are not aware of the fact that those aggressions take place, because neither the victims nor

the other players in the aggression act (Garandeanu, Cillessen and Antonius 2006) communicate with them, especially in the space where they spend school breaks and in the playground. There are situations where faculties are aggressed, especially verbally, and their authority is diminished.

The victims (Garandeanu, Cillessen and Antonius 2006) can become themselves aggressive persons, adopting an assertive behavior; they become anxious in the relationships with the people around them. They are not confident in themselves, they become withdrawn, they don't interact anymore in the peer group. There are situations where they choose to no longer go to school because they fear of meeting the abusers again. Some people say they were both victims and aggressors at the same time. Aggressive acts (Olweus 1978) can be cruel and can hurt both the body of the victims and their soul. The roles of the student involved in the school aggressivity are: aggressor, victim, students uninvolved in the aggressivity act (neither aggressor, nor victim). The students are aware most of the time of the deviant acts within the school, they know most of the abuses that take place, but they don't declare these, starting from the idea that they cannot change the existing situation.

The aggressor (Rosenthal 2008) also needs support to change. Children who aggress have a high self-esteem; they tend to be megalomaniacs and psychologically defensive. Many times they are part of an entourage and act in an aggressive way, being influenced by the pressure of the group. They want to seem tough, avoiding to be aggressed. There are leaders of the group of aggressors who usually have the initiative and those who follow them participate in the aggression act. School is the most capable to stop this kind of behaviors, applying measures meant to reduce school aggressivity within the space of study.

Professors ignore such situations where students are divided in aggressors and aggressed, and the school proves to be inefficient in the process of changing the behavior of those students who become aggressors, not having programs for victim recovery to encourage them to rise against acts of this kind. There is no school without deviance, but what is important is the method, the procedure that the school applies in such cases. Smith and Sharp (2003) believe that students who are

worried or upset can no longer focus on study, sometimes choosing to skip class to avoid becoming victims of aggressivity in the school space. Later, there are presented also the difficulties of relating with the opposite sex, fear of intimacy, not recognizing the own value, mistrust. The most severe consequences are those when suicide acts are used.

Conclusions

It is necessary to have valid tools to identify the children who present risk at very young ages, followed by a reorientation from these destructive routes without ignoring the problem in the hope that it will resolve by itself because for sure it will not go away. The incidence shall be higher in the absence of some interventions and adequate support. It must be considered that, before developing intervention more accessible and more efficient models, we must focus on prevention. Those who approach violence in the school environment, and also these who take decisions, must understand the indestructible relationship between early life experiences and physical, emotional, social and cognitive health. The changes at cultural level can be produced only by providing rich experiences at cognitive, emotional, social and physical level. Before society offers these experiences, it is necessary to educate regarding the development of the child. The education of the professor and of the parents must be continued by a development of the researches regarding the impact of positive experiences on child's development. All these must be used in the same time with implementing and testing some programmes that enrich the life of the student and his family, and also early identification programs and proactive intervention. Professors must be encouraged to fight the weakness that makes them say that they have no knowledge of these problems, the students with delinquency risk must become fit for a life in society, and the school, as a controlled environment, has the possibility to be build, organized and managed in such a way that children are in a permanent state of safety and that the occasions to commit violence acts are reduced. It was proved that the efficient

school in terms of education is also efficient in terms of violence prevention.

It is necessary to have cohesion between educational teams, where the school principle rallies his partners and each member of the staff knows each student. The school is capable of changing the fate of the students, becoming an efficient school (effective schooling), where the principle applies leadership both for the educational staff of the school, and also for the students, the professors are strict, maintain their sense of reality, are closely following the progress of the students, encourage them in the process of self-improvement, keep order and discipline in the class without using punishments, parent are encouraged by the school's team to participate in the pedagogical project and the students have the opportunity to be responsible in class.

Starting with the harmfulness of the increasingly violent behavior seen in the school environment and with the need to intervene where this problem proves to be more and more difficult to control, disturbing even the adequate performance of the training-education process and the general climate of the school, the objective is to monitor the intervention on this phenomenon. We have showed, that in most cases, the causes of violence are a combination between factors concerning family, community and the educational institution; the responsibility to intervene to decrease the behavioral problems of the students does not exclusively belong to the school; the school must be supported both at financial-material level, and at human and informational level.

Responsibility is the "big regulator of social life", and also causes to "give repair works" to the victims of the antisocial deeds, deviant or criminal actions. In the school space, responsibility means, in essence, to respect the school rules, and in the social space, it means, in fact, to behave as a good citizen. In order to avoid school or social sanctions for different forms of deviance, the student must be formed within the family in a spirit of responsibility, which means being accountable for the committed acts and their consequences. In order to impose "school discipline" and to have respect for the law it is necessary that any "crime" to engage a sanction proportional with the seriousness of the act. The concerning dynamics of the violent behavior among students is explained, hypothetically speaking, by ignoring the sanctions provided

for the committed deeds (breaking certain provisions of the school regulation, breaking behavior norms in community, etc.) The responsible behavior of students and the reduction of the deflected, violent behaviors of the students, both in the school space, and in the social space, generally depend, in essence, on the improvement of school duties. Responsible behaviors are taught through “family socialization”, but most of all through school education and, also through a general “societal education”.

References

1. Banciu D., Rădulescu S. and Voicu M. (1987) *Adolescenții și familia*, Editura Științifică și Enciclopedică, București.
2. Bryant C.D.D. (2011) *The Routledge Handbook of Deviant Behavior*, Routledge.
3. Ciupercă C. (2000) *Cuplul modern între emancipare și disoluție*, Tipoalex, Alexandria.
4. Clinard M.B. and Meier, R. (2011) *Sociology of Deviant Behavior*, Wadsworth, Cengage Learning.
5. Connor D.F. (2002) *Aggression and Antisocial Behavior in Children and Adolescents*, The Guilford Press.
6. Coteanu I., Seche L. and Seche M. (Eds.) (1998) *Dicționar explicativ al limbii române (DEX)*, Editura Univers Enciclopedic, București.
7. Cusson M. (2006) *Prevenirea delincvenței*, Editura Gramar, București.
8. Debarbieux, E. (2003) School violence and globalisation. *Jurnal of educational administration. Violence in schools*, vol 41, no 6, pp. 582-603.
9. Drăgan I. et. al. (2009) *Reprezentarea violenței televizuale și protecția copilului*, Editura Vanemonde, București.
10. Elliot P.G. (2003) *School Mobbing and Emotional Abuse: See It-Stop It-Prevent It (with dignity and respect)*, Taylor & Francis.
11. Finley L. (2007) *Encyclopedia of juvenile violence*. Greenwood Press, Westport, Connecticut. London.
12. Ferréol G. and Neculau A. (Eds.) (1999) *Aspecte psihosociale ale sărăciei*, Editura Polirom, Iași.

13. Ferréol G. and Neculau A. (Eds.) (2003) *Violența. Aspecte psihosociale*, Editura Polirom, Iași.
14. Garandeanu C., Cillessen F. and Antonius H.N. (2006) From Indirect Aggression to Invisible Aggression: A Conceptual View on Bullying and Peer Group Manipulation. *Aggression and Violent Behavior*, 11, pp. 612-625.
15. Gentile D.A. (2003) *Media Violence and Children A Complete Guide for Parents and Professionals*, Greenwood Publishing Group;
16. Gillham B. (1981) *Problem Behaviour in the Secondary School*, Printed and bound in Great Britain by Biddles Ltd, Guildford and King's Lynn.
17. Grecu F. and Rădulescu S.M. (2003) *Delincvența juvenilă în societatea contemporană. Studiu comparativ între Statele Unite și România*, Editura Lumina Lex, București.
18. Jigău M., Liiceanu A. and Preoteasa L. (2006) *Violența în școală*, Editura Alpha MDN, București.
19. Knapp S.E., Jongsma A.E.Jr. and Dimmitt C. (2012) *The School Counselling and School Social Work. Treatment Planner*, published by John Wiley & Sons Inc., Hoboken, New Jersey.
20. Lee C. (2004) *Preventing Bullying in Schools, A Guide for Teachers and Other Professionals*, Paul Chapman Publishing, London.
21. Miftode V. (2010) *Tratat de Asistență Socială*, Editura Lumen, Iași.
22. Muntean A. and Muntean A. (2011) *Violență, traumă, reziliență*, Editura Polirom, Iași.
23. Nakaya A.C. (2008) *Media Violence*, Reference Press Inc..
24. Olweus D. (1978) *Aggression in the Schools: Bullies and Whipping Boys*, Hemisphere Publishing Corporation.
25. Olweus D. (1993) *Bullying in Schools: What We Know and What we Can Do*, Blackwell Publishing Ltd., Oxford U.K. & Cambridge U.S.A.
26. Olweus, D. (1995) Peer Abuse or Bullying at School: Basic Facts and a School-Based Intervention on Program. *Journal Prospects*, Vol. 25, No. 1, March, Subject Collection: Humanities, Social Science and Law.
27. O'Moore M. and Minton S. (2004) *Dealing with Bullying in Schools*, Paul Chapman Publishing, London.
28. Perse E.M. (2001) *Media Effects and Society*, Taylor & Francis.

29. Rivers I., Duncan N. and Besag V.E. (2007) *Bullying, A Handbook for Educators and Parents*, PRAEGER, Wesport, Connecticut.

30. Rosenthal H. (2008) *Encyclopedia of Counseling*, Routledge, Taylor & Francis Group, New York.

31. Salome J. (2008) *Curajul de a fi tu însuși*, Editura Curtea Veche, București.

32. Shapiro S. and Skinulis K. (2012) *Cum să devenim părinți mai buni*, Editura Humanitas, București.

33. Smith, P.K. (2003) *Violence in Schools: The Respons in Europe*, published by Routledge Palmer, New York.

34. Smith P.K. and Sharp S. (2003) *School Bullying, Insights and Perspective*, Taylor & Francis e-Library.

35. Smith P.K., Pepler D. and Rigby K. (2004) *Bulling in Schools:how successful can intervention be?* Cambridge University Press, New York.

36. Stoica – Constantin A. (2004) *Conflictul interpersonal. Prevenire, rezolvare și diminuarea efectelor*, Editura Polirom, București.

37. Șoitu L. and Hăvârneanu C. (Eds.) (2004) *Agresivitatea în școală*, Institutul European, Iași.

38. Swearer S.M., Espelage D.L. and Napolitano S.A. (2009) *Bullying prevention and intervention*, The Guilford Press, New York.

*** <http://viatafaraviolenta.wordpress.com/>, accesed in June, 2013.

**Economia socială.
Perspective empirice**

**Social economy.
Empirical perspectives**

CADRUL INSTITUȚIONAL CU IMPACT ASUPRA ECONOMIEI SOCIALE

Simona Maria Stănescu^[1]

Rezumat

Articolul trece în revistă instituțiile internaționale și naționale cu impact asupra domeniului economiei sociale. Întrebarea de cercetare care a stat la baza acestui demers științific este: ce instituții au responsabilități în activitățile specifice privind înființarea, funcționalizarea și, nu în ultimul rând sprijinirea activității entităților de economie socială. Din punct de vedere metodologic, cercetarea^[2] se bazează pe analiza documentelor sociale publice, metode calitative și cantitative. Principala limitare metodologică a unui astfel de demers este acela că nu surprinde gradul de asumare al responsabilităților și eficiența activităților desfășurate de către instituțiile identificate. Acest subiect poate reprezenta fără îndoială un subiect de cercetare pentru viitor.

Cuvinte cheie: *economia socială, construcție instituțională, administrație publică*

I. Cadrul instituțional internațional

Prima parte a analizei instituționale trece în revistă principalele instituții de la nivel mondial și european. Pentru fiecare dintre ele sunt evidențiate modalitățile specifice prin care se produce un efect direct sau indirect asupra domeniului ES. Principalul obiectiv al acestei analize internaționale este de a evidenția amploarea pe care fenomenului o are în întreaga lume și atenția care i se acordă în special în ultima pe-

^[1] Cercetător științific Dr. Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română, București, e-mail: simona_vonica@yahoo.com.

^[2] Cercetare realizată în cadrul proiectului Modelul Economiei Sociale în România, proiect cofinanțat prin Fondul Social European în perioada 2011-2014. Proiectul este implementat de către Asociația Alternative Sociale în calitate de beneficiar, în parteneriat cu Academia de Studii Economice, București; Universitatea „Al.I. Cuza” din Iași și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare România www.profitpentruoameni.ro.

rioadă marcată de crize economie și sociale. Un obiectiv secundar al analizei instituțiilor internaționale îl reprezintă poziționarea problematicii ES într-un spectru mai larg decât țara noastră.

I.1. Instituții mondiale

I.1.1. Organizația Națiunilor Unite

Organizația Națiunilor Unite (ONU), cea mai importantă organizație internațională reprezintă un actor instituțional a cărui activitate are impact atât asupra domeniului economiei sociale (ES) în ansamblu cât și asupra oamenilor care sunt activi în acest domeniu. Deși economia socială nu reprezintă explicit unul dintre obiectivele pe care ONU le urmărește explicit, activitățile și programele desfășurate la nivel mondial contribuie atât la atingerea dezideratelor economice cât și sociale asumate și de ES.

Analizăm în continuare dimensiunile prin care ONU are impact asupra ES din lume și implicit în România: construcția instituțională, convenții ale statelor membre și campanii de informare cu privire la recunoașterea rolului entităților de economie socială.

Construcție instituțională

Prima dimensiune pe care o analizăm reprezintă construcția instituțională. Dintre cele 15 agenții specializate^[1] și 10 programe, fonduri și alte organisme^[2], Banca Mondială și Programul Națiunilor Unite pentru

^[1] Organizația Internațională a Aviației Civile (ICAO); Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agriculturii (IFAD); Biroul Internațional al Muncii (ILO); Fondul Monetar Internațional (FMI); Organizația Internațională Maritimă (IMO); Uniunea Internațională pentru Telecomunicații (ITU); Organizația pentru Agricultură și Alimentație (FAO); Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO); Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială (UNIDO); Uniunea Universală a Poștei (UPU); Organizația Mondială a Sănătății (WHO); Organizația Mondială pentru Proprietate Intelectuală (WIPO); Organizația Mondială a Meteorologiei (WMO); Organizația Mondială a Turismului (WTO); Banca Mondială (WB). http://www.onuinfo.ro/despre_onu/-onu_in_cifre/.

^[2] Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare (UNCTAD); Programul Națiunilor Unite pentru Controlul Drogurilor (UNDCP); Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (UNDP); Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA); Pro-

Dezvoltare susțin și promovează dezvoltarea activităților economice cu scop social. **Banca Mondială** reprezintă „una dintre principalele surse de asistență în domeniul dezvoltării pentru țările lumii”^[1].

În multe țări ale globului, Banca Mondială în colaborare cu reprezentanții administrației publice centrale a susținut dezvoltarea echivalentului din România a Fondului Român pentru Dezvoltarea. Implementarea liniilor de granturi specifice programelor „activități generatoare de venit” a contribuit la utilizarea eficientă a resurselor locale și dezvoltarea comunitară cu impact direct asupra coagulării pârghiilor specifice solidarității sociale. Aceasta din urmă reprezintă una dintre condițiile cheie ale promovării ES iar în România nivele încă insuficient dezvoltate (Stănescu *et al*, 2011: 65). Cu referire la țara noastră, comunitățile în care au fost implementate proiecte ale FRDS au câștigat experiența lucrului împreună pentru o cauză comună (construcția unui drum, canalizare, diverse alte lucrări de infrastructură ș.a.m.d.). O astfel de realizare reprezintă una dintre condițiile cheie favorabile creării contextului favorabil pentru promovarea și susținerea inițiativelor antreprenoriale la nivel local. Constituirea și dezvoltarea grupului de inițiativă la nivel local precum și identificarea și relaționare pe toată durata proiectului cu actorii instituționali de la nivel local reprezintă condiții comune de reușită pentru inițiativele de ES.

Cu referire la proiectele de mică infrastructură rurală și de activități generatoare de venit, printre alte efecte benefice asupra comunităților beneficiare menționăm: „evoluții pozitive în ceea ce privește solidaritatea socială, relațiile sociale, încrederea populației în diverșii actori locali (primar, consilieri locali, profesori, doctori și asistente, oamenii de aceeași naționalitate, poliție, patroni de magazine), disponibilitatea (la nivel declarativ) a beneficiarilor de a se implica în proiecte comunitare, nivelul lor de implicare în guvernarea locală, incluziunea socială a unor categorii defavorizate” (Metro Media Transilvania, 2006, p. 1).

gramul Națiunilor Unite pentru Mediu (UNEP); Programul Națiunilor Unite pentru Așezări Umene (UN-HABITAT); Înalțul Comisariat ONU pentru Refugiați (UNHCR); Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF); Agenția Națiunilor Unite pentru Ajustarea Refugiaților Palestinieni și Orientul Apropiat (UNRWA); Programul Mondial pentru Alimentație (WFP). http://www.onuinfo.ro/despre_onu/onu_in_cifre/.

[1] <http://www.mae.ro/node/1471>.

Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare implementează programele în „patru mari domenii: reducerea sărăciei și îndeplinirea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului, guvernarea democratică, prevenirea crizelor și reconstrucție, mediu și dezvoltare durabilă”^[1].

Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului sunt:

1. reducerea sărăciei severe,
2. accesul universal la ciclul prima de învățământ,
3. promovarea egalității de sexe și afirmarea femeilor,
4. reducerea mortalității la copii,
5. îmbunătățirea sănătății materne,
6. combaterea HV/SIDA și a tuberculozei,
7. asigurarea durabilității mediului,
8. crearea unui parteneriat global pentru dezvoltare.^[2]

Pentru mai multe detalii privind Obiectivele de Dezvoltare a Mileniului, vă rugăm consultați Anexa 1 Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului.

Publicațiile internaționale editate de PNUD reflectă interesul constant pentru domeniul economiei sociale și a entităților specifice funcționării acesteia.

Raportul de cercetare *„Social enterprise: a new model for poverty reduction and employment generation – an examination of the concept and practice in Europe and the Commonwealth of Independent States”* a fost publicat în 2008 de PNUD în colaborare cu una dintre cele mai active colective de cercetare a ES: European Network Research (EMES). Publicația reprezintă una de referință pentru toți cei interesați de apariția și evoluția întreprinderilor sociale ca entități active ale ES. Cartea include comparații internaționale între formele specifice întreprinderilor sociale în țările din Europa Centrală și de Est și cele din Comunitatea Statelor Independente.

Raportul de cercetare *„A framework for action: social enterprise & impact investing”* a fost publicat de United Nations Global Compact în colaborare cu Rockefeller Foundation în 2012. Exemplele concrete de întreprinderi sociale de succes de pe tot mapamondul reprezintă ade-

[1] <http://www.mae.ro/node/1471>.

[2] <http://www.onuinfo.ro/odm/>.

vărate surse de inspirație pentru toți cei preocupați de schimbare economică cu valențe sociale.

O prezentare detaliată a inițiativelor economice semnalăm în raportul „*Empowering Lives, Building Resilience – development Stories from Europe and Central Asia*” publicat de PNUD în 2012. Volumul include și două povești de succes din Moldova și România (Incubatorul de afaceri din Brașov).

Nu în ultimul rând, raportul de cercetare „*Profit pentru oameni – raport de deschidere în cadrul proiectului Modelul Economiei Sociale în România*” (2012) a propus o delimitare conceptuală a domeniului ES. Definiția propusă reprezintă un element de originalitate față de alte rapoarte de cercetare elaborate în ultima perioadă în România. Confruntând riscurile pe care le implică propunerea unei definiții pentru un domeniu asupra căruia nu există o definiție unanim acceptată, raportul propune și o analiză fiecare dintre entitățile ES din perspectiva principiilor generale recunoscute internațional ca fiind specifice ES. Acesta reprezintă de asemenea un element de originalitate printre publicațiile de profil din țara noastră.

„Economia socială este tipul de economie care îmbină în mod eficient responsabilitatea individuală cu cea colectivă în vederea producerii de bunuri și/sau furnizării de servicii, care urmărește dezvoltarea economică și socială a unei comunități și al cărei scop principal este beneficiul social. E are la bază o inițiativă privată, voluntară și solidară, cu un grad ridicat de autonomie și responsabilitate presupune un risc economic și o distribuție limitată a profitului” (Stănescu *et al*, 2011, p. 13).

Ca o recunoaștere a contribuției la dezvoltarea domeniului ES în România, menționăm preluarea definiției mai sus menționate în proiectul de lege a ES lansat în dezbatere publică de către Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale^[1] în septembrie 2012. Indiferent de forma în care va fi preluată și prelucrată această definiție în varianta finală a legii, considerăm că luarea ei în considerare în elaborarea unui document de importanță strategică la nivel național precum proiectul de

[1] Utilizăm această denumire a Ministerului Muncii datorită celei folosite la momentul lansării în dezbatere publică a legii. De la 1 ianuarie denumirea Ministerului Muncii s-a modificat în Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și a Persoanelor Vârstnice. www.mmuncii.ro

lege privind ES reprezintă o formă de recunoaștere a calității definiției propuse și a capacității ei de a surprinde esența acestui domeniu încă nerecunoscut în toate statele lumii și chiar ușor controversat datorită mixului social și economic.

Convenții ale statelor membre ONU

Convențiile la care au aderat statele membre reprezintă asumarea la nivel național a unor angajamente internaționale de protejare a valorilor comune privind demnitatea și respectarea ființei umane. Transpunerea lor de la idee la măsuri clare de reglementare străbate un drum prestabilit reflectat și în procedurile ONU. Odată discutate în forma Declarațiilor și a Convențiilor, prevederile sunt implementate la nivel național odată cu ratificarea de către fiecare stat membru.

Din punct de vedere al ființei umane, cel mai reprezentativ document adoptat de către ONU este **Declarația Universală a Drepturilor Omului** (10 decembrie 1948). Această declarație a marcat deschiderea unei noi ere din punct de vedere al grijii față de semenii.

O a doua pârghie de relaționare cu ES o reprezintă protecția grupurilor vulnerabile. Înainte de a enumera declarațiile și convențiile relevate din acest punct de vedere, menționăm faptul că ne asumăm realitatea conform căreia ES reprezintă mai mult decât inserția profesională a grupurilor vulnerabile. Este adevărat că problematica acestora continuă să trezească cel mai mare interes în studiul ES dar reducerea întregului domeniu la asta presupune o înțelegere și analiză limitată a domeniului complex și inovator pe care îl reprezintă ES.

Deși nu există o definiție unanim acceptată a grupurilor vulnerabile, am selectat dintre Declarațiile și Convențiile ONU pe acelea care se referă la protecția unor grupuri expuse unui risc crescut de excluziune socială: copii, femeile și persoanele cu dizabilități. Aceste grupuri vulnerabile sunt relevante și pentru problematica specifică inserției grupurilor vulnerabile pe piața muncii și evaluarea potențialului pe care ES îl are în acest sens.

Convențiile și declarațiile ONU relevante din punct de vedere al celor trei grupuri defavorizate enumerate mai sus sunt:

– Convenția asupra Drepturilor Politice ale Femeilor (20 decembrie 1952);

- Declarația Drepturilor Copilului (20 noiembrie 1959);
- Declarația de Eliminare a Discriminării împotriva Femeilor (7 noiembrie 1967);
- Declarația Drepturilor pentru Persoanele cu Retard Mental (20 decembrie 1971);
- Declarația Drepturilor pentru Persoanele cu Dizabilități (9 decembrie 1975);
- Convenția asupra Eliminării Tuturor formelor de Discriminare a Femeilor (18 decembrie 1979);
- Convenția asupra Drepturilor Copilului (20 noiembrie 1989);
- Proclamația privind Îmbătrânirea (16 octombrie 1992);
- Declarația de Eliminare a Violenței împotriva Femeilor (20 decembrie 1993);
- Convenția asupra Eliminării Tuturor formelor de Discriminare a Femeilor – protocol opțional (6 octombrie 1999);
- Convenția asupra Drepturilor Copilului: protocol opțional asupra vânzării copilului, prostituției copilului și pornografiei copilului (25 mai 2000);
- Convenția asupra Drepturilor Copilului: protocol opțional asupra implicării copilului în conflictele armate (25 mai 2000);
- Convenția asupra Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități (13 decembrie 2006).^[1]

Este remarcabil efortul susținut pentru materializarea unui aspect sesizat și adoptat printr-o Declarație ONU în textul unei Convenții. În cazul problematicii copilului, timpul scurs între declarația specifică (1959) și convenție a fost de 30 de ani. Similar, în cazul persoanelor cu dizabilități, a fost nevoie de o perioadă de 35 de ani pentru cristalizarea unei abordări comune din partea statelor membre ONU.

[1] http://www.un.org/documents/instruments/docs_en.asp?year=1969.

Tabel 1. Tabel cronologic reprezentând adoptarea unor declarații și convenții cu privire la copii, femei, persoane cu dizabilități și persoane vârstnice

Nr.	Problematică	Declarație ^[1]	Convenție ^[2]	Număr ani
1.	Copil	1959	1989, 2000 (protocol opțional)	30
2.	Femeie – drepturi politice	1948	1952	4
3.	Femeile – discriminarea	1967	1979, 1999 (protocol opțional)	12
4.	Femeile – violența	1993		
5.	Persoană cu dizabilități	1971	2006	35
6.	Persoană vârstnică	1992		

Analizând datele de mai sus, constatăm un interes crescut pentru rezolvarea problemelor confruntate de femei, în special drepturile politice, discriminarea și violența.

Cea mai recentă declarație se referă la persoanele vârstnice (1992). Cea mai recentă convenție se referă la persoanele cu dizabilități (2006). Ne întrebăm cu interes care între cele două grupuri vulnerabile va primi o convenție în cel mai scurt timp femeile pentru încetarea diverselor forme de violență care se manifestă în acest sens sau persoanele în vârstă.

Campanii de informare cu privire la recunoașterea rolului entităților de economie socială.

Nu în ultimul rând, ONU a recunoscut rolul pe care societățile cooperative, una dintre cele mai reprezentative entități de ES îl joacă la nivel mondial.

Din acest punct de vedere, anul 2012 a fost declarat de către ONU drept Anul Internațional al Cooperativelor. Secretarul General al ONU, Ban Ki-moon declara „cooperativele sunt o amintire pentru comuni-

^[1] Titlurile complete ale declarațiilor sunt disponibile în enumerarea de mai sus.

^[2] Titlurile complete ale declarațiilor sunt disponibile în enumerarea de mai sus.

tatea internațională că este posibil să se urmărească atât viabilitatea economică cât și responsabilitatea socială”^[1].

Numeroase organizații internaționale și naționale au organizat pe parcursul anului 2012 o serie de evenimente dedicate societăților cooperative. Abordarea logo-ului propus de ONU în cadrul acestor evenimente reprezintă o recunoaștere unanimă a rolului pe care acestea îl joacă la nivel mondial. Subliniem totodată că dintre entitățile de ES, societățile cooperative sunt singurele care se bucură de un statut aprobat la nivel european.

Totodată menționăm aici interesul constant dedicat studierii întreprinderilor sociale din perspectivă internațională comparată. Diseminarea exemplelor de bune practici reprezintă una dintre cele mai relevante modalități de informare în vederea sprijinirii unor demersuri antreprenoriale similare ținând cont de specificul național.

I.1.2. Nonprofit Enterprise and Self-Sustainability Team

NESsT este una dintre inițiativele de acompaniere a dezvoltării entităților de ES în România fiind implementată de o întreprindere socială NESsT Consulting. A treia ediție a Competiției Întreprinderilor Sociale a fost lansată în 2011. Cunoscută drept NESsT în mediul ES de pretutindeni, reprezintă unul dintre principalii promotori ai întreprinderilor sociale.

Organizație internațională non-profit, NESsT este activă pe două continente (America Latină și Europa) în zece țări dar impactul global se resimte în aproape 50 de țări de pe mapamond. Primul birou a fost deschis în 1997 în Budapesta și deservește cinci țări: Croația, Republica Cehă, România Slovacia și Ungaria. Biroul deschis în 1999 în Santiago, Chile este activ în Argentina, Brazilia, Chile, Ecuador și Peru^[2].

Printre cele mai recente inițiative menționăm organizarea primei ediții a Zilei întreprinderilor sociale (7 noiembrie 2012, București). În cadrul evenimentului au avut loc prelegeri ale unor invitați din țară și din străinătate, au fost diseminate exemple de bună practică ale unor

[1] <http://social.un.org/coopsyear/>.

[2] <http://www.nesst.org/>.

întreprinderi sociale susținute de NESsT peste tot în lume. Cei prezenți au avut ocazia să achiziționeze produsele întreprinderilor sociale prezente în cadrul unui Târg al Întreprinderilor Sociale organizat în paralel cu sesiunile conferinței. Întreprinderile sociale care au expus produse au reprezentat atât câștigători ai edițiilor anterioare ale Competiției Întreprinderilor Sociale, cât și alte cazuri de bună practică interesate să participe la eveniment. Câștigătorii ediției NESsT din 2011 premiați în cadrul conferinței din 2012 sunt: Agapis (Zalău), Village Life (București), Mai Bine (Iași), Ruhama (Oradea), Gaspar, Baltasar & Melchior (Piscu, Ilfov) și Împreună pentru Ei (Baia Mare)^[1].

Este salutară sustenabilitatea oferită întreprinderilor sociale active din România prin mecanisme financiare complementare. Dintre cei șase câștigători, doi (inițiativa Sănătate dulce gestionar de Fundația Agapis, Zalău și Atelierul de împletit coșuri de nuiele gestionat de Fundația Ruhama din Oradea) reprezintă inițiative antreprenoriale înființate prin sprijinul FSE. Cele două întreprinderi sociale au beneficiat de un grant în valoare de aproximativ 20.000 de euro reprezentând premiul câștigat în cadrul Competiției naționale „Beneficii economice din investiții sociale (2011)”^[2].

Extrem de relevant din punct de vedere al scopului asumat prin prezentul document (analiza cadrului instituțional) este faptul că cele două inițiative de ES prezentate mai sus sunt implementate cu sprijinul indispensabil și nemijlocit al reprezentanților administrației publice locale. Astfel, prelucrarea fructelor uscate din proiectul Fundației Agapis este puternic susținută cu spațiu și consultanță de către primăria din Valea Barcăului. În mod similar, fabrica de coșuri bazată pe nuiele a fost posibilă datorită faptului că primăria din comuna Avram Iancu, județul Bihor a pus la dispoziția Fundației Ruhama un spațiu unde să își des-

[1] <http://www.nesst.org/blog/2012/11/13/a-avut-loc-prima-editie-a-zilei-intreprinderilor-sociale/>.

[2] În cadrul proiectului co-finanțat prin FSE „Economia socială – model inovator de promovare a incluziunii active a grupurilor vulnerabile” implementat prin co-finanțare FSE. Proiectul a fost implementat în perioada 2008-2011 de către Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale în calitate de beneficiar în colaborare cu *Bernard Brunhes International*, *European Network of Social Enterprises*, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului sector 1, București, Integra România, Direcția de Asistență Comunitară din Timișoara și Primăria Municipiului Piatra Neamț.

fășoare în mod oportun activitatea economică de împletire. Membrii comunității roma a contribuit activ atât la amenajarea spațiului fostei școli dezafectate cât și la transformarea într-un loc de muncă optim.

În ambele cazuri, parteneriatul public-privat dintre o instituție de stat de la nivel local și un actor economic privat de tipul unei întreprinderi sociale a condus la o utilizare oportună a resurselor umane și economice locale. Efectele nu au întârziat să apară. Pe lângă recunoașterea meritelor prin câștigarea celor două competițiilor și invitarea de participare la diverse evenimente și târguri, veniturile obținute de membrii întreprinderilor sociale contribuie la îmbunătățirea calității vieții acestora^[1].

Tot cu ocazia Zilei întreprinderilor sociale, reprezentanții NESsT au supus atenției tuturor celor prezenți rezultatele preliminare ale unor cercetări privind economia socială în lume și situația întreprinderilor sociale. Rezultatele finale urmează să fie puse la dispoziție tuturor celor interesați prin intermediul unei cărți ce se va publica la o editură prestigioasă din străinătate. Lansare volumului este prevăzută să aibă loc pe parcursul anului 2013.

Cea mai nouă inițiativă a NESsT este susținerea inițiativei de responsabilitate socială corporativă a Petrom „Țara lui Andrei”. Suma totală a finanțărilor disponibile pentru această competiție a întreprinderilor sociale este de 350.000 de euro.^[2]

I.2. Instituții europene

La nivel european, printre principalii actori instituționali cu impact asupra domeniului ES menționăm Comisia Europeană, Comitetul Economic și Social European, Parlamentul European și Consiliul Europei. Acestea se adaugă o serie de rețele active în domeniul ES.

^[1] Cele două exemple de întreprinderi sociale urmează să fie promovate și prin publicare în publicațiile Modele de întreprinderi sociale pentru romi, respectiv Modele de întreprinderi sociale pentru beneficiari de venit minim garantat. Cele două publicații sunt editate de PNUD în cadrul proiectului co-finanțat prin FSE „Modelul economiei sociale în România” (2011-2014).

^[2] www.profitpentruoameni.ro

I.2.1. Comisia Europeană

Comisia Europeană a jucat și continuă să joace un rol extrem de activ pentru ES din punct de vedere al structurii sale instituționale. Practic, a fost instituția care a găzduit un Directorat General dedicat problematicii specifice ES. „În contextul valorizării sociale a ES la finalul anilor '80 și ca urmare a rapoartelor despre ES înaintate Comisiei Europene de către Parlamentul European și CESE, în 1989 a fost înființat Departamentul pentru economie socială în cadrul Direcției Generale (DG) XXIII a CE. (...) Departamentul coordona acțiunile europene cu impact asupra ES și contribuia la: întărirea sectorului cooperativelor, societăților mutuale, asociațiilor și fundațiilor; crearea legislației europene pentru cooperative, societăți mutuale, asociații și fundații; studierea sectorului ES și abordarea problemelor specifice; analiza coerenței politicilor UE cu impact direct asupra ES; menținerea contactului cu federațiile existente; sensibilizarea și atragerea actorilor neorganizați și subreprezențați ai ES; sensibilizarea factorilor de decizie față de formele de ES și reprezentarea Comisiei pe acest subiect în fața altor instituții europene. Departamentul a fost desființat în 2000, iar responsabilitățile au fost transferate către DG Întreprinderi și Industrie și DG Ocuparea Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Egalitate de Șanse. Responsabilitățile pentru formele specifice ES au fost împărțite între cele două structuri^[1], ceea ce a condus la o abordare divizată și neunitară a sectorului de ES” (MMFPS, 2010: 21).

Pe de altă parte, Comisia Europeană continuă să joace un rol activ în promovarea ES la nivel european prin finanțările FSE care includ ES printre priorități. În țara noastră, ne referim la proiectele co-finanțate prin FSE Axa prioritară 6 Promovarea Incluziunii Sociale, domeniul major de intervenție 6.1. dezvoltarea economiei sociale. Activitățile desfășurate prin aceste proiecte au contribuit la informarea populației, a instituțiilor cheie dar și a tuturor celor interesați asupra beneficiilor ES, au permis participa-

[1] În DG Întreprinderi și Industrie a fost înființat departamentul B3 *Întreprinderi Mici Meșteșugărești, Cooperative și Societăți Mutuale* pentru a se ocupa în special de aspectele de întreprindere ale cooperativelor, societăților mutuale, asociațiilor și fundațiilor în timp ce DG Afaceri Sociale a preluat responsabilitatea pentru asociații și fundații.

rea la sesiuni de informare și formare dedicate ES și au permis susținerea financiară a inițierii unor demersuri antreprenoriale.

1.2.2. Comitetul Economic și Social European

Comitetul Economic și Social European (CESE) este un „organism consultativ cu rol de facilitator și promotor al dialogului civic, CESE este unul dintre cei mai activi protagoniști și susținători ai democrației participative” (MMFPS 2010, pp. 21-22).

Deși ES reprezintă o temă de interes pentru CESE, constatăm completa absență a abordării acestuia de la nivelul Consiliului Economic și Social național. Deși acest lucru a fost formulat ca recomandare încă din 2010, nu au fost întreprinse demersuri în acest scop.

1.2.3. Parlamentul European

Unul dintre principalii actori instituționali căruia îi datorăm relansarea recentă a domeniului ES și a interesului internațional față de acest domeniu este Parlamentul European. Un factor cheie îl reprezintă integrul pentru ES. Acesta este „un organism de monitorizare și informare asupra ES care promovează ideea construirii unei Europe competitive și bazate pe solidaritate. (...) Activitatea intrată într-un con de umbră s-a îmbunătățit începând cu 2005, când s-a solicitat Parlamentului European un raport asupra ES. Cererea a fost acceptată în 2008” (MMFPS, 2010, p. 21).

Prezentarea publică a Raportului realizat de Integrul de ES în fața Parlamentului European a reprezentat momentul unui nou avânt pentru ES la nivel european și a asigurat vizibilitatea domeniului și a entităților active. Cunoscut drept „Raportul Toia” (după numele europarlamentareitaliene Patriziei Toia care a susținut prezentarea raportului), documentul a fost aprobat și a contribuit la creșterea vizibilității ES.

1.2.4. Consiliul Europei

Preocupările Consiliului Europei în domeniul ES s-au concretizat în acțiunile întreprinse de Divizia de dezvoltare și cercetare pentru coeziu-

ne socială. Acestea au promovat ES din perspectiva factorului coagulator pe care îl joacă în promovarea coeziunii sociale, cetățeniei active și a responsabilității sociale. Una dintre cele mai importante realizări constă în înființarea Platformei Europene de Inițiative Etice și Solidare IRIS.

În România, Consiliul Europei a sprijinit implementarea cu succes a proiectului vizând responsabilizarea tuturor actorilor relevanți pentru asigurarea proprietari bunăstări. Proiectul „teritoriu responsabil” s-a bucurat de succes în Timișoara (inițiativa a fost sprijinită de Asociația Cries în parteneriat cu Primăria Municipiului Timișoara și Prefectura Timiș).

1.2.5. Rețele europene de promovare a economiei sociale

Fără îndoială, cea mai activă rețea de ES de la nivel european este Social Economy Europe. Este incontestabil rolul pe care l-a jucat în lansarea Intergrupului pe ES activ pe lângă Parlamentul European. Asumarea menținerii secretariatului acestui intergrup îi acordă credibilitate și responsabilitate la nivel european.

Alte rețele active în domeniul ES la nivel european sunt:

AMICE Association of Mutual Insurers and Insurance Cooperatives in Europe <http://www.amice-eu.org/>

AIM International Association of Mutual Health Funds <http://www.aim-mutual.org>

CECODHAS European representative organization of Social housing service www.cecodhas.org

CECOP European Confederation of Workers' Co-operatives, Social Co-operatives, Social and Participative Enterprises (din 1979) www.cecop.coop

CEDAG European Council of Associations of General Interest (din 1989) <http://www.cedag-eu.org>

COGECA General Confederation of Agricultural Co-operatives in the European Union (din 1959) www.copa-cogeca.be

COOPERATIVES EUROPE Common platform of the cooperatives within Europe (din 2003) <http://www.coopseurope.coop>

EACB European Association of Co-operative Banks (din 1970)
www.eurocoopbanks.coop

EFC European Foundation Centre (din 1989) <http://www.efc.be/>

EUROCOOP European community of consumer cooperatives (din 1957) www.eurocoop.net

SOCIAL ECONOMY EUROPE (ex CEP-CMAF) (din 2000) www.socialeconomy.eu.org

Entitățile de ES din România sunt slab conectate la rețelele internaționale. Totuși, remarcăm apartenența la principalele rețele în domeniul ES a structurilor de reprezentare a ES de la nivel național:

- Uniunea Națională a Cooperativelor Meșteșugărești (UCECOM);
- Uniunea Națională a Cooperativelor de Consum CENTROCOOP;
- Uniunea Națională a Caselor de Ajutor Reciproc a Salariaților (UNCARS).

Unul dintre principalele motive pentru care entitățile de ES sau formele lor de reprezentare la nivel național nu sunt conectate la rețelele europene o reprezintă lipsa de vizibilitate în ceea ce privește avantajele unei astfel de asocieri. În plus, afilierea unei entități de ES din țara noastră la o astfel de rețea implică o serie de costuri materiale (taxă de înscriere, taxă anuală de membru, costuri aferente participării la diferite evenimente internaționale) și umane pe care unele entități nu și le pot permite.

Avantajele evidente ale deschiderii internaționale a entităților de ES din România ar trebui promovate prin cadrul unor campanii de informare și sensibilizare dedicate acestui subiect. În plus, susținerea financiară a unor astfel de demersuri ar putea contribui la o mai bună corelarea la realitățile internaționale și europene. Un alt avantaj l-ar reprezenta posibilitatea schimbului de bune practici și susținerea cu noi piețe de desfacere pentru produsele realizate în entitățile de ES. Totodată, astfel de parteneriate internaționale permit accesarea unor diverse surse de finanțare din mai multe țări sau de la nivel european.

II. Cadrul instituțional național

Prezentăm în continuare cadrul instituțional din România cu accent pe evidențierea conexiunilor cu entitățile de ES din țara noastră.

Precizăm faptul că am luat în considerare următoarele forme de organizare:

a) asociații sau fundații;
b) organizațiile nonprofit organizate sub forma caselor de ajutor reciproc:

- ale pensionarilor;
- ale salariaților;

c) cooperativele de credit;

d) societățile cooperative de gradul 1 reglementate prin Legea nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperației:

- societăți cooperative meșteșugărești;
- societăți cooperative de consum;
- societăți cooperative de valorificare;
- societăți cooperative agricole; beneficiază și de legislație specială, fiind reglementate de Legea nr. 566/2004 a cooperației agricole, cu modificările și completările ulterioare;
- societăți cooperative de locuințe;
- societăți cooperative pescărești;
- societăți cooperative de transporturi;
- societăți cooperative forestiere;
- societăți cooperative de alte forme. (MMFPS, 2010, p. 38).

Datorită relevanței pentru domeniul ES am inclus în analiză și unitățile protejate autorizate (UPA) precum și obștile și composesoratele (Stănescu *et al*, 2011, pp. 51-52). Subliniem totodată faptul că UPA au fost luate în considerare în măsura în care sunt gestionate public nu de către instituții publice (DGASPC). Argumentul în acest sens îl reprezintă apanajul privat prin excelență al domeniului ES.

II.1. Administrație publică centrală

Principalii actori instituționali reprezentanți ai administrației publice centrale sunt:

- Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice (MMFPSPV):
 - ONG-uri;

- UPA;
- Ministerul Economiei (ME):
 - societăți cooperative meșteșugărești (SCM-uri);
 - societăți cooperative de consum;
- Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR):
 - societăți cooperative agricole;
- Ministerul Justiției (MJ);
- Ministerul de Finanțe (MF).

Dacă primele trei ministere joacă rol în activitatea anumitor entități de ES, MJ și MF sunt implicate în activitatea tuturor entităților de ES.

Acestora se adaugă Banca Națională a României către care converg situațiile și raportările financiare pe care le elaborează atât CARS-urile și CARP-urile în calitate de instituții financiare nebankare cât și cooperativele de credit.

Relația dintre fiecare entitate de ES și administrația publică centrală este oglindită în imaginea de ansamblu din Anexa 2 Imagine de ansamblu asupra cadrului instituțional de la nivel central cu impact asupra entităților de economie socială.

După cum se poate observa din graficul inclus în Anexa 2, nu toate entitățile de ES au un corespondent instituțional la nivel central.

II.2. Administrația publică locală

La nivel local, relația dintre administrația publică și entitățile de ES urmează cadrul instituțional general de funcționare. Menționăm că spre deosebire de MMFPSPV care are instituții de reprezentare în fiecare județ, ME funcționează la nivel local prin intermediul a opt Oficii Teritoriale pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii și Cooperatie subordonate Direcției Implementare Programe pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii.^[1]

Relația dintre fiecare entitate de ES și administrația publică locală este oglindită în imaginea de ansamblu din Anexa 3 Imagine de ansamblu asupra cadrului instituțional de la nivel local cu impact asupra entităților de economie socială.

[1] OTIMMC Brașov, OTIMMC Cluj Napoca, OTIMMC Constanța, OTIMMC Craiova, OTIMMC Iași, OTIMMC Ploiești, OTIMMC Târgu Mureș, OTIMMC Timișoara.

II.3. Actori instituționali privați de reprezentare a ES

La nivel național, funcționează din a doua jumătate a secolului trecut actori privați de reprezentare a intereselor entităților de ES. În virtutea dreptului fiecărei entități de ES de a decide pentru apartenența la o rețea, constatăm modeste inițiative recente de înființare a unor noi rețele. Aceste afilieri sunt orientate îndeosebi spre sectorul cooperativelor agricole și susținute parțial prin activități din proiecte cofinanțate prin Fondul Social European. Totuși, nu toate formele de organizare juridică a ES au reprezentanți la nivel național.

Relația dintre fiecare entitate de ES și actorii instituționali privați de reprezentare a ES la nivel central este oglindită în imaginea de ansamblu din Anexa 2 Imagine de ansamblu asupra cadrului instituțional de la nivel central cu impact asupra entităților de economie socială.

Relația dintre fiecare entitate de ES și actorii instituționali privați de reprezentare a ES la nivel local este oglindită în imaginea de ansamblu din Anexa 3 Imagine de ansamblu asupra cadrului instituțional de la nivel local cu impact asupra entităților de economie socială.

Concluzii

La nivel internațional și național se constată un interes crescut față de ES. Reglementarea domeniului ES prin adoptarea unei legi cadru, revizuirea unitară a legislației cu impact asupra fiecărei entități și elaborarea unei strategii la nivel național ar conduce la coagularea eforturilor administrației publice centrale și locale cu cele ale instituțiilor de reprezentare a ES cu impact pe termen lung asupra funcționării entităților de ES din România.

Bibliografie

1. Borzaga C., Galera G. și Nogales R. (2008). *Social enterprise: a new model for poverty reduction and employment generation – an examination of the concept and practice in Europe and the Commonwealth of Independent States*, EMES & United Nations Development Programme.

http://www.emes.net/fileadmin/emes/PDF_files/News/2008/11.08_EMES_UNDP_publication.pdf.

<http://www.undp.ro/publications/poverty.php>.

2. Dragotoiu A., Marinoiu A. și Stănescu, S.M. (coordonatori) (2010). *Raport de cercetare privind economia socială din România din perspectivă europeană comparată*, București Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Familiei www.mmuncii.ro.

3. Stănescu S.M. (coordonator), Asiminei R., Rusu O., Vîrjan D. (2011). *Profit pentru oameni – raport de deschidere în cadrul proiectului Modelul Economiei Sociale în România* <http://profitpentruoameni.ro/>.

*** Global Compact Office, United Nations (2012). *A framework for action: social enterprise & impact investing*, Disponibil la:

http://www.unglobalcompact.org/docs/issues_doc/development/Framework_Social_Enterprise_Impact_Investing.pdf.

*** Metro Media Transilvania, (2006). *Evaluarea impactului proiectelor FRDS* <http://www.frds.ro>.

*** United Nations Development Programme (2012). *Empowering Lives, Building Resilience – development Stories from Europe and Central Asia*, Disponibil la:

http://issuu.com/undp_in_europe_cis/docs/undp_rbec_successstories_v2_web_1_#download

ANEXE

Anexa 1. Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului^[1]

Obiectivul 1 – Reducerea sărăciei severe

Ținta 1.A (globală): Înjumătățirea, în perioada 1990-2015, a numărului de persoane al căror venit este mai mic de 1 dolar pe zi

Indicatorul 1.1 – Procentul de populație a cărei putere de cumpărare este de sub un dolar pe zi^a

Indicatorul 1.2 – Rata disparității sărăciei

Indicatorul 1.3 – Proporția celei mai sărace cincimi în consumul național

Ținta 1.B (globală): Atingerea încadrării totale și productive în câmpul muncii, precum și asigurarea unui loc de muncă decent tuturor persoanelor, inclusiv femeilor și tinerilor

Indicatorul 1.4 – Creșterea ratei PIB pe persoană angajată

Indicatorul 1.5 – Rata număr de angajați din total populație

Indicatorul 1.6 – Proporția celor angajați și a căror putere de cumpărare este sub un dolar pe zi

Indicatorul 1.7 – Proporția familiilor formate din persoane active în totalul numărului de angajați

Ținta 1.C (globală) – Înjumătățirea, între 1990 și 2015, a procentului de persoane care suferă din cauza foamei

Indicatorul 1.8 – Incidența taliei mici la copiii cu vârsta mai mică de cinci ani

Indicatorul 1.9 – Proporția populației care are un consum de calorii sub nivelul minim al unei diete ce asigură necesarul de energie

[1] <http://www.onuinfo.ro/odm/>.

Obiectivul 2 – Accesul universal la ciclul primar de învățământ

Ținta 2.A (globală) – Asigurarea că, până în 2015, copiii de pretutindeni, indiferent că sunt fete sau băieți, vor putea să încheie un ciclu primar complet de studii

Indicatorul 2.1 – Rata netă de înscriere în ciclul primar de învățământ

Indicatorul 2.2 – Proporția elevilor care s-au înscris în clasa I-a și au terminat clasa a IV-a

Indicatorul 2.3 – Rata de alfabetizare a tinerilor cu vârsta între 15 și 24 de ani, bărbați și femei

Obiectivul 3 – Promovarea egalității între sexe și afirmarea femeilor

Ținta 3.A – Eliminarea disparităților de gen din învățământul primar și secundar, de preferat până în 2005, iar din toate formele de învățământ nu mai târziu de anul 2015

Indicatorul 3.1 – Rata fetelor la cea a băieților din ciclurile primar, secundar și terțiar de învățământ

Indicatorul 3.2 – Rata de ocupare în muncă a femeilor în sectoarele de activitate neagricole

Indicatorul 3.3 – Proporția numărului de femei parlamentar din numărul total al membrilor Parlamentului

Obiectivul 4 – Reducerea mortalității la copii

Ținta 4.A – Reducerea cu două treimi, în perioada 1990-2015, a mortalității la copiii cu vârsta sub cinci ani

Indicatorul 4.1 – Rata mortalității la copiii cu vârsta mai mică de cinci ani

Indicatorul 4.2 – Rata mortalității infantile

Indicatorul 4.3 – Proporția copiilor cu vârsta sub un an vaccinați împotriva rujeolei

Obiectivul 5 – Îmbunătățirea sănătății materne

Ținta 5.A – Reducerea cu trei sferturi, în perioada 1990-2015, a ratei mortalității materne

Indicatorul 5.1 – Rata mortalității materne

Indicatorul 5.2 – Proporția numărului de nașteri asistate de personal sanitar calificat

Ținta 5.B – Atingerea, până în 2015, a accesului universal la servicii de sănătate a reproducerii

Indicatorul 5.3 – Rata prevalenței metodelor contraceptive

Indicatorul 5.4 – Rata de nașteri la adolescente

Indicatorul 5.5 – Servicii de îngrijire ante-natală (cel puțin o vizită la medic și cel puțin patru vizite la medic)

Indicatorul 5.6 – Nevoia neacoperită de servicii de planificare familiară

Obiectivul 6 – Combaterea HIV/SIDA și a tuberculozei

Ținta 6.A – Stoparea, până în 2015, și apoi începerea redresării răspândirii HIV/SIDA

Indicatorul 6.1 – Rata prevalenței HIV în rândul populației cu vârsta între 15 și 24 de ani

Indicatorul 6.2 – Folosirea prezervativului la ultimul contact sexual de risc

Indicatorul 6.3 – Proporția populației cu vârsta între 15 și 24 de ani care au o bună înțelegere a ceea ce înseamnă HIV/SIDA

Indicatorul 6.4 – Rata înscrierii la cursurile școlare a orfanilor la înscrierea la cursurile școlare a copiilor cu familie, pentru categoria de vârstă 10-14 ani

Ținta 6.B – Atingerea accesului universal la tratamentul împotriva HIV/SIDA al tuturor celor care au nevoie de acesta până în 2010

Indicatorul 6.5 – Proporția populației într-un stadiu avansat al infectării cu HIV care are acces la tratament antiretroviral

Ținta 6.C – Stoparea, până în 2015, și apoi începerea redresării incidenței malariei și a altor boli infecțioase majore

Indicatorul 6.6 – Rata decesului și cea a incidenței, asociate cu malarie

Indicatorul 6.7 – Proporția copiilor cu vârsta sub cinci ani care dorm în paturi acoperite cu plase de țânțari și proporția copiilor cu aceeași vârstă cu febră și care sunt tratați de medicamente anti-malarie adecvate

Indicatorul 6.8 – Ratele de incidență, prevalență și deces asociate tuberculozei

Indicatorul 6.9 – Numărul cazurilor de tuberculoză depistate și tratate sub observare directă pe termen scurt

Obiectivul 7 – Asigurarea durabilității mediului

Ținta 7.A – Integrarea principiilor de dezvoltare durabilă în politicile și programele statelor și redresarea risipei de resurse naturale

Indicatorul 7.1 – Proporția suprafeței de teren acoperită de păduri

Indicatorul 7.2 – Totalul emisiilor de dioxid de carbon pe cap de locuitor și pe 1 dolar PIB (puterea de cumpărare), precum și consumul de substanțe care afectează stratul de ozon

Indicatorul 7.3 – Proporția stocului de pește care trăiește în siguranță în limitele biologice

Indicatorul 7.4 – Proporția resurselor totale de apă folosite

Ținta 7.B – Reducerea pierderii biodiversității și atingerea, până în 2010, a unei scăderi semnificative a ratei pierderilor

Indicatorul 7.5 – Proporția ariilor terestre și marine protejate

Indicatorul 7.6 – Proporția speciilor pe cale de dispariție

Ținta 7.C – Înjumătățirea numărului de persoane care nu au acces durabil la o sursă de apă potabilă și la servicii de bază de canalizare, până în 2015

Indicatorul 7.7 – Proporția populației ce utilizează o sursă sigură de apă potabilă

Indicatorul 7.8 – Proporția populației ce utilizează un serviciu de canalizare îmbunătățit

Ținta 7.D – Îmbunătățirea semnificativă, până în 2020, a vieții unui număr minim de 100 de milioane de locuitori ai mahalalelor

Indicatorul 7.9 – Proporția populației urbane ce trăiește în mahalale^b

Obiectivul 8 – Crearea unui parteneriat global pentru dezvoltare

Ținta 8.A – Crearea unui sistem financiar și comercial nediscriminatoriu, predictibil, deschis și bazat pe regulamente. Include un angajament ferm de aplicare a regulilor bunei guvernări, ale dezvoltării și ale combaterii sărăciei, atât la nivel național, cât și internațional.

Unii dintre indicatorii menționați în cele ce urmează sunt monitorizați separat pentru țările cel mai puțin dezvoltate, pentru statele din Africa, cele fără ieșire la mare și pentru insulele mici aflate în curs de dezvoltare.

Ținta 8.B – Rezolvarea problemelor speciale ale țărilor cel mai puțin dezvoltate. Include tarife și cote de acces liber pe piață pentru țările cel mai puțin dezvoltate, programe de asistență umanitară pentru statele cu datorie externă extrem de mare și chiar anularea acestei datorii și o asistență oficială pentru dezvoltare mai generoasă destinată reducerii sărăciei.

Ținta 8.C – Îndeplinirea cerințelor speciale ale țărilor fără ieșire la mare și ale țărilor în curs de dezvoltare din insulele mici aflate (prin intermediul Programului de Acțiune pentru Dezvoltarea Durabilă a acestor țări și rezultatul celei de-a XXII-a sesiuni speciale a Adunării Generale ONU).

Ținta 8.D – Rezolvarea pe termen lung a problemelor generale legate de datoria externă a țărilor în curs de dezvoltare prin măsuri luate la nivel național și internațional.

Asistența oficială pentru dezvoltare (ODA)

Indicatorul 8.1. Asistența netă, totală și destinată țărilor cel mai puțin dezvoltate, ca procent din venitul intern brut al țărilor donatoare din zona OECD/DAC

Indicatorul 8.2 – Raportul dintre ODA sectorială bilaterală a donatorilor din zona OECD/DAC și serviciile sociale de bază (educație, asistență medicală primară, nutriție, apă potabilă și canalizare)

Indicatorul 8.3 – Procentul de asistență oficială bilaterală pentru dezvoltare de la donatorii din zona OECD/DAC ce nu este utilizată

Indicatorul 8.4 – ODA accesată de țările fără ieșire la mare aflate în curs de dezvoltare ca procent din venitul național brut al acestora

Indicatorul 8.5 – ODA accesată de insulele mici aflate în curs de dezvoltare care procent din venitul național brut al acestora

Acces la piațe

Indicatorul 8.6. – Procentul din totalul importurilor țărilor dezvoltate (ca valoare și excluzând importul de arme) din țările în curs de dezvoltare și cel mai puțin dezvoltate, scutite de taxe

Indicatorul 8.7 – Tarifele medii impuse de țările dezvoltate asupra produselor agricole, țesăturilor și textilelor provenite din țările în curs de dezvoltare

Indicatorul 8.8 – Sprijinul agricol estimat de țările OECD ca procent din produsul intern brut al acestora

Indicatorul 8.9 – Procentul de ODA furnizat pentru întărirea capacității comerciale

Reducerea datoriei externe

Indicatorul 8.10 – Numărul total de țări care au decis nivelul reducerii datoriei externe și numărul statelor care au șters datoria externă (cumulat)

Indicatorul 8.11 – Nivelul asumat de reducere a datoriei externe și evaluarea la mijlocul parcursului

Indicatorul 8.12 – Datoria externă ca procent din exportul de bunuri și servicii

Ținta 8.E – Deschiderea accesului țărilor dezvoltate la medicamente de bază ieftine, în colaborare cu firmele de produse farmaceutice

Indicatorul 8.13 – Procentul de populație care are acces constant la medicamente de bază

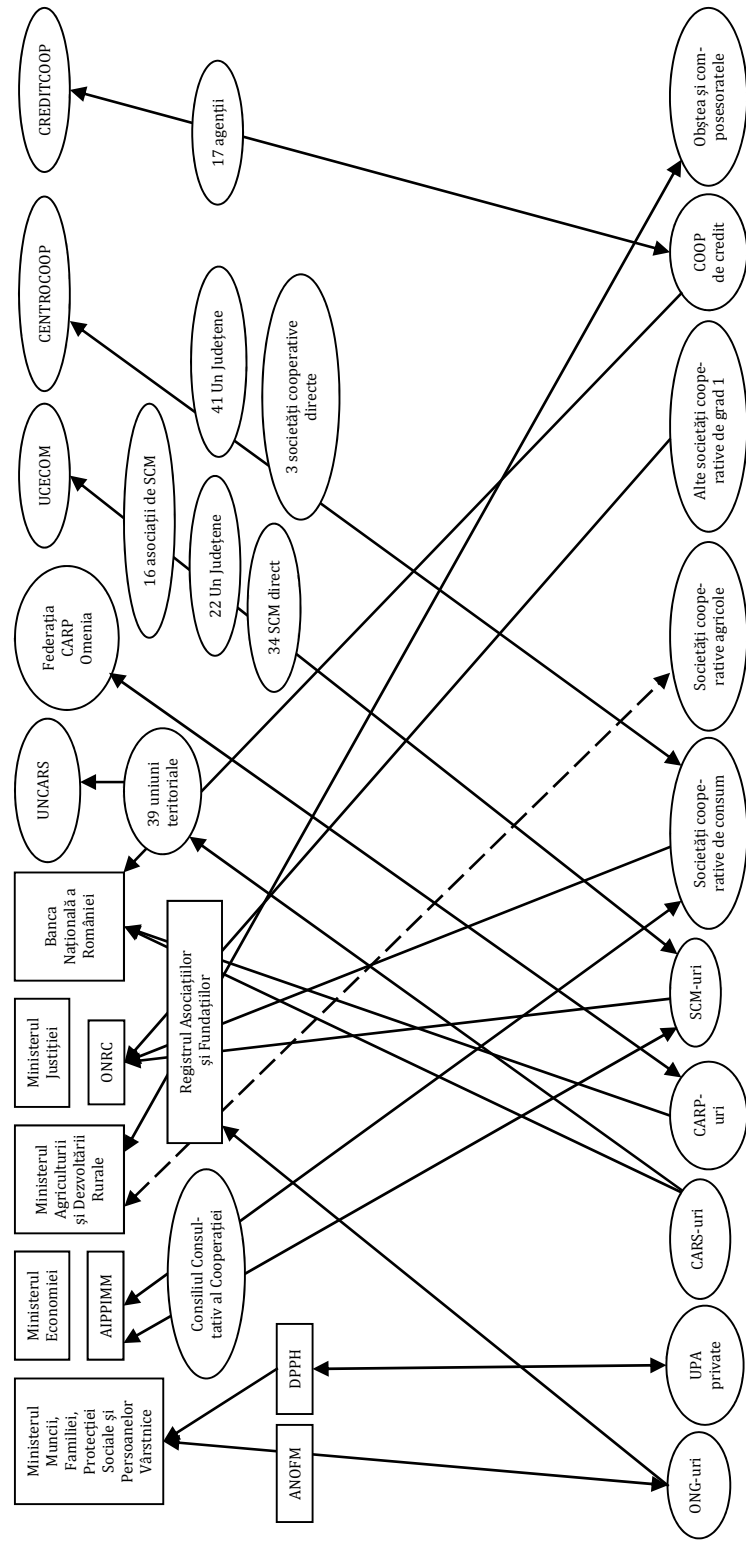
Ținta 8.F – Deschiderea accesului la beneficiile aduse de noile tehnologii, în special cea a informației și comunicării, în colaborare cu sectorul privat

Indicatorul 8.14 – Numărul de linii telefonice la 100 de locuitori

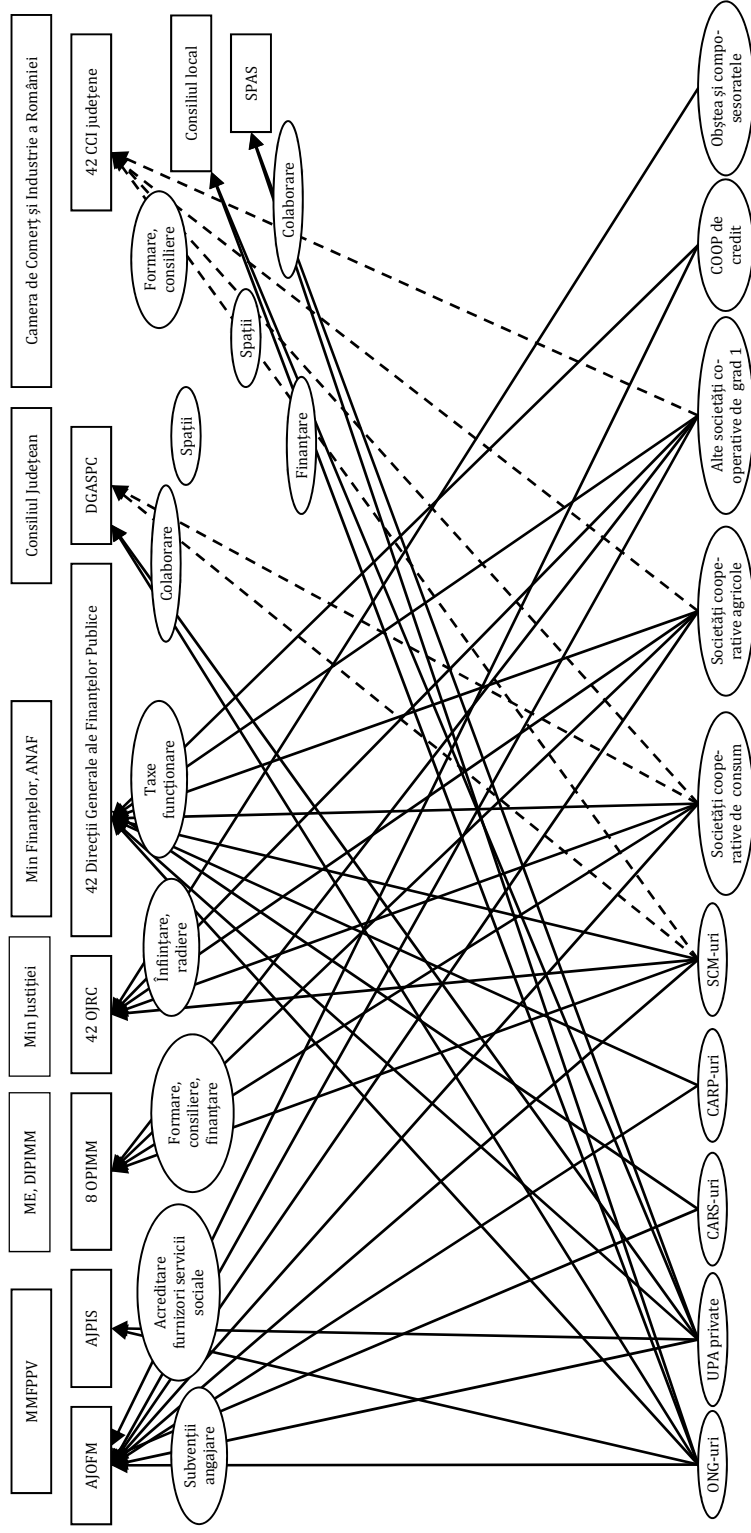
Indicatorul 8.15 – Numărul de abonați la serviciile de telefonie mobilă la 100 de locuitori

Indicatorul 8.16 – Numărul de utilizatori de Internet la 100 de locuitori

Anexa 2. Imagine de ansamblu asupra cadrului instituțional de la nivel central cu impact asupra entităților de economie socială



Anexa 3. Imagine de ansamblu asupra cadrului instituțional de la nivel local cu impact asupra entităților de economie socială



THE INSTITUTIONAL FRAMEWORK WITH AN IMPACT ON SOCIAL ECONOMY

Simona Maria Stănescu^[1]

Abstract

The article makes a review of the international and national institutions with an impact on the field of social economy. The research question that served as a base for this scientific undertaking is: what are the institutions that have responsibilities in the specific activities regarding the set up, the operation and last but not least the support of the activities performed by the social economy entities. From the methodological point of view, the research^[2] is based on the analysis of the public social documents, quality and quantitative methods. The main methodological limit of such an undertaking is that it does not capture the care of good owner degree and the efficiency of the activities performed by the identified institutions. This subject can represent without any doubt a research subject for the future.

Key words: *social economy, institutional framework, public administration*

I. International institutional framework

The first part of the institutional analysis makes a review of the main institutions from global and European level. For each of them there is an emphasis placed on the specific ways in which there is a direct or indirect effect on the field of SE. The main objective of this international analysis is to emphasize the amplitude that this phenomenon has in the entire world and the attention that it receives especially in the last

^[1] Scientific researcher Dr. at the Research Institute for Quality Life, Romanian Academy, Bucharest, e-mail: simona_vonica@yahoo.com.

^[2] Research performed within the project Social Economy Model in Romania, project co-financed through the Social European Fund during 2011-2014. The project is implemented by the Social Alternatives Association as the beneficiary, in partnership with the Academy of Economical Studies, Bucharest; University „Al.I.Cuza” from Iasi and the United Nations Development Programme Romania www.profitpentruoameni.ro.

period of time marked by economical and social crisis. A secondary objective of the international institutions analysis represents the issue of SE in a larger spectre than our country.

I.1. World institutions

I.1.1. United Nations

The United Nations (UN), the most important international organization represents an institutional player whose activity has an impact on the field of social economy (SE) as a whole and also on the people who are active in this field. Although social economy does not represent explicitly one of the objectives directly viewed by UN the activities and the programs performed at global level contribute to reach the economical and also the social desideratum undertaken by SE.

Hereinafter we analyse the dimensions through which UN has an impact on the SE of the world and implicitly in Romania: institutional construction, conventions of the state members and information campaigns regarding the acknowledgement of the role of the social economy entities.

Institutional framework

The first dimension that we analysed represents the institutional construction. Of the 15 specialized agencies^[1] and 10 programs, funds and other organisms^[2], the World Bank and the United Nations Pro-

^[1] The International Organization of Civil Aviation (ICAO); International Fund for the Development of Agriculture (IFAD); International Office for Labor (ILO); International Monetary Fund (FMI); International Maritime Organization (IMO); International Union for Telecommunications (ITU); Organization for Agriculture and Food (FAO); United Nations Organizations for Education, Science and Culture (UNESCO); United Nations Organizations for Industrial Development (UNIDO); Universal Union of the Post Offices (UPU); World Health Organization (WHO); World Organization for Intellectual Property (WIPO); World Organization of Meteorology (WMO); World Organization of Tourism (WTO); World Bank (WB). http://www.onuinfo.ro/despre_onu/onu_in_cifre/.

^[2] United Nations Conference for Commerce and Development (UNCTAD); United Nations Program for Drugs Control (UNDCP); United Nations Program Development (UNDP); United Nations Fund for Population (UNFPA); United Nations Program for

gramme for Development support and promote the development of economical activities with social purpose. The **World Bank** represents “one of the main sources of assistance in the field of development for the countries of the world”^[1].

In many countries around the globe, the World Bank in collaboration with representatives of the central public administration has supported the development of the equivalent in Romania of the Romanian Fund for Development. The implementation of grants lines specific for the “income generating activities” has contributed to the efficient use of the local and community development resources with a direct impact on the specific way in which the key factors coagulate in the social solidarity field. This last one represents one of the key conditions for promoting SE and in Romania still not sufficient developed levels (Stănescu *et al*, 2011, p. 65). With reference to our country, the communities where FRDS projects were implemented have won the experience of working together for a common cause (building a road, sewage system, various other infrastructure works, etc.) Such an achievement represents one of the key conditions favourable for creating the good context for promoting and supporting the entrepreneurial initiatives at local level. Creating and developing the initiative group at local level and also identifying and relating during the entire duration of the project with the institutional players from local level represent the common conditions for success of the ES initiatives.

With reference to the small rural infrastructure projects and to the income generating activities, among other useful effects on the beneficiary communities, we mention: “positive evolutions regarding social solidarity, social relationships, the trust of the population in the various local players (mayors, local counsellors, professors, doctors and nurses, people of the same nationality, police, store owners), the availability (at the level of statement) of the beneficiaries to get involved in community

Environment (UNEP); United Nations Program for Human Dwellings (UN-HABITAT); The UN High Commissioner’s Office for Refugees (UNHCR); United Nations Fund for Children (UNICEF); United Nations Agency for Helping the Palestinian and Middle Eastern Refugees (UNRWA); World Programme for Food services (WFP). http://www.onuinfo.ro/despre_onu/onu_in_cifre/.

^[1] <http://www.mae.ro/node/1471>.

projects, their level of involvement in the local government, the social inclusion of some disadvantaged categories” (Metro Media Transilvania, 2006, p. 1).

The United Nations Development Programme implements programmes in „four large areas: reduction of poverty and reaching the Development Objectives of the Millennium, democratic government, prevention of crisis and reconstruction, environment and sustainable development”^[1].

The Development Objectives of the Millennium are:

1. reduction of extreme poverty,
2. universal access to primary education,
3. promoting gender equality and the assertion of women,
4. reduction of children death rate,
5. improving mothers` health,
6. fighting HIV/SIDA and tuberculosis,
7. ensuring the environment sustainability,
8. creating a global partnership for development.^[2]

For more details regarding the Development Objectives of the Millennium, please consult Annex 1 Millennium Development Goals.

The international publications written by the UNDP reflect the constant interest for the field of social economy and of the entities specific for their functioning.

The research report *„Social enterprise: a new model for poverty reduction and employment generation – an analysis of the concept and practice in Europe and the Commonwealth of Independent States”* was published in 2008 by the UNDP in collaboration with one of the most active research collective of SE: the European Network Research (EMES). The publication represents a reference for those interested in the emergence and the evolution of social enterprises as active entities of SE. The book includes international comparisons between the specific forms of social enterprises in countries from Central and Eastern Europe and those from the Community of Independent States.

^[1] <http://www.mae.ro/node/1471>.

^[2] <http://www.onuinfo.ro/odm/>.

The research report „*A framework for action: social enterprise & impact investing*” was published by the United Nations Global Compact in collaboration with the Rockefeller Foundation in 2012. Concrete examples of successful social enterprises from all around the globe represent sources of inspiration for all those concerned to have an economical change with social connections.

We observe a detailed presentation of the economical activities in the report called „*Empowering Lives, Building Resilience – development Stories from Europe and Central Asia*” published by the UNDP in 2012. The work includes also two success stories from Moldavia and Romania (the business incubator from Braşov).

Last but not least, the research report “*Profit for people – opening report within the Social Economy Model in Romania project*” (2012) has proposed a conceptual separation of the SE field. The definition proposed represents an originality element towards other research reports drafted in the last period of time in Romania. Confronting the risks involved in proposing a definition for a field where there is no unanimous accepted definition, the report proposes also an analysis of each of the SE entities from the perspective of the general principles recognized as being specific for the SE field. This represents also an originality element among the profile publications from our country.

“Social economy is the type of economy that efficiently blends individual responsibility with collective responsibility in order to produce goods and/or service deliveries, that has in view the economical and social development of a community and whose main purpose is the social benefit. It has at its core a private, voluntary and solitary initiative, with a high degree of autonomy and responsibility and it involves an economical risk and a limited distribution of the profit” (Stănescu *et al*, 2011, p. 13).

As an acknowledgement of the contribution to the development of the SE field in Romania, we mention the use of the above mentioned definition in the SE bill launched for public debate by the Ministry of Labor, Family and Social Protection^[1] in September 2012. Regardless of

[1] We use this name of the Ministry of Labor because of the one used at the moment when the law was launched for public debate. Starting with the 1st of

the form in which this definition will be used and processed in the final version of the law, we believe that, being taken into consideration for the drafting of a document with strategic importance at national level and also in the bill regarding SE, represent a form of acknowledgement of the proposed definition's quality and of its ability to catch the essence of this field that is still unrecognized in all the world states and is even slightly controversial due to its mixture of social and economics.

Conventions of the UN member states

The conventions to which the member state joined represent the undertaking at national level of some international commitments to protect the common values regarding the dignity and the respect for human beings. Their transposing process from idea to clear regulation measures goes through a pre-set road reflected also in the UN procedures. Once discussed in the form of Statements and Conventions, the provisions are implemented at national level once they are approved by each member state.

From the point of view of the human being, the most representative document adopted by the UN is the **Universal Declaration of the Human Rights** (the 10th of December 1948). This declaration has marked the opening of a new era from the point of view of caring for the fellow men.

A second lever for relating with SE represents the protection of vulnerable groups. Before making a list of the declarations and the conventions relevant from this point of view, we mention the fact that we undertake the reality according to which SE represents more than the professional insertion of vulnerable groups. It is true that their issue continues to wake the most interest in the study of SE but reducing the entire field to this involves a limited understanding and analysis of the complex and innovative area that SE represents.

Although there is no unanimous accepted definition of the vulnerable groups, we have selected from the UN Bills and Conventions those that refer to the protection of some groups exposed to a high risk of social

January, the name Ministry of Labor was modified to the Ministry of Labor, Family, Social Protection and Elderly. www.mmuncii.ro

exclusion: children, women and persons with disabilities. These vulnerable groups are relevant also for the specific issue of vulnerable group insertion on the labor market and the evaluation of the potential that SE has in this sense.

The UN conventions and bills relevant from the point of view of the disadvantaged groups mentioned above are:

- Convention of the Political Rights of Women (20th of December 1952);
- Bill of Children`s Rights (20th of November 1959);
- Bill for Eliminating the Discrimination against Women (7th of November 1967);
- Bill of Rights for Persons with Mental Retard (20th of December 1971);
- Bill of Rights for Persons with Disabilities (9th of December 1975);
- Convention to Eliminate all Forms of Discrimination against Women (18th of December 1979);
- Convention on the Children`s Rights (20th of November 1989);
- Proclamation regarding Ageing (16th of October 1992);
- Bill regarding the Elimination of Violence against Women (20th of December 1993);
- Convention to Eliminate all Forms of Discrimination against Women – optional protocol (6th of October 1999);
- Convention on the Children`s Rights: optional protocol on selling of children, child prostitution and child pornography (25th of May 2000);
- Convention on the Children`s Rights: optional protocol regarding the involvement of children in armed conflicts (25th of May 2000);
- Convention on the Rights for the Persons with Disabilities (13th of December 2006)^[1].

The effort made to materialize an aspect that was signalled and adopted by an UN Bill into the text of a Convention is remarkable. In the case of the child matter, the time that passed between the specific bill (1959) and the convention is 30 years. In a similar way, in the case of the persons with disabilities, it was necessary to pass 35 years in order to have clear common approach from the part of the UN member states.

[1] http://www.un.org/documents/instruments/docs_en.asp?year=1969.

Table 1. *Chronological table representing the passing of some bills and conventions regarding children, women, persons with disabilities and elderly*

Nr.	Issue	Bill	Convention	Number of years
1.	Child	1959	1989, 2000 (protocol optional)	30
2.	Woman – political rights	1948	1952	4
3.	Women – discrimination	1967	1979, 1999 (protocol optional)	12
4.	Women – violence	1993		
5.	Person with disabilities	1971	2006	35
6.	Aged person	1992		

Analysing all the above data, we observe an increased interest for resolving the problems that women are facing, especially the political rights, discrimination and violence.

The most recent bill refers to the aged persons (1992). The most recent convention refers to the persons with disabilities (2006). We very much wonder which of the two vulnerable groups shall receive a convention in the shortest time – women, for ceasing the different forms of violence in this area or the aged persons.

Information campaigns for acknowledging the role of the social economy entities.

Last but not least, UN has recognized the role that the cooperative societies, one of the most representative SE entities play at world level.

From this point of view, the year 2012 was declared by UN as being the International Year of the Cooperatives. The General Secretary of UN, Ban Ki-moon stated that „the cooperatives are a reminder for the international community that it is possible to pursue both economical viability and social responsibility”^[1].

Numerous international and national organizations have organized during the year 2012 a series of events dedicated to the cooperative societies. The approach of the logo proposed by UN in these events represents a unanimous acknowledgement of the role they play at global level. In the same time, we emphasize the fact that among the SE

^[1] <http://social.un.org/coopsyear/>.

entities, the cooperative societies are the only ones that enjoy an approved status at European level.

Also we mention here the constant interest given to the study of the social enterprises from the international compared perspective. The dissemination of the good practices examples represent one of the most relevant ways of information with the purpose of supporting some similar entrepreneurial undertakings considering the national specific.

1.1.2. Non-profit Enterprise and Self-Sustainability Team

NESsT is one of the accompanying initiatives for the development of SE entities in Romania, being implemented by a social enterprise NESsT Consulting. The third edition of the Social Enterprises Competition was launched in 2011. Being known as NESsT in the SE field from everywhere, it represents one of the promoting principles of social enterprises.

As an international non-profit organization, NESsT is active on two continents (Latin America and Europe) in ten countries but the global impact is felt in almost 50 countries around the globe. The first office was open in 1997, in Budapest and serves five countries: Croatia, the Czech Republic, Romania, Slovakia and Hungary. The office opened in 1999, in Santiago, Chile is active in Argentina, Brazil, Chile, Ecuador and Peru.^[1]

Of the most recent initiatives we mention the organizing of the first edition of the Social Enterprises Day (7th of November 2012, Bucharest). Within the event, there were several lectures given by guests from the country and from abroad and there were disseminated examples of good practices of some social enterprises supported by the NESsT all around the world. The people that were present had the opportunity to purchase the products of the participant social enterprises within the Social Enterprises Fair that was organized in parallel with the sessions of the conferences. The social enterprises that exhibited products have represented both winners of the previous editions of the Social Enter-

[1] <http://www.nesst.org/>.

prises Competition and also other cases of good practices interested to participate in the event. The winners of the NESsT edition from 2011 awarded within the 2012 conference are: Agapis (Zalău), Village Life (Bucharest), Mai Bine (Iași), Ruhama (Oradea), Gaspar, Baltasar & Melchior (Piscu, Ilfov) and Together for Them (Baia Mare)^[1].

The sustainability offered to the active social enterprises from Romania through complementary financial mechanisms is welcomed. Of the six winners, two of them (the Sweet Health initiative managed by the Agapis Foundation, Zalău and the Workshop for weaving hampers managed by the Ruhama Foundation from Oradea) represent entrepreneurial initiatives established through the FSE support. The two social enterprises have benefited from a grant with a value of approximately 20.000 Euro, representing the award won within the national Competition “Economical benefits from social investments” (2011)^[2].

It is extremely relevant from view point of the objective undertook by this document (the analysis of the institutional framework) the fact that the two SE initiatives presented above are implemented with the indispensable and direct support of the local public administration representatives. In this way, the processing of the dried fruits within the project of the Agapis Foundation is strongly supported with space and consultancy by the city hall from Valea Barcăului. In a similar way, the hampers factory based on wattles was possible due to the fact that the city hall of the Avram Iancu commune, county of Bihor offered the Ruhama Foundation a space for the best performance of their economical activity of weaving.

In both cases, the public-private partnership between a state institution from local level and a private economical player such as a social

[1] <http://www.nesst.org/blog/2012/11/13/a-avut-loc-prima-editie-a-zilei-intre-prinderilor-sociale/>.

[2] Within the project co-financed through the FSE „Social economy – innovative model for promoting the active inclusion of the vulnerable groups” implemented by FES co-financing. The project was implemented during the period 2008-2011 by the Ministry of Labor, Family, Social Protection as the beneficiary in collaboration with.

Bernard Brunhes International, European Network of Social Enterprises, the General Directorate for Social Assistance and Child Protection, district 1, Bucharest, Integra Romania, Directorate for Community Assistance from Timișoara and the City hall of Piatra Neamț.

enterprise has lead to a good usage of the human and economical local resources. The effects came out soon. Besides the recognition given by winning the two competitions and the invitations to participate at various events and fairs, the incomes obtained by the members of the social enterprises members contribute to the improvement of their life`s quality^[1].

Also on the occasion of the Social Enterprises Day, the NESsT representatives submitted to all those present the preliminary results of some researches regarding social economy in the world and the situation of the social enterprises. The final results shall be made available to all those interested, in a book that will be published by a prestigious printing house from abroad. The launching of the book is foreseen to take place during the year 2013.

The newest NESsT initiative is the support of the corporative social responsibility initiative of Petrom „The country of Andrei”. The total amount of the available financings for this social enterprises competition is 350.000 Euro.^[2]

1.2. European institutions

At European level, among the main institutional players with an impact on the SE field, we mention the European Commission, the Economical and Social European Committee, the European Parliament and the European Council. Besides these, there is a series of active networks in the field of SE.

1.2.1. European Commission

The European Commission has played and continues to play an extremely active role for SE from the view point of its institutional struc-

^[1] The two examples of social enterprises shall be promoted also by publishing in the papers Social enterprises model for the Roma people and Social enterprises model for the beneficiaries of the minimum guaranteed income. The two papers are published by the UNDP, within the project co-financed through the FSE „The model of social economy in Romania” (2011-2014).

^[2] www.profitpentruoameni.ro.

ture. Practically, it was the institution that hosted a General Directorate intended for the specific issues of SE. "In the context of the SE` s social valorisation at the end of the 1980s and following the reports on SE submitted to the European Commission by the European Parliament and the CESE, in 1989 was created the Department for social economy within the General Directorate (DG) XXIII of the EC. (...) The department was coordinating the European actions with an impact on SE and was providing contribution for: enhancing the cooperatives sector, mutual societies, associations and foundations; the study of the SE sector and the approach of the specific issues; the analysis of the EU policies coherence with a direct impact on SE; maintaining the contact with the existent federations; reaching and attracting unorganized players and sub-representatives of SE; reaching the decision factors in relation with the SE forms and the representation of the Commission on this matter in the relation with other European institutions. The department was disbanded in 2000, and the responsibilities were transferred to the DG Enterprises and Industry and the DG Employment, Social Affairs and Equal Opportunities. The responsibilities for the SE specific forms were divided between the two structures^[1], fact that lead to a divided and non-unitary approach of the SE sector" (MMFPS 2010, p. 21).

On the other hand, the European Commission continues to play an active role in promoting SE at European level by the FSE financings that include SE among their priorities. In our country, we refer to the projects co-financed through the FSE Priority Axis 6 Promotion of Social Inclusion, major intervention field 6.1 Development of social economy. The activities performed through these projects have contributed to the information of the population, of the key institutions and also of all those interested in the benefits of SE, have allowed the participation at information training sessions on SE and have allowed the financial support for initiating some entrepreneurial undertakings.

^[1] Within the DG Enterprises and Industry was set up the department B3 *Small Craft Enterprises, Cooperatives and Mutual Societies* in order to take a special care of the enterprise matters of the cooperatives, mutual societies, associations and foundations, while the DG Social Affairs took over the responsibility for associations and foundations.

I.2.2. The Economic and Social European Committee

The Economic and Social European Committee (CESE) is a „consultative organism with the role to facilitate and promote civic dialogue, CESE is one of the most active players and supports of participative democracy” (MMFPS 2010, pp. 21-22).

Although SE represents an interest theme for CESE, we observe the complete absence of its approach at the level of the national Economic and Social Council. Although this was formulated as a recommendation since 2010, there haven't been any undertakings in this direction.

I.2.3. European Parliament

One of the main institutional players to whom we owe the recent re-launch of the SE field and the international interest towards this field is the European Parliament. The inter-group for SE represents a key factor. This is a “monitoring and information organisms over the SE field that promotes the idea of building a competitive Europe and that is based on solidarity (...) The activity that has entered a shading cone got improved starting with 2005 when there was a request from the European Parliament on SE. The request was accepted in 2008” (MMFPS, 2010: 21).

The public presentation of the Report made by the SE Intergroup in front of the European Parliament has represented a new momentum for SE at European level and has ensured the visibility of the field and of the active entities. Known as the “Toia Report” (after the name of the Italian Euro-parliament member Patrizia Toia who presented the report) the document was approved and has contributed to the increase of the SE visibility.

I.2.4. European Council

The concerns of the European Council in the field of SE have become concrete in the actions performed by the Division of development and research for social cohesion. These have promoted SE from the perspective of the coagulating factor played in the promotion of social

cohesion, active citizenship and social responsibilities. One of the most important achievements is represented by the creation of the European Platform of Ethical and Solidary Initiatives IRIS.

In Romania, the European Council has supported the successful implementation of the project viewing the awareness-raising of all the relevant players for ensuring their own welfare. The project “responsible territory” has had success in Timișoara (the initiative was supported by the Cries Association in partnership with the City Hall of the County of Timișoara and the Prefecture of Timiș.)

1.2.5. European networks for promoting social economy

Without any doubt, the most active SE network from the European level is Social Economy Europe. The role played in launching the SE active Inter-group attached to the European Parliament cannot be contested. Taking the sustentation of this inter-group’s secretary position gives it credibility and responsibility at European level.

Other active networks in the field of SE at European level are:

AMICE Association of Mutual Insurers and Insurance Cooperatives in Europe <http://www.amice-eu.org/>

AIM International Association of Mutual Health Funds <http://www.aim-mutual.org>

CECODHAS European representative organization of Social housing service www.cecodhas.org

CECOP European Confederation of Workers’ Co-operatives, Social Co-operatives, Social and Participative Enterprises (since 1979) www.cecop.coop

CEDAG European Council of Associations of General Interest (since 1989) <http://www.cedag-eu.org>

COGECA General Confederation of Agricultural Co-operatives in the European Union (since 1959) www.copa-cogeca.be

COOPERATIVES EUROPE Common platform of the cooperatives within Europe (since 2003) <http://www.coopseurope.coop>

EACB European Association of Co-operative Banks (since 1970) www.eurocoopbanks.coop

EFC European Foundation Centre (since 1989) <http://www.efc.be/>
EUROCOOP European community of consumer cooperatives (since 1957) www.eurocoop.net

SOCIAL ECONOMY EUROPE (ex CEP-CMAF) (since 2000) www.socialeconomy.eu.org

The SE entities from Romania are weakly connected to the international networks. Nevertheless, we notice the appurtenance to the main networks in the field of SE of the representations structures for SE at national level:

- National Union of Crafting Cooperatives (UCECOM);
- National Union of Consumers Cooperatives CENTROCOOP;
- National Union of the Employees `Mutual Aid Funds (UNCARS).

One of the main reasons that the SE entities or their forms of representation at national level are not connected to the European networks is the lack of visibility regarding the advantages of such an association. Plus, the affiliation of a SE entity from our country to such a network involves a series of material costs (subscription tax, annual member tax, costs related to the participation at different international events) and human resources that some entities cannot afford.

The obvious advantages of being open to international networking for SE entities from Romania should be promoted through some information and awareness campaigns intended to this subject. Plus, the financial support of some undertakings could contribute to a better correlation to the international and European relationships. Another advantage would represent the possibility of a good practices exchange and the support with new commercial markets for the products obtained in the SE entities. At the same time, such international partnerships allow to access some various financing sources from several countries or from the European level.

II. National institutional framework

We present hereinafter the institutional framework from Romania with emphasize on the connections with the SE entities from our country.

We specify that we have taken into consideration the following forms of organization:

- a) associations or foundations;
- b) nonprofit organizations organized under the form of mutual organisations:
 - of the retired persons;
 - of the employees;
- c) credit cooperatives;
- d) cooperative societies of rank 1 regulated by Law nr. 1/2005 on organization and functioning of cooperatives:
 - crafts cooperative societies;
 - consumers cooperative societies;
 - capitalization cooperative societies;
 - agriculture cooperative societies; benefiting also of a special legislation, being regulated by Law no. 566/ 2004 of the agriculture cooperation, including the subsequent amendments and additions;
 - housing cooperative societies;
 - fishing cooperative societies;
 - transportation cooperative societies;
 - forestry cooperative societies;
 - other forms of cooperative societies. (MMFPS, 2010: 38).

Due to the relevance for the SE field, we have included in the analysis also the authorized protected units (UPA) and also the collectivities and the compossessorates (Stănescu *et al*, 2011:pp. 51-52). We are also highlighting the fact that the UPAs were taken into consideration to the extent to which they are publicly managed not by public institutions (DGASPC). The argument in this sense is the private prerogative of the SE field.

II.1. Central public administration

The main institutional player representatives of the central public administration are:

- Ministry of Labor, Family, Social Protection and Elderly (MMFPSPV):
 - NGOs;

- UPA;
- Ministry of Economy (ME):
 - crafts cooperative societies (SCMs);
 - consumer cooperative societies;
- Ministry of Agriculture and Rural Development (MADR):
 - agriculture cooperative societies;
- Ministry of Justice (MJ);
- Ministry of Finance (MF).

If the first three ministries play a role in the activity of certain SE entities, the MJ and MF are involved in the activity of all SE entities.

To this we add the National Bank of Romania to which converge all the financial situations and the reports made out by CARS and the CARP as non-banking financial institutions and also by the loan cooperatives.

The relationship between each SE entity and the central public administration is mirrored in the general image presented in Annex 2 Overview of the institutional framework from central level with an impact on the social economy entities.

As it can be observed in the graph included in Annex 2, not all SE entities have an institutional correspondent at central level.

II.2. Local public administration

At local level, the relation between public administration and entities of SE follow general institutional framework. In comparison with MMFPSPV represented in each county, the local branches of the Ministry of Economy are eight Territorial Office for Small and Medium Enterprises subordinated to Department of Implementing Programs for Small and Medium Enterprises^[1]

The relationship between each SE entity and the local public administrations is mirrored in the general image presented in Annex 3 Overview of the institutional framework at local level with an impact on the social economy entities.

[1] OTIMMC Braşov, OTIMMC Cluj Napoca, OTIMMC Constanţa, OTIMMC Craiova, OTIMMC Iaşi, OTIMMC Ploieşti, OTIMMC Târgu Mureş, OTIMMC Timişoara.

II.3. The private institutional players with of SE representation

At national level, representatives of SE entities are mentioned since second half of XIX century. As each SE entity can decide to join or not such a SE network, we notice relatively few newly established networks. These initiatives are focus on agriculture are and partially supported by activities implemented in ESF co-financed projects. Still, not all SE entities have national networks.

The relationship between each SE entity and private institutional players with of SE representation at central level is mirrored in the general image presented in Annex 2 Overview of the institutional framework from central level with an impact on the social economy entities.

Conclusions

At international and national level there is an increasing interest towards social economy. Regulation of SE by adopting a framework law, coherent revision of various regulation with impact on SE entities and setting up a national SE strategy would merge actions done by central and local public administration and SE representatives organizations with a long term impact on SE in Romania.

References

1. Borzaga, C.; Galera, G. and Nogales, R. (2008). *Social enterprise: a new model for poverty reduction and employment generation – an examination of the concept and practice in Europe and the Commonwealth of Independent States*, EMES & United Nations Development Programme.
http://www.emes.net/fileadmin/emes/PDF_files/News/2008/11.08_EMES_UNDP_publication.pdf
<http://www.undp.ro/publications/poverty.php>
2. Dragotoiu A., Marinoiu A. and Stănescu S. M., (Eds.) (2010). *Research report regarding social economy in Romania from the compared European perspective*, Bucharest Ministry of Labor, Family, Social Protection and Family www.mmuncii.ro.

3. Stănescu S.M. (Ed.), Asiminei R., Rusu O., Vîrjan D. (2011). *Profit for people – opening report within the project The Model of Social Economy in Romania* <http://profitpentruoameni.ro/>.

*** Global Compact Office, United Nations (2012). *A framework for action: social enterprise & impact investing*.

http://www.unglobalcompact.org/docs/issues_doc/development/Framework_Social_Enterprise_Impact_Investing.pdf.

*** Metro Media Transilvania, (2006). Evaluating the impact of the Romanian Fund for Development Projects <http://www.frds.ro>.

*** United Nations Development Programme (2012). *Empowering Lives, Building Resilience – development Stories from Europe and Central Asia*.

http://issuu.com/undp_in_europe_cis/docs/undp_rbec_successstories_v2_web_1_#download.

ANNEXES

Annex 1 Millennium Development Goals^[1]

Objective 1 – Eradicate extreme poverty and hunger

Target 1.A (global): Reducing by half, during 1990-2015, the number of people whose income is less than 1 dollar per day

Indicator 1.1 – Percentage of the population whose purchase power is under one dollar per day^a

Indicator 1.2 – Poverty disparity rate

Indicator 1.3 – Proportion of the poorest fifth in the national consumption

Target 1.B (global):

Reaching the total and productive employment in work, and also ensuring a decent job to all persons, including the women and the young people

Indicator 1.4 – The growth of the GDP rate per employed person

Indicator 1.5 – The number of employees from the total population rate

Indicator 1.6 – Proportion of the employed person and whose purchase power is under one dollar per day

Indicator 1.7 – Proportion of the families formed by active persons in the total number of employees

Target 1.C (global) – Reducing by half, between 1990-2015, the percentage of people who suffer from hunger

Indicator 1.8 – The incidence of small sized children under the age of five years old

Indicator 1.9 – Proportion of population who has a caloric consumption under the minimum level of the diet that ensure the necessary of energy

[1] <http://www.onuinfo.ro/odm/>.

Objective 2 – Achieve universal primary education

Target 2.A (global) – Ensuring that, until the year 2015, the children everywhere, regardless they are boys or girls, will be able to close a complete primary cycle of studies

Indicator 2.1 – Net rate of enrolling in the primary cycle of education

Indicator 2.2 – Proportion of pupils who enrolled in the 1st grade and have finished the 4th grade

Indicator 2.3 – Rate of reading and writing of the young people with ages between 15 and 24 years old, men and women

Objective 3 – Promote gender equality and empower women

Target 3.A – Elimination of the gender disparities from the primary and secondary cycle of education, preferably until 2005, and from all forms of education not later than 2015

Indicator 3.1 – Rate of girls to rate of boys from the primary, secondary and tertiary education cycles

Indicator 3.2 – Rate of employment of women in the non-agriculture sectors of activity

Indicator 3.3 – Proportion of the number of women members of the Parliament from the total number of members

Objective 4 – Reduce child mortality

Target 4.A – Reducing with two thirds, during 1990-2015, of the child death rate among children under the age of five

Indicator 4.1 – Child death rate among children under the age of five

Indicator 4.2 – Rate of infantile death rate

Indicator 4.3 – Proportion of children under the age of one year vaccinated against measles

Objective 5 – Improve maternal health

Target 5.A – Reduction with three quarters, during 1990-2015, of the maternal death rate

Indicator 5.1 – Maternal death rate

Indicator 5.2 – Proportion of the number of births assisted by qualified medical staff

Target 5.B – Obtaining, until 2015, universal access to reproduction health services

Indicator 5.3 –Prevalence rate of contraceptive methods

Indicator 5.4 – Rate of birth among teenagers

Indicator 5.5 – Pre-natal care services (at least one visit to the doctor and at least four visits to the doctor)

Indicator 5.6 – Covered need of family planning services

Objective 6 – Combat HIV/SIDA, malaria and other diseases

Target 6.A – Stopping, until 2015, and afterwards starting the recovery of HIV/SIDA spread

Indicator 6.1 –HIV Prevalence rate among the population aged 15 and 24 years old

Indicator 6.2 – Usage of condom in the last sexual intercourse with risk

Indicator 6.3 – Proportion of population aged between 15 and 24 years old that has a good understanding of what is HIV/SIDA

Indicator 6.4 – Rate of enrollment in school courses of the orphans at the enrollments in the school courses of the children having a family, for the age category 10-14 years old

Target 6.B – Obtaining universal access to HIV/SIDA treatment for all those who need it until the year 2010

Indicator 6.5 – Proportion of the population who has an advanced stage of HIV infection and has access to antiretroviral treatment

Target 6.C – Stopping, until 2015, and afterwards starting the recovery of the malaria and other major infectious diseases incidence

Indicator 6.6 – Death rate and incidence rate, associated with malaria

Indicator 6.7 – Proportion of children under 5 years old who sleep in bed covered with mosquito nets and the proportion of children of this age having fever and treated with adequate anti-malaria medication

Indicator 6.8 – Incidence, prevalence and death rates associated to tuberculosis

Indicator 6.9 – Number of tuberculosis cases identified and treated under direct observation on short term

Objective 7 – Ensuring environmental sustainability

Target 7.A – Integrating the sustainable development principles in the policies and the programmes of the states and recovering the waste of natural resources

Indicator 7.1 – Proportion of the land area covered by forests

Indicator 7.2 – Total of carbon dioxide emissions per capita and per 1 dollar GDP (purchase power), and also the consumption of substances that affect the ozone layer

Indicator 7.3 – Proportion of fish stock living in safety within the biological limits

Indicator 7.4 – Proportion of the total used waters resources

Target 7.B – Reduction of the biodiversity losses and obtaining, until 2010, a significant decrease in the losses rate

Indicator 7.5 – Proportion of the terrestrial and maritime protected areas

Indicator 7.6 – Proportion of the species on the edge of extinction

Target 7.C – Reducing by half the number of people who do not have access to a drinking water source and to sewing basic services, until 2015

Indicator 7.7 – Proportion of population who use a safe drinking water source

Indicator 7.8 – Proportion of population who use an improved sewage service

Target 7.D – Significantly improving, until 2020, the life of minimum 100 million inhabitants of the slums

Indicator 7.9 – Proportion of urban population who lives in the slums^b

Objective 8 – Develop a global partnership for development

Target 8.A – Creating a financial and commercial system that is non-discriminatory, predictable, open and based on regulations. It includes a firm commitment to apply the rules of good government, development and fighting poverty, both at national and international level.

Some of the indicators mentioned below are separately monitored for the countries less developed, for the states of Africa, for the ones without direct access to the sea and for the developing small islands.

Target 8.B –Resolving the special problems of the less developed countries. Includes also tariffs and free market access quotas for the states with extremely high external debt and even writing off this debt and official assistance for a more generous development intended to reduce poverty.

Target 8.C – Meeting the special demands of the countries that do not have direct access to the sea and of the developing countries from the islands (through the Action Programme for Sustainable Development of these countries and the result of the 22nd special session of the UN General Assembly).

Target 8.D – Resolving on long term the general problems linked to the external debt of the developing countries through measures taken at national and international level.

Official assistance for development (ODA)

Indicator 8.1. Net, total assistance intended to the less developed countries, as a percentage from the gross internal income of the donor countries from the OECD/DAC area

Indicator 8.2 – Ratio between the bilateral Sectorial ODA of the donors from the OECD/DAC area and the basic social services (education, primary medical assistance, nutrition, drinking water and sewage)

Indicator 8.3 – Percentage of bilateral official assistance for development from the donors of the OECD/DAC area that is not being used

Indicator 8.4 – ODA accessed by the developing countries without direct access to the sea as a percentage from their gross national income

Indicator 8.5 – ODA accessed by the developing small islands as a percentage from their gross national income

Access to markets

Indicator 8.6. – Percentage from the total imports of the developed countries (as value and excluding the import of weapons) from the developing countries and from the less developed, taxes free

Indicator 8.7 – Average tariffs imposed by the developed countries on the agriculture products, fabrics and textures came from the developing countries

Indicator 8.8 – Agriculture support estimated by the OECD countries as a percentage from their gross income products

Indicator 8.9 – Percentage of ODA provided to enhance the trade capacity

Reducing the external debt

Indicator 8.10 – Total number of countries that have decided to reduce the external debt and the number of the states who have written off their external debt (cumulated)

Indicator 8.11 – Level undertaken for reducing the external debt and the mid process evaluation

Indicator 8.12 – External debt as a percentage from the exports of goods and services

Target 8.E – Opening the access of the developed countries to basic cheap medication, in collaboration with the pharmaceutical companies

Indicator 8.13 – Percentage of the population that has constant access to basic medication

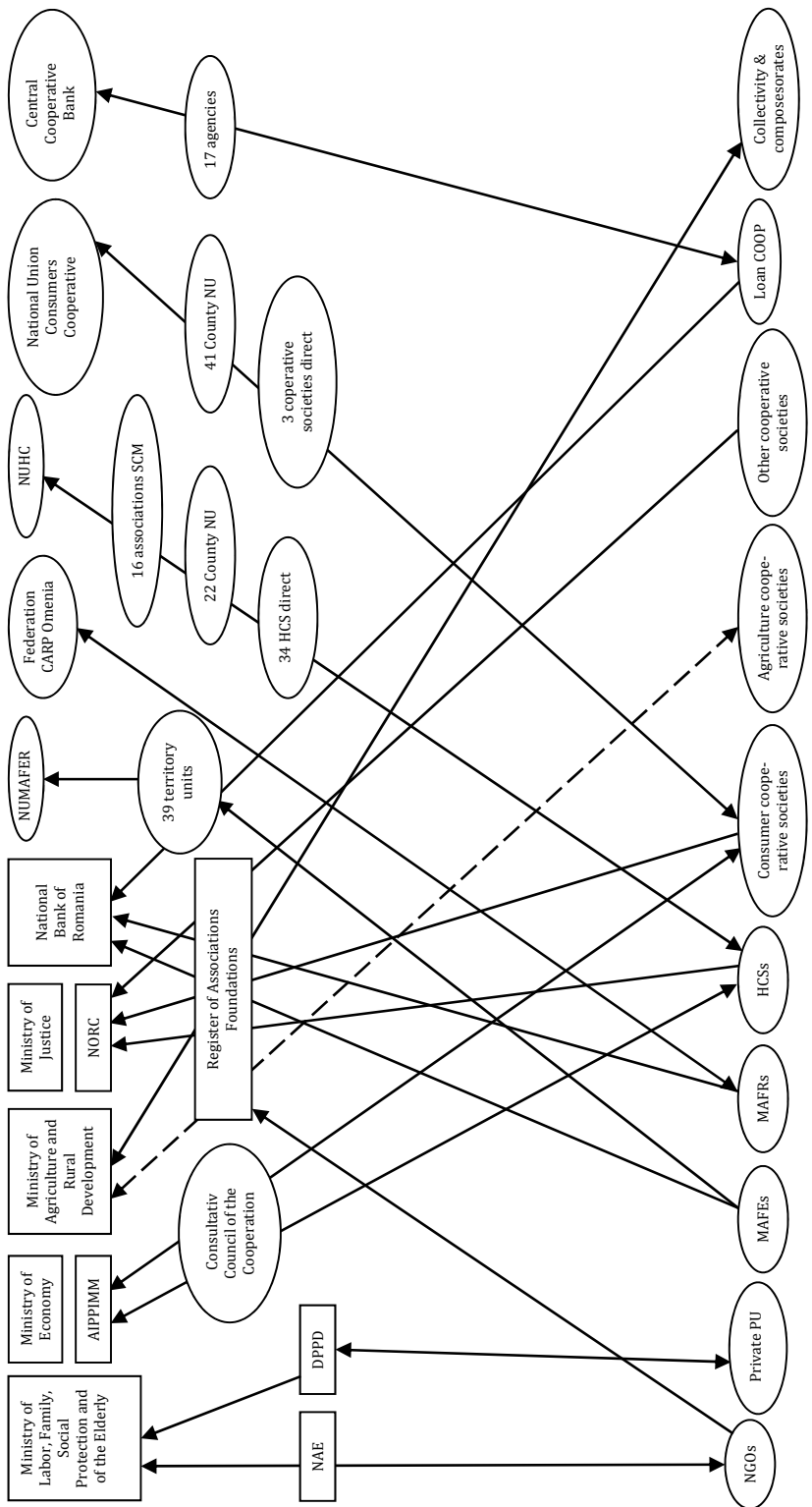
Target 8.F – Opening the access to the benefits brought by the new technologies, especially the information and communication technology, in collaboration with the private sector

Indicator 8.14 – Number of phone lines at 100 inhabitants

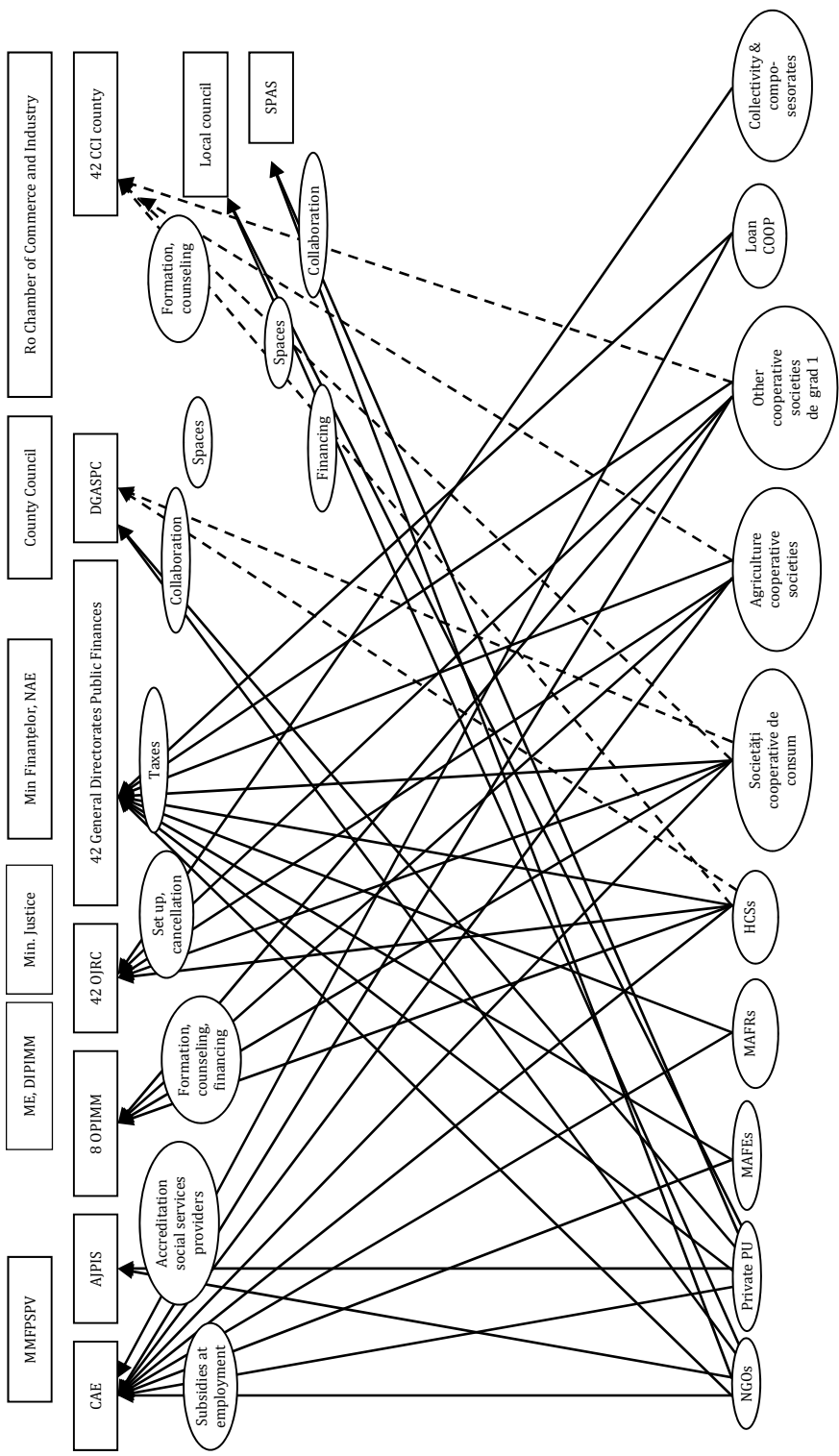
Indicator 8.15 – Number of subscribers to the mobile phone services at 100 inhabitants

Indicator 8.16 – Numbers of internet users at 100 inhabitants

Annex 2. Overview of the institutional framework from central level with an impact on the social economy entities



Annex 3. Overview of the institutional framework at local level with an impact on the social economy entities



ACCENTE ALE COMUNICĂRII PUBLICE ÎN CONTEXTUL CRIZEI ECONOMICE

Ștefania Bejan^[1]

Rezumat

Devenit loc comun în istoria contemporană a lumii, fenomenul crizei economice apare fără preaviz și lasă cicatrici adânci în memoria individuală și colectivă, în proiectele sociale (politice, militare) à la long în relațiile interumane... Oricât nu s-ar recunoaște, nimeni nu e vaccinat definitiv împotriva „bacilului crizei”; fiecare om rămâne marcat (o vreme, pentru totdeauna, sensibil, fundamental): unii savurează cu disperarea ultimei zile de existență momente, întâmplări, prietenii, dispute, călătorii, iubiri, bani, orgolii; alții se luptă cu înverșunare să supraviețuiască, să-și dovedească puterea de a fi răzbit în pofida tuturor opreliștilor; unii se consolează, lipsiți de energia tinereții, a unui nou început, a unui miracol gen „Ce-ar fi, dacă?”. Profesioniștii comunicării, alături de înși poposiți din eroare în domeniu (ne referim cu precădere la politicienii fără cea mai firavă vocație în acest sens) își adaptează (strategic? intuitiv?) discursul destinat spațiului public și oferă o „stagiune” pestriță, tocmai bună de studiat la „Constituție”, „Cultură civică”, „PR în O.N.G.” etc. Accentele descoperite de cercetător țin proaspătă agenda mass-media și dau de lucru cetățenilor cu ceva brumă de preocupare vizând normalitatea societății în care s-au „nimerit” ...

Cuvinte cheie: *discurs, criză economică, spectacol social, societate civilă, leadership*

Profund atașați unei vieți moderne, marcate de proliferarea „pseudo-evenimentelor” prefabricate și de exacerbarea rolului de spectator avid al cetățeanului – consumator (Debord 1992, p. 192), actorii sociali conștientizează accentuarea pseudo-senzaționalului din comunicarea ultimelor decenii, dar se complac în acest *pattern* comod, protector, la modă... Justificându-se prin „comunicarea spectaculară”, societatea (în care se regăsește o „cascadă de semnale ierarhice” – Debord 1992, pp. 194-

[1] Academia Română, Bursier POSDRU/89/1.5/S/56815 *Societatea Bazată pe Cunoaștere – cercetări, dezbateri, perspectiv.*, e-mail: stbejan@yahoo.fr.

195) va accepta cu lejeritate apelativul „de spectacol”, fie și cu riscul vulgarizării conceptului critic de *spectacol* ori al încercărilor de destruc-turare efectivă a societății spectacolului. Considerat de G. Debord ideo-logie prin excelență, spectacolul social se dovedește „expresia separației și îndepărtării între om și om” (Debord 1992, p. 205). Ca ștergere a limitelor între individ și lume, spectacolul capătă puterea de a anula granițele lui *adevărat și fals*, prin „refularea întregului adevăr plasat sub *prezența reală* a falsității care asigură organizarea aparenței”, crede autorul *Societății spectacolului*. Tot el, sub imperiul „patologic” al lui Ga-bel, consideră o nevoie anormală a reprezentării, chiar dacă ea avea da-rul de a compensa „sentimentul torturant de a fi în marginea existen-ței”. Primatul actualității, spune Debord, care poate recunoaște voința eficacității imediate, ar putea explica, după opinia noastră, alunecarea într-un „tablou clinic al schizofreniei sociale” (pe urme gabeliene), în care, până și conștiința este un imobil spectator „apărat” de un *ecran* al spectacolului, în spatele căruia se întâlnesc doar *interlocutori fictivi*, interesați de propria lor „piață existențială” (Debord 1992, p. 207).

Într-o astfel de construcție socială, în care un *fapt halucinatoriu* (G. Debord) se petrece – „iluzia recunoașterii” fiecăruia de către ceilalți– nu suntem mirați de dictatura instantaneului, a imediatului, a lui acum cu orice preț, în care dramatizarea contează mai mult decât repetitivul cu care ne-am acomodat (Goffman 2003, p. 27). Reținem, din teoria gof-fmaniană a performării teatrale în viața obișnuită, că presupunem reprezentarea unor lucruri reale, dar nu îndeajuns repetate, spre deose-bire de scena propunătoare a unor aparențe jucate de actori-personaje în fața unor privitori-personaje. Interesează faptul că, în „viața ca viață”, avem de-a face cu doar două elemente interpretative: rolul individului discursiv adaptat rolurilor celorlalți (publicului) – Goffman 2003, p. 27.

Introducerea la Viața cotidiană ca spectacol amintește că, esențial pentru auditoriu, este profilul intervenientului „promisiv” (statut socio-economic, stima de sine, atitudinea față de interlocutori, competența, dacă e demn de încredere etc.), pentru a-și calcula așteptările/răspun-surile dorite de ascultători). Când e o figură inedită, vorbitorul se tră-dează prin atitudine și înfățișare, ambele funcționând ca analogii cu propunători asemănători, cunoscuți deja publicului. E. Goffman previne că faptele semnificative nu se produc în locul și vremea interacțiunii

propunător-auditoriu; uneori, acestea se ascund în mecanismul comunicării, cum se întâmplă cu atitudinile „reale”, „adevărate”, ori cu emoțiile și credințele personale care „pot fi detectate numai indirect, prin mărturisirile sale sau prin ceea ce pare a fi comportament expresiv involuntar”, ceea ce obligă la *exprimare* (pe sine) și la *impresionare* (a celor care asistă la discursul public) – Goffman (2003, p. 30). Acordând întâietate experiențelor individuale în mecanismul managementului impresiilor și expresivității, Erving Goffman avansează „paradoxul căutării”, în virtutea căruia se impune sporită atenția asupra aparențelor, în condițiile inaccesibilității realității; expresivitatea gestuală, simbolurile statutului, alte indicii ale adevăratului chip al intervenientului se dovedesc suficiente pentru impresiile dorite (și atât de importante în dramaturgia goffmaniană), inclusiv în problema abaterii acceptate de la standardele morale: „ca performerii, indivizii nu sînt preocupați de problema morală a producerii acelei impresii convingătoare conform căreia aceste standarde sînt realizate”. Cu alte cuvinte, analizând superficial „expresia oferită”, la intersecția comunicării verbale și non-verbale, aparența ia locul profunzimii în strategia intervenienților dornici să eludeze memoria auditorului cu privire la *background*-ul comunicational al propunătorilor (știindu-se că el ar dezavantaja pe cei cu trecut nu tocmai imaculat, pe cei interesați să ascundă „amănunte” gata să le incomodeze cariera etc.).

Sociologia actorului social privește competența comunicațională drept componentă a performării *actelor de limbaj* studiate de pragmatică în *dimensiunea lor strategică și dramaturgică* (Beciu 2011, p. 29). Poziționându-se în raport cu mesajul comunicat și, deopotrivă, cu destinatarul lui, performerii livrați modelului dramaturgic, în străduința izbutilii identității și discursului proiectate spațiului public, sunt categorisiți și dincolo de întrebarea unui limbaj anume: statutul social al vorbitorului circumscris unui câmp de putere în stare să confere o poziție (o situație, un rol, un precedent). Exemplul puterii dobândite de jurnaliști în propriul câmp profesional este ilustrativ pentru discuția invocată: confirmarea unei logici a pieței, identificarea unor efecte asupra producției culturale, prioritatea polului comercial, conferirea unei uriașe puteri simbolice autorităților statului ș.a.m.d. (Bourdieu 2007, pp. 115-126). Părinți ai *teoriei pertinentei* și întemeietori ai pragmaticii

cognitive, D. Sperber și D. Wilson „decretează” că actul de a comunica e, înainte de orice, un proces cognitiv, câtă vreme mesajele vehiculate sunt supuse interpretării condiționate de mecanisme de gândire: inferența, reprezentarea, computația (Beciu 2011, p. 30). Altfel spus, să poți deduce în legătură cu „complicitatea” text-context explicând mesajul, să fii capabil a identifica un „context pertinent”, spre mai lesnicioasă interpretare a conținutului, în fine, să atingi apogeul conectării enunțului la context. Cele trei momente ar atribui comunicării sociale *adecvarea la context și/sau orientarea spre relevanță* (C. Beciu), depășirea „pragurilor” de felul: statut și practici sociale, coduri și strategii, dar nicidecum „cheia” de-criptării actelor comunicaționale drept interes al transmiterii *impresiei de relevanță* la nivelul interlocutorilor (Beciu 2011, p. 30).

Dinamica socială a ultimelor decenii, între ale cărei mărci regăsim cu ușurință augmentarea culturii civice (Loghin 2012, p. 7), a confirmat succesul cuplului discurs persuasiv-lider charismatic, ceea ce dă șanse demersului nostru de a „scana” principalele accente ale comunicării publice consumate în vremuri tulburi de ultra-mediatizată criză economică (sursă, pretext, motor – deopotrivă invocate, subînțelese în „calendarul” politic al ultimelor luni). După S. Moscovici, intelectul rămâne indiferent la truda actorilor sociali de a-și construi un nume, emoția, în schimb, e victimă sigură, întrucât efortul invocat „Este o poliță de asigurare în ceea ce privește menținerea pe culmi – gloria sau nemurirea – și cel mai palpabil semn că liderul deține puterea, că acționează asupra celorlalți. Că a devenit modelul, ținta lor[...], că a pătruns în eul lor, iar acum domnește asupra regatului imaginației lor” (Moscovici 2001, p. 173). Preluându-l pe R. Michels – fidel discipol al teoriilor tardiene asupra mulțimii – stâlpul psihologiei sociale din Hexagon concluzionează: „Acești oameni (liderii partidelor – n.a.), care nu de puține ori au dobândit un fel de aureolă de sfinți și de martiri, nu cer decât o singură recompensă în schimbul serviciilor prestate: recunoașterea (Michels 1971, p. 57). Respectuoși principiului „Admiră-te și mulțimea te va admira” (S. Moscovici), lideri de partide, de opinie, de nații par să exerseze la nesfârșit, într-o oglindă vie – dar pradă seducției discursive – rolul merituosului adulat... Și ajung să creadă!

Vara anului 2012 poate fi suport de analiză, din perspectiva accentelor identificate în comunicarea publică practică de politicieni, jurnaliști și publiciști din rândul intelectualilor, studiul evidențiind ipostaze ale discursului: acuzator, admirativ, ironic, auto-protector, auto-victimizator, amenințător, insolent, justițiar, împăciuator, îngrijorător... Aparițiile, nu puține – așa cum ne-am obișnuit – ale politicianilor de toate orientările, spre a persuadea publicul român (dar și pe cel „arondat” Uniunii Europene), au dat la iveală elemente de tip *acuzator*, așa cum s-a observat în ședința Camerelor reunite ale Parlamentului României, din 6 iulie, întâlnire premergătoare votului pentru referendumul de demitere a președintelui. C. Antonescu, președinte al Senatului, reiterând strategia cu care T. Băsescu a câștigat, psihologic, înfruntarea (transmisă, în direct, pe postul național de televiziune, în decembrie 2004) cu A. Năstase, s-a adresat președintelui în exercițiu (el-însuși participant la reuniunea parlamentarilor): „Domnule președinte al României, măcar un lucru ne unește pe noi doi: dorul de Emil Boc. Pentru dumneavoastră, că era bun un președinte de partid ca E. Boc, iar în ceea ce mă privește – care credeam că nu se poate mai rău decât cu Boc – constat că se poate!”. Același intervenient, dorind să sublinieze „dezertarea prezidențială”, tună de la tribuna Parlamentului: „Domnule președinte Traian Băsescu [...], de fapt, *dumneavoastră* (s.a.), v-ați suspendat demult [...], pentru că România nu a avut în dumneavoastră un *garant* (doar camarila politică a avut), pentru că nu a avut un *mediator* (v-ați considerat *șeful* statului, adică șeful tuturor instituțiilor și al cetățenilor)”. La rândul-i, D. Șova (P.S. D.) rostește, țintind comportamentul lui T. Băsescu: ” Președintele a *înșelat* poporul [...], a dorit *dezbinarea* populației în cei care îl agreează pe Băsescu și cei care nu-l mai vor [...], a *determinat sărăcirea* românilor”. Comentând rezultatul votului parlamentarilor (256/114), Toader Paleologu (P.D.L.) spune că „E o victorie à la Phyrus” (pierderile celor două armate sunt egale), dar T. Băsescu „este un animal de campanie remarcabil”; aici se observă accentul admirativ aparținând politicianului fost ministru al culturii.

În categoria *auto-protector/auto-victimizator*, putem înscrie: a) discursul lui C. Antonescu, în conferința de presă din seara de 6 iulie, când deja știe că, o vreme, va onora rolul suprem în stat („voi face doar ce trebuie ca președinte interimar, nu tocmai cu greutatea conferită de

alegeri; mă voi auto-suspenda, temporar, din P.N.L.”); b) mărturia lui V. Ponta: „mi-a fost amenințată familia. Am cerut protecția ei [...]. Zilnic, dialoghez cu decidenți europeni, pentru a explica faptul că e o problemă de politică internă și nu trebuie periclitată poziția României în Consiliul European”; c) invocând art. 146, lit. „e” din Constituție, T. Băsescu justifică cererea de soluționare a „conflictului juridic de natură constituțională” cu Parlamentul României, astfel: „Am obligația, ca președinte în exercițiu, să utilizez toate căile (resursele) constituționale în disputa cu o majoritate politică care a suspendat președintele [...], să protejiez funcția de șef al statului, președinte. Nu pentru Traian Băsescu (eu sunt vremelnice), ci pentru instituția președintelui României. S-ar deduce, altfel, că președintele care nu are majoritate în Parlament trebuie demis”.

La categoria *adresare ironică*, același personaj ține loc de exemplu. Astfel, în conferința de presă ulterioară constatării numărului suficient de voturi pentru gestul electoral din 29 iulie 2012, T. Băsescu anunță: „În concluzie, mergem la referendum! Observ un salt calitativ la clasa politică: în 2007, 322 voturi au fost pentru demitere, iar astăzi, doar 256”; și încă: „Marele argument al suspendacilor este că nu mai am popularitate [...]. Dacă îți asumi, împreună cu țara, trecerea prin criză, e greu să rămâi la 51% cotă de încredere. Amintiți-vă de G. Bush, care a scăzut în credibilitate și nu s-a gândit nimeni să-l suspende [...]. În Constituție scrie că un președinte poate fi demis pentru fapte grave. Nu e cazul meu; am auzit doar acuzații cu privire la declarații, nu la fapte grave. Un președinte ales nu poate fi mut! Trebuie să-și asume responsabilitatea de a fi comunicator, având legitimitatea pentru aceasta atunci când nimeni altcineva nu avea curajul să o facă [...]. Dincolo de faptul că n-am mințit niciodată, niciodată cu intenție. Poate am avut o informație proastă...”. Din aceeași pornire, fie în discuțiile cu ziaristii („Ei, și voi, acum! Devin persoană privată și nu aveți dreptul să vă băgați în viața mea...”), fie cu trimitere la primul ministru („Din ordinul premierului, nu am putut merge la Bruxelles”), președintele amenințat cu demiterea în miezul verii găsește resurse pentru a-și conserva stima de sine, oricât n-ar fi pe placul adversarilor politici, ori demn de abordare în studii și articole de specialitate. Amenințător, nu o dată, atât de exersatul T. Băsescu se va arăta în lupta împotriva tuturor: „Dacă, după referendum, îl mai găsesc la Guvern (pe V. Ponta– n.n.), nu-i voi mai pune

niciodată un mandat de premier...”; „Nu mai sunt la început de campanie, să am emoții. Privesc lucrurile rece” (6 iulie); o săptămână mai târziu, avea să „decreteze”: „Este un semnal înfiorător pentru România faptul că, nici președintele Consiliului European, nici președintele Comisiei Uniunii Europene nu au avut o conferință de presă comună, alături de V. Ponta [...]. Eu nu sunt un om care să mă ascund sub un prag”. (De remarcat și demersul prezidențial din 16 iulie, la adresa politicianilor aflați la putere: „Pentru jocurile lor politice au sacrificat România. Este mult prea mult! Oricât ar fi de simpatizați de electorat, nu pot să sacrifice România pentru jocurile lor politice de jos nivel”).

În registrul *amenințător* pot fi considerate intervențiile discursive ale Angelei Merkel și liderului socialiștilor din Bundestag (cancelarul a criticat atacul U.S.L. la adresa instituțiilor statului, ocazie cu care a cerut imperativ guvernului Ponta restabilirea „încrederii în țară”; Franck-Walter Steinmeier a declarat că „este inacceptabil să tai în doar câteva zile puterile Curții Constituționale și să schimbi procedurile parlamentare în așa fel încât să se potrivească intereselor tale”), președintelui Parlamentului European, Martin Schultz („Un prim-ministru care are o largă majoritate poate schimba Constituția țării sale, dar nu poate lua măsuri care să intre în contradicție cu regulile și valorile noastre [...]. Înlocuirile rapide care au avut loc în fruntea mai multor instituții din România sunt cel puțin stupefiante. La fel și tentativa [...] de demitere a președintelui T. Băsescu. Este foarte dubios din punct de vedere politic, dar este legal”). O zi plină de apariții publice amenințătoare sub aspect discursiv a fost 21 iulie: mai întâi, președintele propus spre demitere („Am convingerea că poporul român va da o lecție teribilă clasei politice pe 29 iulie, și asta va fi salvarea României [...]. Voi sunteți aici stăpâni, nu partidele. Mergeți la urne, spuneți «Nu» și salvați-vă țara de la izolare [...]. Spuneți « Nu» iubitorilor de pușcăriabili”); în replică, premierul: „Îi spun lui T. Băsescu, care stă speriat și turbat ca un scorpion, îi spun că vara aceasta nu se poartă albul lui, se poartă tricolorul României” și, în fine, președintele interimar („De această luptă depinde soarta noastră și a copiilor. Veniți la vot cu toată suferința pe care ați adunat-o în acești ani, cu toată umilința pe care ați suportat-o, cu toată speranța care v-a mai rămas”). În notă amenințătoare de-criptăm și declarații politice din 23 iulie, indiferent că vin de la președintele grupului

„popularilor europeni”, J. Daul, îndemnând Comisia Europeană să se asigure că valorile europene și drepturile fundamentale sunt respectate în România (“Sunt îngrozit! Nu pot să cred că, într-un stat membru al U.E., după mai mult de 20 de ani de la căderea comunismului, libertatea de exprimare este din nou amenințată [...]. Istoria recentă a arătat că toate formele de totalitarism încep cu represiunea politică și îngrădirea dreptului la opinie”) ori de la cel român (cu referire la patronul trustului media *Intact* – „...programul de suspendare a președintelui [...] a fost discutat în Grecia, cu ocazia zilelor libere de 1 Mai. Nu s-au sfiit să discute direct pe plajă, la hotelul...”; „Acolo este tot un urmaș al lui Vântu, acolo este patron tot un domn care trăiește din bani publici și face politică pentru a șantaja politicul. Mie, acest individ care-i patron la *România TV* și-a permis [...] să-mi dea un mail, să avem o discuție. De când, până când, discut eu cu un șantajist, proprietar de trust tv.? Aici au ajuns indivizi de teapa ăstora care, când pun mâna pe o televiziune...”).

Insolent, fără îndoială, a fost demersul lui V. Ponta (9 iulie), dorindu-se o replică la poziția cancelarului german („...nu Angela Merkel va vota la referendumul din 29 iulie!”), dar și al președintelui suspendat, susținând (24 iulie) că „nu ține pe nimeni acasă”, dar că democrația se poate proba și prin votul împotriva demiterii: „Cert este că nu eu am cerut un vot pentru mine. Eu mi-am câștigat mandatul de 5 ani în 2009. Cei care vor să întrerupă mandatul constituțional au și responsabilitatea să-i convingă pe români să vină la vot. Este obligația celor care au aprobat referendumul să probeze cu voturile necesare”.

În decursul lunii iulie, politicieni români și exponenți ai U.E. au dat dovadă de atitudine discursivă *împăciuitoare*. De pildă, V. Ponta (11 iulie) promite, la Bruxelles, atenționat de președintele Parlamentului European, membru al aceleiași familii politice cu premierul nostru, că „Referendumul va fi organizat conform deciziei C.C.R.”. În egală măsură, T. Băsescu declară (23 iulie) „un regret profund” pentru că a spus public „ceea ce gândește despre regele Mihai”, opinând: „asta îmi arată că, uneori, politicieni, măcar în chestiuni foarte sensibile, este bine să nu spună ce gândesc” (Într-un moment de onestitate, T. Băsescu a răspuns întrebării cu privire la tăcerea regelui la insultele proferate de președinte: „Așa trebuia să facă un Rege!”). O săptămână după, urmează „să-și

toarne cenușă-n cap” primul ministru român, privind în ochi presa occidentală, „pe teren” bruxellez, spunând că a tras învățămintele crizei politice care a afectat România, a recunoscut că „imaginea României, pe plan internațional, a fost șifonată” și a promis că nu va mai căuta „confruntări” cu T. Băsescu. În aceeași zi, președintele Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, Jean-Claude Mignon, îi îndeamnă pe liderii noștri politici să depășească subiectele de dispută și să coopereze, „demonstrând respectul reciproc fără de care democrația ar fi doar un set de reguli formale”. Hannes Swoboda (președintele grupului socialiştilor și democraților din Parlamentul Europei) va recunoaște: „Nu există învingători în referendumul din România. Acum, toate partidele politice trebuie să se asigure că România nu va fi perdantă”.

Am categorisit drept discurs *justițiar* ceea ce, în 9 și 10 iulie, a comunicat Curtea Constituțională a României, *hotărând* că a fost *respectată* procedura de suspendare din funcție a lui T. Băsescu, că este *inadmisibilă* cererea președintelui ales de soluționare a conflictului cu Parlamentul, că *respinge* sesizările formulate de V. Blaga și R. Anastase (P. D.L.) privind revocările lor din funcții, că *admite* sesizarea P.D.L. privind excluderea de la controlul de constituționalitate a hotărârilor Parlamentului, că *amână* discutarea sesizărilor privind neconstituționalitatea Legii de modificare a referendumului și a hotărârii Parlamentului privind revocarea lui Gh. Iancu din funcția de Avocat al poporului; C.C.R. *decide* că legea prin care s-au făcut modificări la art. 10 din Legea Referendumului este *constituțională*, în măsura în care asigură participarea la vot a cel puțin jumătate plus unu din numărul persoanelor înscrise pe listele electorale permanente.

Accentele identificate în discursul jurnaliștilor pot fi clasificate în: acuzator și împăciuitoare. Din prima categorie, aducem în atenție comentarii ale celor prezenți în platourile postului *Realitatea TV*, imediat după rostirea discursului președintelui ales în Parlament. De la aprecieri, precum revenirea la omul normal care a fost, știind să salute și să comunice cu cetățenii, până la observarea acumulării mai multor greșeli de către președintele suspendat, constatate „acum, când T. Băsescu nu mai e nici trist, nici vesel; este pregătit”, când „vrea să dea totul astăzi”. Tot în 6 iulie, după conferința de presă a președintelui suspendat cu 256 la 114 voturi ale parlamentarilor, am consumat aprecierea unui

jurnalist „suspectat” de profesionalism (Emil Hurezeanu): „Dacă discursul post-factum (cu scuze, cu accente de omenie, cu zâmbete...) ar fi fost susținut în Parlament, altfel ar fi stat lucrurile. Cred că T. Băsescu se înșală crezând că justiția este problema prioritară a românilor. Acum, starea socială e cea care interesează”. Acuzatori sunt Mircea Dinescu și Stelian Tănase, Radu Tudor, *Le Figaro*, *El Pais*, *New York Times*, *Wall Street Journal*.

Cel care, pentru câștigarea primului mandat al președintelui Băsescu, i-a făcut o asiduă campanie, afirmă: ”Îl contrazic pe E. Hurezeanu. Mi-e frică de zâmbetul lui T. Băsescu. Nu poți să fii într-o situație dramatică și să zâmbești. Zâmbetul e din alt film... Ce om normal, care trece printr-o dramă, ar zâmbi « hă, hă, hă » ? E atât de rușinos să fii de două ori suspendat! Sinistru... Țasta-i piază-rea. Nu a făcut nimic pentru oameni...”. Pamfletarul este aprobat de politolog: „Mircea are dreptate, nu poți să râzi... Mi s-a părut destul de nervos (președintele- n.n.), dornic să pună niște lucruri la punct, dornic să dea niște lecții. El este ieșit de pe șine. Își va reveni în campanie, când va vorbi cu oameni [...], când va merge în țară. Băsescu e un «animal politic» redutabil în campanii. Parlamentul nu e zona lui”. După jurnalistul cu studii juridice și experiență occidentală la *Europa Liberă*, „Președintelui i se poate reproșa încă o dată încălcarea Constituției, după ce a recunoscut că «nimeni altcineva nu avea legitimitatea să le spună românilor despre măsurile de austeritate». I se poate reproșa inclusiv faptul că a vrut să treacă singur țara prin criză, mai ales că nu a trecut-o. T. Băsescu spune că nu a vorbit cu nimeni din străinătate despre suspendare. Păi e grav, dacă nu a avut pe cine să sune și dacă, după 8 ani de mandat Băsescu, să nu-l sune, întrebând ce se întâmplă, cum ar putea fi ajutat...”.

Renumitele publicații vest-europene sunt acide. Într-un editorial din 14 iulie, în *New York Times*, Kim Lane Schepele spune că „aceste acțiuni ale guvernului Ponta combină politica partinică polarizată cu o revoluție pentru distrugerea Constituției”, după ce, cu una-două zile în urmă, *El Pais* titra despre „Noua oaie neagră a Europei”, referindu-se la „ofensiva premierului Ponta de a acapara puterea în România”, ceea ce „ridică îngrijorări în privința unui regres democratic în sud-estul continentului”. În *Le Figaro* se anunță: „România: justiția va tranșa războiul liderilor”, după ce, poziția lui Hillary Clinton și Angela Merkel a determinat

„mașinăria” europeană să treacă la acțiune. Conform *Wall Street Journal*, premierul nostru luptă „murdar, chiar și după standardele românești”. Amărăciunea primei zile după referendum este „pusă în valoare” de R. Tudor (*Intact*), concluzionând: „U.S.L. n-are prea multe scuze pentru faptul că nu a obținut 50% plus unu voturi la acest scrutin. Dacă nici când ai 2300 de primari și 38 de președinți de consilii județene nu poți mobiliza lumea, atunci n-are rost să mai discutăm. Alegerile au fost pierdute în Moldova...”.

Felul în care au intervenit în spațiul comunicării publice aceia dintre intelectuali preocupați de „mărturisirea” convingerilor lor spre destinatari necesari structurării opiniei publice poate fi unul hibrid, pe care l-am „botezat” *îngrijorător-ironic*. Spre exemplu, în editorialul „Balamuc” (Teodorovici 2012, în *Suplimentul de cultură* al *Ziarului de Iași*, nr. 362/6 iulie), L. D. Teodorovici previne că „România a luat-o razna [...], scrâșnetele din dinți și izbucnirile nervoase au stricat prietenii [...], dreptatea, cel puțin în politică, e un concept mai mult decât relativ [...]. Ne-am respins categoric unii pe alții, repudiind uneori amicitii vechi, în numele unei nebunii politice pe care o judecăm, atât de o parte, cât și de alta, prin prisma unor valori personale”. Temerea scriitorului constă în faptul că „adevărul însuși, printre atâtea arestări și spectacole de altă natură, a fost băgat pe nesimțite la balamuc”.

Registrul este păstrat în textul preluat de *Ziarul de Iași* (24 iulie), semnat de finul ironist Andrei Pleșu și intitulat sec „Scrisoare deschisă Doamnei Ecaterina Andronescu”. Semnatarul *Tratatului despre îngerii* își dezvăluie admirația față de un ministru care călătorește la volanul propriei mașini, care poate susține un „dialog rezonabil”, care „a îndrăznit (s.a.) să pună în discuție temeiurile legale ale unei universități particulare de trist renume” („Spiru Haret” – n.a.), dar care ocolește răspunsul așteptat de mediul academic și societatea civilă: „a plagiat sau nu dl. Ponta? Și dacă da, cum spun bunul simț și două comisii din trei, atunci cine periclitează prestigiul vieții academice? Și cum puteți patrona, cu seninătate, o asemenea nefăcută?”. A. Pleșu, cu tot respectul, o socoate pe E. Andronescu „părtașă la această nefastă dezonoare”, explicând că aici stă „necinstea fundamentală a unui prim ministru [...] și a unor universitari care au consimțit să acopere această fraudă”, consecințele observându-se nu doar în evaluarea unei persoane, a unui

partid, ci a învățământului românesc și a întregii țări, din păcate... Discutând cu cititorii *hot news.ro* (27 iulie), Pleșu este cel puțin la fel de cinstit cu sine, declarând: „Nu văd nici un motiv să înlocuiesc un berbec cu două găște” (se referea la demiterea președintelui, în beneficiul imediat al preopinienților săi, Antonescu și Ponta). În același context, publicistul semnalează existența unor dubii în ce privește legitimitatea gestului politic („Documentul care a argumentat suspendarea președintelui mi s-a părut, din punct de vedere juridic, neconvincător. Curtea Constituțională nu vorbește nicăieri despre «încălcări grave ale Constituției»”).

În pagina destinată *Opiniilor*, F. Lăzărescu își „strigă” indignarea față de confiscarea și apărarea, „cu toporul în mână”, a ideilor de democrație, intelectual, inteligență, reține, dreptate... Recunoaște public: „Eu mă duc să votez demiterea lui. E părerea mea sinceră, neafiliată politic. Sunt anti-Băsescu și atât. Legat de actuala putere, nu am deocamdată altă apreciere decât aceea că îmi oferă o mică șansă să scap de el, așa cum l-am apreciat pe Băsescu pentru că mi-a oferit șansa să scap de Năstase”. (Motivele opțiunii „pârlitului de scriitor”, „jegos”, „uslaș împuțit”, „creier spălat de *Antene*”..., așa cum a fost tratat în *comment*-uri, îl devoalează lesne: cu un garant al justiției precum T. Băsescu, „România nici n-ar merita să fie salvată”; „ungerea” fiicei europarlamentar a fost făcută în cel mai pur stil fanariot; uzurparea, timp de trei ani, a rolului primului ministru nu e de acceptat într-o democrație; nu poate fi un președinte normal cel care „împarte sticle cu vin și alte premii în direct la OTV”). Poate, mai mult decât argumentarea omului de litere (cu subiectivitatea sa subînțeleasă), contează mesajul de final: „...nu îndemn pe nimeni la vot. Vreau doar să le spun bășiștilor că mă sperie intoleranța lor și sentimentul pe care mi-l dau, acela că refuză să-și pună măcar pentru o secundă întrebarea: « Dar dacă, totuși, eu mă înșel?»” (Lăzărescu 2012, în *Ziarul de Iași*/27 iulie).

Cu simbolicele sale instrumente, societatea civilă a reclamat derapaje în mecanismul democratic. Astfel, Asociația Pro Democrația a sesizat Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la sms-urile cu conținut electoral transmise cetățenilor români ca îndemn de a participa la vot. De la „Eu vara nu dorm. Pe 29 n-am somn” și „La referendum votez, pentru că eu chiar contez”, până la „ei nu pot boicota

atât cât putem noi vota” și „Hai, Traian, să bem o bere, să ne luăm la revedere”, mesajele de motivare au ocupat universul tehnic informațional și cerul patriei, la propriu: deasupra Constanței, un avion de agrement „brăzda” seninul cu înscrisul „Hai la referendum!”.

Ziua care încheie luna lui Cuptor oferă două pricini de meditație, în contextul analizei propuse. Din editorialul „Vox populi” (Onofrei 2012, în *Ziarul de Iași* /31 iulie) deducem că toată lumea a ieșit înfrântă din inutilul război al referendumului (politicienii– pentru că nu au izbândit mai nimic, electorii– întrucât nu au fost „abuzăți” cu soluții de alungare a crizei economice). Întrebarea „Ce rost mai are să înlocuiești niște nebuni cu alți nebuni?” poartă oarece legitimitate, în special în rândul celor „prea îngrețoșați de politica dâmbovițeană”. Pe de altă parte, din *Punctul critic*, B. Crețu întrevede „falimentul clasei politice” drept rezultat al referendumului. Că au pierdut politicienii, n-ar fi mare pagubă, însă România e văduvită, aflându-se într-o amplă criză morală („una căreia cred că simpla demitere a președintelui Băsescu nu i-ar fi pus capăt”). Retorica înfrângerii conține deopotrivă, răutatea oamenilor politici și dezorientarea electoratului, absența *fair-play*-ului în disputele publice, dar și a aceluia „personaj luminos, corect, demn de încredere care să poată atrage adeviziunea elitelor”, până la urmă, a demnității și onoarei (Crețu 2012, în *Ziarul de Iași*/31 iulie).

Cele trei surse ale discursului public: politicieni, jurnaliști, intelectuali-publiciști nu au fost întâmplător preferate. Ele dau seamă de prefacerile spațiului public în variantă post-modernă, de nevoia cronicizată a ceea ce numim *comunicare deliberativă*. Conferirea unei dimensiuni deliberative discursului mediatic (prin găzduirea, de către presă, a diferitelor puncte de vedere trebuincioase interpretării; vizarea unui larg interes grație dezbaterilor media; facilitarea accesului la spațiul public; medierea pozițiilor neasemănătoare între actori sociali cu interese diferite) generează înțelegerea deplină a rolului pe care presa îl onorează într-o cultură „subordonată” democrației. Având ca reper ceea ce C. Beciu numește *analiza practicilor de mediatizare* a actorilor politici și agendei publice, ajungem lejer la *dispozitiv interpelativ, compasional*, la *mobilizare socială* etc. Autoarea *Sociologiei comunicării și a spațiului public* identifică o distincție între „noi” (opinia publică, jurnaliștii, comentatorii, analiștii) și „ei” (politicienii, deținătorii puterii de decizie).

Stilurile de moderare tradiționale (autoritar și „laissez-faire”) sunt inspirat completate de discursul *ironic-critic* și cel *interpelator*, gata să calmeze pretenția ziariștilor la mediere, dar evidențiind „un actor statutar care mobilizează o viziune normativă despre semnificația evenimentelor (jurnalismul actor civic, justițiar, ludic etc.) – Beciu 2011, pp. 216-226.

Considerăm că interpelarea este conceptul-cheie al studiului propus, recunoscând întru totul, rolul acesteia în producerea „gândirii critice” (parte a comunicării deliberative, a „spațiului public deliberativ”) – Beciu 2011, p. 217. Hipermediatizarea vieții politice, „populismul mediatic” (C. Beciu), un statut hibrid al jurnalistului, o frontieră simbolică între „noi” și „ei” prefigurează o uniformizare a discursului public (politic, jurnalistic, aparținând intelectualilor) – numitor comun punând în dificultate civică principalele grupuri vulnerabile, defavorizate –, în tușe „trădând” miza interpelatoare, după model occidental, cu accente autohtone, dar, sperăm, cu efecte benefice pe termen lung..

Concluzii

Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului POSDRU/89/1.5/S/56815 Societatea Bazată pe Cunoaștere – cercetări, dezbateri, perspective, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

Bibliografie

1. Beciu, C. (2011). *Sociologia comunicării și a spațiului public*. Ed. Polirom, Iași.
2. Bourdieu, P. (2007). *Despre televiziune*. Grup editorial Art, București.
3. Crețu, B. (2012). Cine a câștigat la referendum? Falimentul clasei politice. *Ziarul de Iași*/31 iulie
4. Debord, G. (1992). *La Société du Spectacle*. Gallimard, Paris.

5. Goffman, E. (2003). *Viața cotidiană ca spectacol*. Ed. Comunicare.ro, București.
6. Lăzărescu, F. (2012). Să fie limpede. *Ziarul de Iași*/27 iulie.
7. Loghin, D. (2012). Democrația participativă – condiție pentru economia socială. *Revista de Economie Socială (Journal of Social Economy)*, Nr. 5/2012, vol. II, pp. 3-29. Ed. Hamangiu, București.
8. Michels, R. (1971). *Les partis politiques*. Flammarion, Paris.
9. Moscovici, S. (2001). *Epoca maselor*. Ed. Institutul European, Iași.
10. Onofrei, C. (2012). Vox populi. *Ziarul de Iași*/31 iulie.
11. Teodorovici, L. D. (2012). Balamuc. *Suplimentul de cultură al Ziarului de Iași*, nr. 362/6 iulie.

EMPHASIS OF PUBLIC COMMUNICATION IN THE CONTEXT OF THE ECONOMICAL CRISIS

Ștefania Bejan^[1]

Abstract

Transformed into a common place in the contemporary history of the world, the economical crisis phenomenon appears without notice and leaves deep scars in the individual and collective memory, in the social (political, military) projects à la long in the inter-human relationships... As much as it is not recognized, nobody is definitely vaccinated against “the bacillus of the crisis”; each person remains marked (for a while, forever, sensitive, fundamental); some take delight in moments, happenings, friends, conflicts, journeys, love affairs, money, egos with the desperation of the last day of existence; others fight with obstinacy to survive and prove to themselves the power of winning despite all obstacles; some take comfort, lacking the energy of the young life days, of the new beginning, of a new miracle such as “What would be if?” The professionals of communication, together with the people who stopped by in this field by accident (we refer here mainly to politicians who do not have the slightest talent in this sense) adapt (strategically? intuitively?) their speech meant for the public space and offer a mixed theatrical season, just perfect to be studied in matters such as “The constitution”, “Civic culture”, “PR in the NGOs”, etc. The emphasis discovered by researchers keep the mass-media agenda fresh and provide work to the citizens that have some concerns regarding the normality of the society where they “happen” to be...

Keywords: *discourse, economic crisis, social spectacle, civil society, leadership*

Deeply attached to a modern life, marked by the increase of pre-fabricated “pseudo-events” and by the exacerbation of the citizen-consumer’s (Debord 1992, p. 192) role of hungry spectator, the social players are being aware of the fact that the pseudo-sensational is emphasized within the process of communication from the last decades, but they indulge in this comfortable, protector and fashionable pat-

^[1] Scholar, the Romanian Academy POSDRU/89/1.5/S/56815 *Society based on Knowledge – researches, debates, perspectives*, e-mail: stbejan@yahoo.fr.

terns... Justifying itself through the "entertainment communication", the society (where we find a "waterfall of hierarchical signs" – Debord 1992, pp. 194-195) shall lightly accept the name "spectacle", even with the risk that the critical concept *spectacle* might grow vulgar or the risk brought by the real destructuring attempts of the spectacle society. Considered by G. Debord as being an ideology by definition, the social spectacle proves to be "the expression of separation and alienation between man and man" (Debord 1992, p. 205). As an eraser of the limits between individual and the world, the spectacle gains the power to cancel the borders of *true* and *false*, by "repressing the entire truth placed under the *real presence* of falsity that ensure the organization of appearance", believes the author of *The society of the spectacle*. He is also the one who, possessed by the "pathologic" of Gabel, considers an abnormal need of representation, even if it has the gift to compensate the "torturing feeling of being at the margin of existence". The primacy of actuality, says Debord, who may recognize the will of immediate efficacy, could explain, in our opinion, the slipping into a "clinic picture of social schizophrenia" (following Gabel), where even consciousness is an immovable spectator "defended" by a *screen* of the spectacle, behind which there are only *fictional companions*, interested in their own "existential market" (Debord 1992, p. 207).

In such a social construction, where a *hallucinatory fact* (G. Debord) occurs – "the illusion of recognition" of each one by the others – we are not surprised by the dictatorship of the snapshot, of the immediate, of the now with any price, where the drama means more than the repetitive we have got comfortable with (Goffman 2003, p. 27). We apprehend, from Goffman's theory of the theatrical performance in the ordinary life, that we assume the representation of some real things, but not enough repeated, unlike the scene that proposes some appearances played by the actors – characters in front of some watchers – the characters. It is of interest the fact that, in «life as life», we deal with only two interpretative elements: the role of the discursive individual adapted to the roles of others (the audience) – Goffman 2003, p. 28.

The *Introduction to The daily life as a spectacle* reminds us that, essential for the audience, is the profile of the "promising" intervener (socio-economical status, self esteem, the attitude towards the other

speakers, competence, whether he is trustworthy etc.) in order to calculate his expectations/answers desired by the listeners). When he is an unprecedented character, the speaker shows himself by attitude and looks, both functioning as analogies with similar proponents, already known to the audience. E. Goffman warns that the significant facts take place in the place and the time of the interaction between proponent-audience; sometimes they hide in the mechanism of communication, as it happens with the „real”, „true” attitudes, or with the emotions and the personal beliefs that can be detected only indirectly, through its confessions or through what it seems to be an involuntary expressive behavior”, what engages to *expression* (of the self) and to *impression* (of those who witness the public speech) – Goffman 2003, p. 30. Giving priority to impressions and expressivity, Erving Goffman promotes the “paradox of search”, by reason of which it is required to have an increased attention on appearances, given the unavailability of reality; the expressivity of the gestures, the symbols of the status, other clues of the true face of the intervener prove to be sufficient for the desired impressions (and of such importance in Goffman’s drama work), including the matter of diverging from the moral standards: “as performers, the individuals are now concerned with the moral matter of producing that convincing impression according to which these standards are achieved”. In other words, superficially analyzing the “offered expression”, at the intersection of verbal and non-verbal communication, the appearance takes the place of depth in the strategy of the interveners eager to evade the memory of the audience regarding the communicational *background* of the proponents (knowing that it would be in the disadvantage of those with a not so immaculate past, of those interested to hide “details” ready to discomfort their career, etc.)

The sociology of the social actor regards communicational competence as being a component of the *language acts* performance studied by pragmatics in their *strategic and drama dimension* (Beciu 2011, p. 29). Placing itself in a relation with the communicated message and, in the same time, with its recipients, the performers delivered to the drama model, in their trial to contrive an identity and a speech projected into the public space, are classified also beyond the usage of a certain language: the social status of the speaker circumscribed to an influence is

able to provide a position (a placing, a role, a precedent). The example of power acquired by journalists in their own professional field is illustrative for the invoked discussion: the confirmation of a market logics, identifying some effects on the cultural production, the priority of the commercial pole, giving a huge symbolic power to the authorities of the state, and so on (Bourdieu 2007, pp. 115-126). The parents of the *pertinence theory* and the founders of cognitive pragmatics, D. Sperber and D. Wilson “decree” that the act of communication is, before everything else, a cognitive process, as long as the circulated messages are submitted to the interpretation conditioned by the thought mechanisms: inference, representation, computation (Beciu 2011, p. 30). In other words, to be able to conclude regarding the “complicity” of the text-context by explaining the message, to be capable of identifying a “pertinent context” towards the easier interpretation of the content, and finally, to reach the climax of connecting the statement to the context. The three moments would assign social communication the *adequacy at the context* and/or the orientation *towards pertinence* (C. Beciu), overcoming the “thresholds” like : status and social practices, codes and strategies, but in no way they provide “key” to decrypt the communicational acts as interest of transmitting *impression of pertinence* at the level of the speakers (Beciu 2011, p. 30).

The social dynamics of the past decades, between whose marks one can easily find the augmentation of civic culture (Loghin 2012, p. 7), has confirmed the success of the couple persuasive speaker - charismatic leader, a fact that offers opportunities to our undertaking of “screening” the main emphasis of the public communication consumed in the turbid times of the ultra-propagated through the media economical crisis (source, pretext, engine – alike invoked, implied in the political “calendar” of the last months). According to S. Moscovici, the intellectual remains indifferent to the labor of the social players to build a name for themselves, but the emotion is a sure victim, because of the invoked effort „It is a security policy with regards to remaining on top – the glory or the immortality- and is the most concrete sign that the leader has the power, that he acts on the others. That he became their model, their target [...], that he penetrated in their selves, and now he rules over the kingdom of their imagination” (Moscovici 2001, p. 173). Po-

aching R. Michels – a constant disciple of the Tardian theories on the masses- the pillar of social psychology from the Hexagon concludes: „These people (the leaders of the parties – n.a.) who, not a few times have acquired a sort of aureole of saints and martyrs, ask only for a reward in the exchange of some provided services: recognition (Michels 1971, p. 57). Respecting the principle “Admire yourself and the crowd shall admire you” (S. Moscovici), the leaders of parties, of opinion, of countries, seem to endlessly exercise, in a live mirror – but being a prey to discursive seduction – the role of the worshiped deserver... And they end up believing!

The summer of 2012 can be an analysis support, from the perspective of the identified emphasis on public communication practiced by the intellectual politicians, journalists and publicists, the study highlighting the various states of the speech: accuser, adumbrative, ironic, self-protector, self-victimizing, threatening, insolent, justiciary, peace-making, worrying... The appearances, not few – as we have accustomed of the politicians from all directions, in order to persuade the Romanian audience (but also the one “assigned” to the European Union), have revealed elements of *accusing* type, as it was observed in the meeting of the reunited Chambers of the Romanian Parliament, from the 6th of July, a meeting forerunning the vote for the referendum to dismiss the president. C. Antonescu, the president of the Senate, reiterating the strategy with which T. Băsescu has won, psychologically speaking, the confrontation (transmitted live on the national television station, in December 2004) with A. Năstase, has addressed to the acting president (himself being a participant to the reunion of the Parliament members): “Mr. President of Romania, there is at least one thing that unites us two: the fact that we miss Emil Boc. For you, because it was good to have a party president as E. Boc, and for me – who thought it’s not possible to have things worse than with Boc – I see that it is possible!” The same intervener, wishing to highlight the “presidential abandonment”, thunders from the Parliament’s tribune: “Mr. President Traian Băsescu [...], in fact, *you* (s.a.), have suspended yourself long time ago [...], because Romania did not have in you a *guarantor* (only political camarilla), because it did not have a *mediator* (you have considered to be the *chief* of state, meaning the chief of all institutions and citizens)”. In

his turn, D. Şova (P.S. D.) says, targeting the behaviour of T. Băsescu: "The president has *cheated* the people [...], has desired the *separation* of the population between those who like Băsescu and those who do not want him anymore [...], has *caused the poverty* of the Romanian people." Commenting on the result of the Parliament members' votes (256/114), Toader Paleologu (P.D.L.) says that „It is a victory à la Phyrus” (the losses of the two armies are equal), but T. Băsescu „is a remarkable campaign animal”; we observe here the admiring emphasis of the politician, former Minister of Culture.

In the category *self-protector/self-victimizing*, we can include: a) the speech of C. Antonescu, during the press conference from the 6th of July evening, when he already knows that, for a while, he shall occupy the supreme position of the state (“I shall do only what I must do as a Interim President, not as with the authority provided by the elections; I shall suspend myself, temporarily, from the P.N.L.”); b) the testimony of V. Ponta : “my family was threatened. I have asked for its protection [...]. Daily, I have a dialogue with the European deciders, to explain the fact that it is a matter of internal politics and the position of Romania must not be endangered in the European Council”; c) appealing to art. 146, letter „e” from the Constitution T. Băsescu justifies the request to resolve the „legal conflict of constitutional nature” with the Romanian Parliament, like this: „I have the obligation, as the acting President, to use all constitutional ways (resources) in the conflict with the political majority that has suspended the President [...], to protect the chief of state position, the president. Not for Traian Băsescu (I am ephemeral), but for the institution of the Romanian President. Otherwise, it could be concluded, that the president who does not have majority in the Parliament must be dismissed”.

In the category *ironic speech*, the same character replaces the example. Therefore, in the press conference subsequent to the ascertainment of the sufficient number of votes for the electoral gesture from the 29th of July 2012, T. Băsescu announces: „In conclusion, we go to the referendum! I observe a quality leap of the political class: in 2007, there were 322 votes for suspension, and today only 256”; and yet: „The great argument of the ones who promote the suspension is that I do not have popularity anymore [...]. If you undertake, together with the country,

the passing through the crisis, it is hard to remain to the 51% trust quota. Remember G. Bush, who has decreased with regards to the credibility quota and nobody thought of suspending him [...]. In the Constitution it is written that a president can be dismissed for serious deeds. It is not my case; I have heard only accusations regarding the statements, not serious deeds. An elected president cannot be mute! He must undertake the responsibility to be a communicator, having the right for this when no one else had the courage to do it [...]. Past the fact that I have never lied, never with intention. Maybe I had poor information..." Originating from the same impulse, either in the discussions with the journalists ("Oh, you people now! I become a private person and you have no right to intrude in my life...") either with reference to the prime-minister („From the order of the prime-minister, I was not able to go to Brussels"), the President threatened with the suspension in midsummer finds resources to preserve his self-esteem, much as it was not liked by the political opponents, either worthy to be approached in the specialized studies and articles. Threatening, not just once, the so much exercised T. Băsescu will display oppositions against everyone: „If, after the referendum, I still find him at the Government (V. Ponta- n.a.), I will never give him a prime-minister mandate..."; „I am no longer at the beginning of the campaign to be in a fluster. I look at things in a cold way" (6th of July); a week later, he „decreed": „It is a terrifying signal for Romania the fact that, neither the president of the European Council, nor the president of the European Union Commission did not have a common press conference, together with V. Ponta [...]. I am not a man who hides under a ridge". (To remark also the presidential undertaking from the 16th of July, addressed to the politicians in power: „They have sacrificed Romania for their political games. This is too much! As much as they are liked by the electorate, they cannot sacrifice Romania for their low political level").

In the *threatening* category we can include also the discursive interventions of Angela Merkel and of the socialists' leader from the Bundestag (the chancellor has criticized the attack of the U.S.L. on the state institutions, on which occasion she has compulsorily requested from the Ponta Government to re-establish the „trust in the country"; Franck-Walter Steinmeier has stated that „It is unacceptable to cut in

just a few days the authorities of the Constitutional Court and to change the Parliament's procedures so that they match your interests"), the president of the European Parliament, Martin Schultz („A prime-minister that has a large majority can change the Constitution of its country, but cannot take measures that contradict our rules and values [...]. The rapid replacements that took place at the top of several institutions from Romania are shocking at least. The same is with the attempt [...] to dismiss the President T. Băsescu. It is very suspicious from a political point of view, but it is legal"). A day full of public threatening appearances from the discursive point was the 21st of July: first, the president was proposed to be dismissed („I have the conviction that the Romanian people shall give a terrible lesson to the political class on the 29th of July, and this shall be the salvation of Romania [...]. You are the masters here, not the parties. Go to vote and say « No» and save your country from isolation [...]. Say « No» to those who love possible jail time doers"); as a reply, the prime-minister: „I tell T. Băsescu, who stays frightened and rabid as a scorpion, I tell him that this summer his white colour is not trendy, what is trendy is the tricolor of Romania", and finally, the interim president („On this fight depends the fate of us and of our children. Come to vote with all the suffering you have gathered all these years, with all the humility you have suffered, with all the hope you have left.") On a threatening note we also decrypt the political statements of the 23rd of July, regardless they come from the president of the group „the European populars", J. Daul, urging the European Commission to ensure that the European values and the fundamental rights are respected in Romania („I am terrified! I cannot believe that in an EU state member, after more than 20 years after the fall of the communism, the freedom of expression is threatened again [...]. The recent history has showed that all forms of totalitarianism begin with political repression and with the limitation of the right to opinion") either from the Romanian (with reference to the owner of the media company *Intact* – “the programme to suspend the president [...] was discussed in Greece, with the occasion of the 1st of May free days. They went to the length of discussing right there on the beach, at the hotel..."); In that place there is also a descendant of Vântu, there the owner is also a gentleman who lives from the public money and makes politics to

blackmail the political. This individual, who is the owner of *România TV* had the audacity [...] to send me an e-mail, to have a discussion with me. Since when do I have discussions with a blackmailer, an owner of a TV company? This is where this kind of individuals got to, when they put their hands on a television station...")

Insolent, without any doubt, was the undertaking of V. Ponta (on the 9th of July), wanting to be a reply to the position of the German chancellor ("...it will not be Angela Merkel that shall vote on the 29th of July referendum!"), but also of the suspended president, who was stating (on the 24th of July) that "he does not keep anyone at home", but that democracy can be attested also through the vote against suspension: "It is a fact that I have not asked any vote for myself. I have won my 5 years mandate in 2009. The ones who want to interrupt the constitutional mandate also have the responsibility to convince the Romanian people to go vote. It is the obligation of those who approved the referendum to prove it with the necessary votes".

During the month of July, the Romanian politicians and the EU exponents have shown a *peacemaking* discursive attitude. For example, V. Ponta (on the 11th of July) promises, at Brussels, warned by the President of the European Parliament, a member in the same political family as our prime-minister, that "the Referendum shall be organized according to the C.C.R. decision". Equally, T. Băsescu states (on the 23rd of July) a "deep regret" for saying publicly "what he thinks of King Mihai", considering that: "this shows me that, sometimes, it is better for politicians, at least in very sensitive matters, to not say what they think" (In a sincerity moment, T. Băsescu has answered the question regarding the King's silence to the insults uttered by the president: „This is what a King must do!"). A week later, the Romanian prime-minister shall „repent", looking into the eyes of the western press, on the land of Brussels, saying he has learned the lesson of the political crisis that affected Romania, has recognized that „the image of Romania, at international level, was damaged" and has promised that he shall not look for „confrontations" with T. Băsescu. On the same day, the president of the Parliamentary assembly of the European Council, Jean-Claude Mignon, urges our political leaders to overcome the conflictual matters and to cooperate, „showing the mutual respect without which democracy

would be just a set of official rules". Hannes Swoboda (the president of the socialists and democrats group from the European Parliament) will admit: „There are no winners in the referendum from Romania. Now, all political parties must ensure that Romania is not losing”.

We have classified as a *justiciary speech* what, on the 9th and the 10th of July, was communicated by the Constitutional Court of Romania, *ruling* that the procedure of suspending T. Băsescu from his position was *respected*, that the elected president's request to resolve the conflict with the Parliament is *unacceptable*, that it rejects the notices expressed by the P.D.L. regarding the exclusion from the constitutionality control of the Parliament's decisions, that it *postpones* the debate of the notices regarding the non-constitutionality of the Law for amending the referendum and of the decision of the Parliament regarding the dismissal of Gh. Iancu from the position of the Ombudsman; the C.C.R. *decides* that the law used for making the amendments to Article 10 of the Referendum Law is *constitutional*, in the extent that it ensures the participation to the voting procedure of at least a half plus one of the number of people enrolled in the permanent electoral lists.

The emphasis identified in the speech of the journalists can be classified as: accusing and peacemaking. From the first category, we bring to attention the comments of the people present on the sets of *Realitatea TV* station, right after the elected President made his speech in the Parliament. From appreciations such as the come back to the normal person that he used to be, knowing how to salute and to communicate with the citizens, to observing the collection of several mistakes made by the suspended president, noticed now “when T. Băsescu is no longer sad, or gay; he is ready”, when „he wants to give everything today”. Also on the 6th of July, after the press conference of the president suspended with 256 to 114 votes in the Parliament, we have consumed the assessment of a journalist „suspected” of professionalism (Emil Hurezeanu): „If the post-factum speech (with excuses, with human notes, with smiles...) would have been supported in the Parliament, things would have been different. I believe that T. Băsescu is deceiving himself by believing that justice is the priority problem of the Romanian people. Now, the social state is the one of interest.” The

accusers are Mircea Dinescu and Stelian Tănase, Radu Tudor, *Le Figaro*, *El Pais*, *New York Times*, *Wall Street Journal*.

The one who, in order to win the first mandate of President Bănescu, performed an assiduous campaign, states: „I argue against E. Hurezeanu. I am afraid of T. Bănescu`s smile. It is not possible to be in a dramatic situation and smile. The smile is from another film... What normal person, going through a drama, would smile « hă, hă, hă » ? It is so shameful to be suspended twice! It is horrible...He is a jinxer. He has not done anything for the people...” The lampooner is approved by the politologist: “Mircea is right, you can`t laugh...He seemed quite nervous to me (the president – n.a.), eager to straight some things out, eager to give some lessons. He is out of the tracks. He shall fall-back during the campaign, when he will speak with the people [...], when he will go throughout the country. Bănescu is « a political animal» powerful in the campaigns. The Parliament is not his area”. According to the journalist who has juridical studies and western experience at *Europa Liberă*, „The President can be accused once more that he violated the Constitution, after admitting that «no one else had the right to tell the Romanian people about the austerity measures». He can also be accused that he wanted to assist the country through the crisis all by himself, especially that he did not assist it. T. Bănescu says that he did not discuss with anyone from abroad about the suspension. Well, then this is serious matter, if he did not have anyone to call and if, after 8 years of Bănescu mandate, he does not receive any call to be asked what is going on, how could he be helped...”

The famous Western European publications are acid. In an article from the 14th of July, from the *New York Times*, Kim Lane Schepele says that „these actions of the Ponta Government combine polarized party politics with a revolution for destroying the Constitution”, fact that happened after just one or two days ago *El Pais* was writing about „The new black sheep of Europe”, referring to the „onset of the prime-minister Ponta to lay hands on the power in Romania”, a fact that „worries regarding a democratic downfall in the South-Eastern part of the continent”. *Le Figaro* announces: „Romania: justice shall slice the war of the leaders”, after the positions of Hillary Clinton and Angela Merkel have determined the European „machinery” to go and take

action. According to the *Wall Street Journal*, our prime-minister fights „dirty, even according to the Romanian standards”. The bitterness of the first day after the referendum is „stressed” by R. Tudor (*Intact*), concluding: „The U.S.L. does not have too many excuses for the fact that it has not obtained 50% plus one votes at this election. If, even when you have 2300 mayors and 38 presidents of county councils you are not able to rally the people, then there is no point of discussing this matter any further. The elections were lost in Moldova...”.

The way in which those of the intellectuals concerned to „confess” their convictions to the necessary recipients for structuring the public opinion have intervened in the public communication space, can be a hybrid that we have „baptized” *worrying-ironic*. For example, in the article „Balamuc” (“Madhouse”) – Teodorovici 2012, in *Suplimentul de Cultură* of *Ziarul de Iași*, nr. 362/July 6 – L. D. Teodorovici warns that „Romania has gone crazy [...], the teeth grinding and the nervous outbursts have spoiled the friendships [...], justice, at least in politics, is a concept more than relative [...]. We have absolutely rejected each others, casting away old friendships, sometimes in the name of an insane politics that we judge, on both sides, in terms of a personal value”. The fear of the writer is the fact that „the truth itself, among so many arrests and spectacles of other nature, was insensibly locked up into the madhouse”.

The same style is maintained in the text poached by the *Iași Newspaper* (from the 24th of July), signed by the fine ironist Andrei Pleșu and named flat „Open letter to Mrs. Ecaterina Andronescu”. The author of the *Treaty about angels* reveals his admiration towards a minster who travels driving his own car, who can handle a „reasonable dialogue”, who „has dared” (s.a.) to discuss the legal grounds of a private university with a disgraced reputation” („Spiru Haret” – n.a.), but who avoids the answer expected by the academic environment and by the civil society: „did Mr. Ponta plagiarized? And if he did, like common sense and two out of three commissions are saying, then who endangers the prestige of the academic life? And how can you sponsor, with serenity, such a disgraceful matter?”. A. Pleșu, with all respect, considers E. Andronescu to be „a part of this nefarious dishonor”, explaining that here lies „the fundamental dishonesty of a prime-minister [...] and of some

university professors who have agreed to cover this fraud”, the consequences being noticed not only in the assessment of a person, of a party, but of the Romanian education system and of the entire country, unfortunately... Discussing with the readers of *hot news.ro* (on the 27th of July), Pleșu at least has the same honesty as he has with himself, stating: „I see no reason to replace a ram with two geoses” (he meant the suspension of the president for the immediate benefit of the previous speakers, Antonescu and Ponta). In the same context, the publicist signals the existence of some doubts regarding the legitimacy of the political gesture („The document that argued the suspension of the president, seemed to me, from a legal point of view, unconvincing. The Constitutional Court does not speak anywhere about «serious violations of the Constitution»”).

In the page intended for *Opinions*, F. Lăzărescu „calls out” his indignation towards the confiscation and the defence, „with the ax in hand”, of the ideas concerning democracy, intellectuality, intelligence, ration, justice...He publicly recognizes: „I go and vote his dismissal. This is my sincere opinion, without any political affiliations. I am just against Băsescu. Regarding the acting power, I have no other opinion so far but that they offer me a small chance to get rid of him, as I have appreciated Băsescu because he offered me the chance to get rid of Năstase”. (The reasons behind the choice of the „poor writer”, „filthy”, „stinking uslas”, „brain washed by the *Antene*”..., as it was treated in the *comments*, unveils him easily: with a guarantor of justice as T. Băsescu, „Romania would not even deserve to be saved”; „the anointing” of the Euro parliamentary daughter was done in the purest phanariot style; the encroachment, for three years, of the prime-minister role is not accepted in a democracy; a normal president cannot be the one who „distributes wine bottles and other awards live on OTV”). Maybe, more than the argument of the litterateur (with the implied subjectivity), what is important is the final message: „...I do not urge anyone to go and vote. I just want to say to the Băsescu`s fans that I am frightened of their intolerance and of the feeling they give me, that they refuse to ask for just one second «What if I am wrong?»” (Lăzărescu 2012, in *Ziarul de Iași*/July 27).

With its symbolic tools, the civil society has reclaimed the drifts in the democratic mechanism. Therefore, the ProDemocrația Association has made a notice to The Public Prosecutor's Office attached to the High Court of Cassation and Justice regarding the text messages with electoral content sends to the Romanian citizen as an urge to go and vote. From „I do not sleep during the summer. On the 29th I cannot sleep” to „I vote at the referendum, because I matter”, to „they cannot boycott as much as we can vote” and „Come on, Train, let`s have a beer to say goodbye”, the motivational messages occupied the informational technical universe and the sky of the country, in the literal sense: above Constanța, a sightseeing plane was grooving the clear sky with the writing „Come to the referendum”.

The day that closes the month of July offers two causes for meditation, in the context of the suggested analysis. From the article „Vox populi” (Onofrei 2012, in *Ziarul de Iași*/July 31) we conclude that everyone came out defeated from the useless war of the referendum (the politicians – because they did not succeed too much, the electors – because they were not „abused” with solutions to cast out the economical crisis). The question „What is the point of replacing some lunatics with other lunatics?” has a certain legitimacy, especially among those „too grossed out by the politics from the Dâmbovița area”. On the other hand, from the *Critical Point*, B. Crețu envisions the „crash of the political class”, as a result of the referendum. The fact that the politicians have lost, is no big loss, but Romania is being widowed, being in a large moral crisis (“one that could not have been ended just by dismissing president Băsescu”). The rhetoric of the defeat contains in equal share, the evilness of the politicians and the disorientation of the electorate, the absence of the *fair play* in public conflicts, but also of that „glowing, fair, trustworthy character who can attract the adhesion of the elites”, in the end, the dignity and the honor (Crețu 2012, in *Ziarul de Iași*/July 31).

The three sources of public speech: politicians, journalists, intellectual-publicists were not preferred by chance. They report the reformations of public space in the post-modern version, the chronical need of what we call *deliberative communication*. Giving a deliberative dimension to the media speech (by the fact that the press is hosting

various points of view needed for interpretation; regarding a large interest due to the media debates; facilitating the access to the public space; arbitrating different positions between the social players with different interests) generates a complete understanding of the role that the press honors in a culture „subordinated” to democracy. Having as bench-mark what C. Beciu calls the *analysis of the media propaganda practices* of the political players and of the political agenda, we easily reach *the interpellative, compassionate device, the social rally*, etc. The author of the *Sociology of communication and of the public space* identifies a distinction between „us” (the public opinion, journalists, commentators, analysts) and „them” (politicians, decision makers). The styles of traditional intercession (authoritarian and „laissez-faire”) are completed with inspiration by the *ironic-critical* speech and by the *interpellator* speech, ready to calm down the claim of the journalists to intercession, but highlighting „a *statuary player* who rallies a *normative vision* about the significance of events (the civic, justiciary, ludic journalist player etc.) – Beciu 2011, pp. 216-226.

We believe that this interpellation is the key-concept of the suggested study, completely recognizing its role in producing „the critical thinking” (part of the deliberative communication, of the „deliberative public space”) – Beciu 2011, p. 217. The extensive propagation of political life (through the media), the „media populism” (C. Beciu), a hybrid status of the journalist, a symbolic frontier between „us” and „them”, all of these foreshadow a standardization of the public speech (political, journalistic, belonging to the intellectuals) – common denominator putting in civic difficulty the main disadvantaged, vulnerable groups –, in touch lines „betraying” the interpellator stake, after the western model, with autochthonous emphasis, but, we hope, with beneficial long term effects...

Acknowledgement

This paper was made within the project POSDRU/89/1.5/S/56815 Society Based on Knowledge – research, debates, perspectives, co-financed by the European Union and the Romanian Government from

the Social European Fund through the Sectorial Operational Programme for the Development of Human Resources 2007-2013.

References

1. Beciu, C. (2011). *Sociologia comunicării și a spațiului public*. Ed. Polirom, Iasi.
2. Bourdieu, P. (2007). *Despre televiziune*. Grup editorial Art, Bucharest.
3. Crețu, B. (2012). Cine a câștigat la referendum? Falimentul clasei politice. *Ziarul de Iași*/31 iulie.
4. Debord, G. (1992). *La Société du Spectacle*. Gallimard, Paris.
5. Goffman, E. (2003). *Viața cotidiană ca spectacol*. Ed. Comunicare.ro, Bucharest.
6. Lăzărescu, F. (2012). Să fie limpede. *Ziarul de Iași*/27 iulie.
7. Loghin, D. (2012). Democrația participativă – condiție pentru economia socială. *Revista de Economie Socială (Journal of Social Economy)*, Nr. 5/2012, vol. II, pp. 3-29. Ed. Hamangiu, Bucharest.
8. Michels, R. (1971). *Les partis politiques*. Flammarion, Paris.
9. Moscovici, S. (2001). *Epoca maselor*. Ed. Institutul European, Iasi.
10. Onofrei, C. (2012). Vox populi. *Ziarul de Iași*/31 iulie.
11. Teodorovici, L.D. (2012). Balamuc. *Suplimentul de cultură al Ziarului de Iași*, nr. 362/6 iulie.

**Economie socială.
Organizații și practici**

**Social economy.
Organisations and practices**

PROVOCAREA NOASTRĂ CEA MAI MARE ESTE SĂ REUȘIM SĂ „SMULGEM” TINERII DIN „GHEARELE STRĂZII”

INTERVIU CU DOAMNA IRINA ZAHARIA,
ORGANIZAȚIA UMANITARĂ CONCORDIA

Dorian Ilie^[1]

Rezumat

Am discutat cu doamna Irina Zaharia din cadrul Organizației Umanitare Concordia despre activitățile de economie socială ale organizației, despre provocările pe care le întâmpină în sectorul economiei sociale, dar și despre poveștile tinerilor dezavantajați de care se ocupă Concordia.

Cuvinte cheie: *tineri dezavantajați, economie socială, brutărie, formare profesională*

Deviza organizației: „**Cine salvează o viață, salvează întreaga lume**”.

Concordia este una dintre zecile sau poate chiar sutele de organizații din România care apelează la economie socială pentru a ajuta oamenii să aibă o viață mai bună și mai demnă. În momentul de față Organizația Umanitară Concordia are în grijă peste 400 de copii și tineri din București și jud. Prahova pe care îi ajută să se reintegreze social. Aceștia provin din familii dezorganizate, defavorizate social sau direct din stradă.

Despre poveștile acestor tineri, despre economie socială și despre pâine făcută cu drag, am discutat cu d-na Irina Zaharia, director general al Concordia în România.

[1] Asistent Comunicare și Relații Publice, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare România, tel: 0757.049.112, e-mail: dorian.ilie@undp.org.

1. D-na Zaharia, cine sunt tinerii de care aveți grijă la Concordia și care este povestea lor?

Am să vă dau două exemple. **Florentina Marin** din Buzău a absolvite zece clase. A fost abandonată încă din maternitate, iar până la vârsta de opt ani a locuit în diferite centre de stat. La opt ani a fost luată în plasament de un asistent maternal unde a rămas până la vârsta de 11 ani. După aceea a fost transferată la un alt asistent maternal unde a rămas până la vârsta de 16 ani. La aceasta vârstă a trebuit să se întoarcă în cadrul DGASPC (Direcția Generală pentru Asistență Socială și Protecția Copilului) Buzău la unul dintre apartamentele sociale.

La 18 ani și-a cunoscut fratele și prin intermediul lui a ajuns la o familie unde a avut grijă de o bătrână bolnavă, imobilizată la pat. Pentru că această familie o trata într-un mod posesiv și necorespunzător și îi limita posibilitățile de dezvoltare, Florentina s-a decis să plece pe cont propriu. A auzit de Concordia și așa a ajuns în luna mai 2012 în Casa Abraham pentru a urma cursul de brutar.

De-a lungul timpului Florentina a demonstrat că este o persoană căreia îi poți încredința fără îndoială bunuri sau responsabilități mai mari. Ea se oferă deseori pentru a munci voluntar peste programul obișnuit. Din acest motiv Florentina a făcut un stagiu de practică la Magazinul Billa din Ploiești.

Începând cu luna aprilie, Florentina a fost transferată în București unde a făcut practică la Concordia Bakery și la Hotel Radisson perioadă în care și-a dezvoltat foarte mult abilitățile profesionale. Pe viitor Florentina își dorește mult să se perfecționeze și ca patiser motiv pentru care va începe acest curs în cadrul Brutăriei Concordia. Având pasiune pentru această meserie, Florentina visează ca în curând să lucreze la una din firmele unde a făcut practică. Pe plan personal își dorește să fie independentă din toate punctele de vedere și să-și întemeieze propria familie.

Răzvan Gheorghe are 20 de ani. În urmă cu 18 ani mama lui a murit și împreună cu frații lui mai mari, Augustin și Ramona au rămas să locuiască cu tatăl. Acesta îi trimitea mereu la cerșit și îi lovea, de aceea frații lui l-au luat și-au plecat pe stradă. Timp de patru ani nu au făcut

decât să își procure mâncare și băutură, dormeau în canale sau scări de bloc.

A fost găsit în urmă cu 15 ani de asistenții sociali din CONCORDIA și așa a ajuns la Ferma pentru copii. Fratele lui Augustin încă se luptă cu viața de stradă și locuiește în centrul Social Sf. Lazăr. Sora lui, Ramona a murit din cauza drogurilor.

La Fermă a terminat școala generală, a învățat să cânt la clarinet, a făcut parte din Orchestra de Suflători CONCORDIA, dar și din echipa de fotbal.

În 2009 a absolvit cursul de brutar. A fost printre primii care a lucrat în Brutăria CONCORDIA, dar a lucrat și în câteva restaurante din Ploiești. În 2011 i s-a îndeplinit visul cel mare: să lucreze în țara unde, știa el că sunt mulți dintre cei care au avut grijă de el. Așa a ajuns în Austria, aproape de Viena și este angajat ca bucătar la un restaurant.

2. Care sunt inițiativele de economie socială ale Organizației Umanitare Concordia?

Gândit inițial ca un curs de formare profesională pentru tinerii ocroțiți de organizația noastră, atelierul de brutărie din cadrul Școlii de Meserii CONCORDIA s-a dezvoltat prin deschiderea Brutăriei CONCORDIA în anul 2009. Astfel, s-a înființat CONCORDIA Development cu scopul de a ajuta tinerii să profeseze în meseria de brutar după terminarea studiilor. Pentru o perioadă de șase luni până la un an, tinerii absolvenți care nu au găsit un loc de muncă au posibilitatea de a lucra în Brutăria CONCORDIA, coordonați de un maestru brutar. În prezent trei tineri absolvenți sunt angajați cu contract de muncă la noi. Produsele obținute sunt vândute prin intermediul Bakery CONCORDIA și în sistem catering la diferite firme/instituții care doresc să consume produse de panificație și patiserie proaspete și sănătoase.

Toate fondurile rezultate din aceste activități susțin cursurile atelierului de brutărie prin care tinerii pot obține diplome recunoscute de către CNFPA (Consiliul Național de Formare Profesională a Adulților), precum și în Uniunea Europeană, pentru meseriile de brutar și patiser-cofetar.

3. De ce ați ales să vă implicați în activități de economie socială?

Ne-am dorit să sprijinim tinerii să se integreze în societate, să învețe o meserie, să își găsească un mijloc de finanțare, să devină independenți. Căutând soluțiile cele mai potrivite pentru tinerii defavorizați am ajuns să le oferim cursuri de formare, să le arătăm valoarea muncii lor și o cale de urmat. Pentru cei care nu își găseau un loc de muncă, foarte multe firme dorindu-și personal cu experiență, ne-am gândit să le oferim posibilitatea să exerseze, să capete experiență în meseria pe care au învățat-o, cu toate că pregătirea la noi în această meserie constă în 75% practică.

4. Care este viziunea organizației cu privire la economia socială?

Ne dorim ca acest proiect să ajungă la maturitate, să se autofinanțeze și să preia o parte din costurile proiectelor sociale pe care le desfășurăm.

Economia socială în viziune noastră, este soluția găsită pentru a rezolva problemele unei categorii sociale. Asta am făcut, am căutat o soluție la problema cu care ne confruntăm (tineri defavorizați care au învățat o meserie, dar care nu aveau practică în domeniu) și care se regăsește în conceptul general al economiei sociale.

5. Care este cea mai mare provocare lucrând în sectorul economiei sociale?

Lipsa legislației aplicabile domeniului „economie socială” este un mare dezavantaj pentru noi. Sună foarte frumos și chiar empatic „economie socială”, răspundem nevoilor societății, categoriilor dezavantajate, însă toate acestea se fac cu costuri umane și financiare foarte mari. Activitatea Brutăriei CONCORDIA depinde de sponsori și sponsorizări, și tocmai de aceea încă nu poate fi considerată profitabilă.

Provocarea noastră cea mai mare este să reușim să „smulgem” din „ghearele străzii” tinerii, să-i motivăm să își dorească să învețe o meserie, să-i determinăm să facă bine meseria respectivă și, odată ce au ajuns s-o îndrăgească, să își dorească să o practice pe termen lung. Urmează „aventura” identificării unor angajatori pregătiți și dispuși să angajeze tineri cu un istoric social dificil. Dar și atunci când reușim, bucuria este pe măsura investiției: să redai societății un om sănătos, nu e puțin lucru.

Mai multe informații despre Concordia puteți afla de pe site-ul organizației: www.concordia.or.at/romania/.

OUR BIGGEST CHALLENGE IS SUCCEEDING TO “PULL OUT” THE YOUNG PEOPLE FROM THE “CLAWS OF THE STREET”

INTERVIEW WITH MRS. IRINA ZAHARIA,
HUMANITARIAN ORGANIZATION CONCORDIA

Dorian Ilie^[1]

Abstract

I have discussed with Mrs. Irina Zaharia from the Humanitarian Organization Concordia on the social economy activities of the organization, on the challenges they face in the social economy area and also on the stories of the disadvantaged young people that Concordia deals with.

Key words: *disadvantaged young people, social economy, bakery, professional training*

Their slogan, „**Who saves a life, saves an entire world**”. Concordia is one of the tens or maybe hundreds of organizations from Romania that are using social economy in order help people to have a better and more dignified life. Right now, the Humanitarian Organization Concordia takes care of more than 400 children and young people from Bucharest and from the Prahova county, helping them to socially reintegrate. They come from disorganized, socially disadvantaged families or directly from the street.

I discussed with Mrs. Irina Zaharia, general director of Concordia in Romania about the stories of these young people, about social economy and about bread made with love.

^[1] Communication and Public Relations Assistant, the United Nations Program for Development Romania, tel.: 0757.049.112, e-mail: dorian.ilie@undp.org.

1. Mrs. Zaharia, who are the young people that you are taking care of at Concordia and what is their story?

I shall give you two examples. **Florentina Marin** from Buzău has graduated the 10th grade. She was abandoned since the maternity hospital, and until the age of 8 years old she has lived in several state centers. At 8 years old she was taken by a maternal assistant where she stayed until the age of 11. After this she was transferred to another maternal assistant where she stayed until the age of 16. At that age she had to return within the DGASPC (the General Direction for Social Assistance and Child Protection) Buzău in one of the social apartments.

At 18 years old she has met her brother and through him she went to a family where she cared for a sick old woman that was paralyzed in bed. Because this family treated her in a possessive and inadequate manner and was limiting her development possibilities, Florentina decided to leave on her own. She heard of Concordia and this is how she came here in May 2012 at the Abraham House, to attend the baker training.

In the course of time, Florentina has proved that she is a person who can be entrusted goods or greater responsibilities without any doubt. She often offers herself to work voluntarily after the regular working hours. Due to this reason, Florentina has performed a training stage at the Billa Store in Ploiești.

Starting with the month of April, Florentina was transferred to Bucharest where she has performed a training stage at the Concordia Bakery and at the Radisson Hotel, a time when she developed her professional skills a lot. In the future, Florentina desires to improve as a baker, and this is the reason why she will start this training within the Concordia Bakery. Being passionate about this job, Florentina dreams to work soon for one of the companies where she performed the training stages. On a personal level, she wants to be independent from all points of view and to start her own family.

Răzvan Gheorghe is 20 years old. 18 years ago his mother died and he and his older brothers, Augustin and Ramona remained to live with the father. He would always send them to beg and would beat them, this is why his brothers took him and left to live on the streets. For four

years all they did was get food and drinks, sleeping in the canals or in block entrances.

He was found 15 years ago by the social assistants of CONCORDIA and this is how he came to the Children`s Farm. His brother Augustin is still fighting the street life and lives in the Social centre Saint Lazăr. His sister Ramona died because of the drugs.

Within the Farm he has graduated the elementary school; he learned to play the clarinet and was part of the CONCORDIA Blowers Orchestra and also of the football team.

In 2009, he has finished the bakery training. He was one of the first who worked in the CONCORDIA Bakery, but he has also worked in a few restaurants in Ploiești. In 2011 his biggest dream came true: to work in the country where he knew that most of the people who took care of him lived . This is how he came to Austria, close to Vienna and he is employed as a cook in a restaurant.

2. What are the social economy initiatives of the Concordia Humanitarian Organization?

Initially designed as a professional training course for the young people protected by our organizations, the bakery workshop within the School of Crafts CONCORDIA has developed by opening the CONCORDIA Bakery in the year 2009. Therefore we established CONCORDIA Development in order to help the young people practice the baker job after graduation. For a period of six months to one year, the young graduates who did not find a work place, have the opportunity to work at the CONCORDIA Bakery, coordinated by a chief baker. Currently three young graduates are employed by us with a labor contract. The products manufactured are sold through the CONCORDIA Bakery and in a catering system to different companies/institutions who want to consume fresh and healthy bakery and pastry products.

All the funds resulted from these activities support the trainings of the bakery workshop where the young people can obtain diplomas recognized by the CNFPA (the National Council for the Professional

Training of Adults), and also by the European Union, for the jobs of baker and pastry cook.

3. Why did you choose to get involved in social economy activities?

We desired to support young people to integrate into the society, to learn a craft, to find a mean of financing, to become independent. Looking for the most suitable solutions for the disadvantaged young people we have started to offer them training courses, to show them the value of their work and a path for them to follow. For those who did not find a job because many companies want experienced staff, we thought of offering them the opportunity to practice, to gain experience in the job they have learned, although the training we give for this job means 75% practice.

4. What is the view of the organization regarding social economy?

We desire that this project reaches maturity, and that it shall be able to finance itself and to take over a part of the social projects` costs that we perform.

Social economy, in our view, is the solution found for resolving the problems of a social category. We did this; we have looked for a solution to the problem we are dealing with (disadvantaged young people who have learned a craft, but who have no experience in the area) and which is found in the general concept of social economy.

5. What is the biggest challenge of working in the field of social economy?

The lack of enforceable legislation in the field of “social economy” is a great disadvantage for us. “Social economy” sounds very nice and even emphatic, we respond to the needs of the society, of the disadvantaged categories, but all these are done with large human and financial costs.

The activity of the CONCORDIA Bakery depends on sponsors and on sponsorships, and this is exactly the reason it cannot be considered profitable yet.

Our biggest challenge is succeeding to “pull out” the young people from the “claws of the street”, to motivate them to desire to learn a craft, to determine them to do well in that job and once they come to love it, to desire practicing it on long term. Next, there is the “adventure” of identifying some employers ready and willing to hire young people with difficult social histories. But when we succeed in doing this, the joy is according to the investment: you give back to the society a healthy individual, and this means a lot.

More information on Concordia you can find out from the web site of our organization: www.concordia.or.at/romania/.

INTERVIU CU DOMNUL FLORIAN SĂLĂJEANU,

PREȘEDINTELE ASOCIAȚIEI PROFESIONALE
NEGUVERNAMENTALE DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ (ASSOC)^[1]

Gheorghe Pascaru^[2]

Rezumat

În cadrul acestui interviu sunt prezentate două structuri de economie socială: Centrul de Evaluare și Dezvoltare a Abilităților de Muncă (CEDAM) și Restaurantul Social Catering, înființate de către ASSOC prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013. Principala categorie de beneficiari din cadrul acestor întreprinderi sociale sunt persoanele cu dizabilități.

Până în prezent (iunie 2013) cele două structuri de economie socială au reușit să câștige o cotă de piață suficientă pentru a le asigura sustenabilitatea. Totuși, climatul socioeconomic instabil, piața materiilor prime instabilă, atitudinea membrilor comunității, lipsa unei legislații specifice și a unor facilități care să încurajeze și să sprijine economia socială creează obstacole în dezvoltarea armonioasă a acestor entități de economie socială.

Cuvinte cheie: *întreprindere socială, economie socială, persoane cu dizabilități, formare și consiliere vocațională*

1. Ce profil are întreprinderea socială pe care o conduceți? Care au fost momentele și pașii cheie în procesul de înființare și dezvoltare al acesteia?

F.S. În cadrul ASSOC am înființat prin intermediul unor finanțări prin FSE, POSDRU, DMI 6.1 și 6.2 două structuri de economie socială. Aceste structuri nou înființate au ajuns în scurt timp modele de bune practici în economia socială.

^[1] Asociație care ca scop promovarea asistenței și incluziunii sociale prin oferirea de servicii sociale profesionale adresate grupurilor/persoanelor defavorizate, Bd. Unirii, nr. 28, Baia Mare, tel.: 0262.222.226, e-mail: assoc@assoc.ro.

^[2] Sociolog, asistent proiect în cadrul Asociației Alternative Sociale, Str. Cuza Vodă nr. 8A, Iași; tel.: 0733.955.116; e-mail: gpascaru@alternativesociale.ro.

CEDAM are ca scop evaluarea potențialului de muncă al persoanelor cu dizabilități și dezvoltarea abilităților pentru facilitarea plasării ulterioare a acestor persoane pe piața liberă a muncii. Aici are loc evaluarea persoanelor cu dizabilități din punct de vedere al potențialului de muncă, sunt identificate astfel abilitățile fiecărei persoane în parte și domeniile-activitățile către care pot fi orientate pe piața muncii, precum și acele aspecte care necesită pregătire suplimentară. Această pregătire-dezvoltare a abilităților se realizează în cadrul Centrului prin participarea la procesul de producție de ambalaje din carton, prin consiliere, monitorizare și îndrumare continuă, asigurată de către experții proiectului, urmând ca în momentul în care persoana este pregătită să fie orientată către piața liberă a muncii.

Restaurant Social Catering are ca profil alimentația publică. Am pornit în decembrie 2011 pe bazele fostei cantine sociale înființată în anul 1997, pregătim și oferim zilnic aproximativ 400 porții de mâncare (cantină socială, catering și restaurant) și organizăm diferite evenimente pentru autofinanțare. După experiența acumulată până în luna septembrie 2012 am reușit să ne dezvoltăm și să răspundem cerințelor clienților noștri prin pregătire de produse de cofetărie-patiserie. Începând cu luna martie 2013 Restaurantul și a extins activitatea cu o nouă ramură: pizzerie și livrare la domiciliu.

În mod regulat invităm personalități locale (primar, prefect, consilieri locali, județeni, manageri instituții publice și private) care gătesc în bucătăria noastră iar mâncarea gătită este oferită beneficiarilor serviciilor ASSOC. Mai mult, cel care gătește servește și ia masa împreună cu beneficiarii noștri pentru o mai bună socializare și relaționare.

2. Ce profil au persoanele angajate în cadrul acestor structuri de economie socială și ce activități îndeplinesc aceștia?

F.S. În cadrul CEDAM sunt primite persoane cu dizabilități cu drept de muncă. Diferitele activități care au loc în Centru creează cadrul pentru a evalua și dezvolta abilitățile de muncă pentru 14 persoane. În perioada în care acestea sunt angajate în Centru, sunt derulate acțiuni

de identificare de locuri de muncă potrivite abilităților și intereselor persoanelor cu dizabilități, pe piața liberă.

La Restaurantul Social lucrează momentan 13 persoane, din care patru sunt persoane cu dizabilități, un tânăr din sistemul de protecție a copilului, patru persoane din grupul vulnerabil pe piața muncii – femei fără loc de muncă, un șomer neînregistrat și o persoană vârstnică. Oferim un program de muncă flexibil astfel încât să le asigurăm persoanelor angajate un echilibru între viața profesională și cea de familie. Asistenții sociali și psihologii ASSOC oferă și pentru ceilalți membri ai familiei consiliere, sprijin pentru dezvoltare personală.

3. Care sunt sursele de finanțare ale întreprinderii de economie socială pe care o coordonați? În ce este reinvestit profitul realizat?

F.S. CEDAM și Restaurant Social& Catering ASSOC sunt finanțate din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, Investește în oameni!. Primul dintre acestea nu generează profit, însă ceea ce obținem în urma desfășurării activității din cadrul restaurantului reinvestim în crearea de noi locuri de muncă în cadrul întreprinderii.

4. Care este atitudinea comunității față de produsele/prestația pe care le/o oferă persoanele angajate în cadrul întreprinderii sociale pe care o conduceți? Cum rezistă această întreprindere presiunii concurențiale a pieței?

F.S. Producția de ambalaje din carton din cadrul CEDAM este orientată către firme din șapte județe ale țării. Până în prezent nu au existat plângeri din partea clienților cu privire la calitatea produselor noastre, ba mai mult multe firme încep să fie tot mai deschise față de colaborarea cu o structură ce asigură astfel de servicii sau locuri de muncă pentru persoanele cu dizabilități, devenind chiar un factor decisiv în încheierea contractelor.

Restaurantul și serviciul de catering au fost foarte bine primite la nivelul comunității, drept urmare și numărul clienților a crescut constant. În general, oamenii se arată surprinși de faptul că restaurantul este deservit de persoane cu dizabilități sau din alte grupuri vulnerabile, dar sunt surprinși în mod plăcut. Încercăm să rămânem în permanență conectați la cerințele clienților, să-i fidelizăm și să ne dezvoltăm cu noi servicii (comenzi de prăjituri, realizare de dulcetuuri, zacuscă, ceaiuri, pizza).

5. Care sunt posibilitățile și capacitatea de extindere ale acestei întreprinderi? Ce rol joacă în acest demers atragerea de parteneriate/fonduri?

F.S. Până în momentul de față (martie 2013) cele două structuri de economie socială au reușit să câștige o cotă de piață suficientă pentru a le asigura sustenabilitatea. Evident că suntem interesați de atragerea a noi surse de finanțare și dezvoltarea de noi locuri de muncă pentru persoane din diferite grupuri vulnerabile, iar dezvoltarea/extinderea structurilor create să fie una bazată pe baze economice solide.

6. Care sunt obstacolele pe care le întâmpinați în desfășurarea, dezvoltarea și menținerea funcționării întreprinderii pe care o coordonați?

F.S. Climatul socio-economic instabil este cel care ne creează unele dificultăți. În condițiile unei piețe a materiilor prime instabilă din punct de vedere a prețurilor este dificil să păstrezi calitatea și prețurile cu care ți-ai obișnuit clienții și aceasta afectează inevitabil activitatea structurilor. Din punct de vedere social, un grad mai mare de implicare al oamenilor și de toleranță ar fi benefic structurilor noastre de economie socială.

Lipsa unei legislații specifice și a unor facilități care să încurajeze și să sprijine economia socială ne creează obstacole într-o dezvoltare mai rapidă. Capacitatea de muncă mai redusă a persoanelor cu dizabilități, de exemplu, ar trebui suplinită prin măsuri fiscale care să suplinească diferența de productivitate. Astfel, economia socială ar fi încurajată să

se dezvolte și să creeze locuri de muncă și inserție socială pentru mii de persoane care în prezent se află într-o stare de excludere socială.

7. Ce probleme sociale importante de la nivelul comunității rezolvă activitățile inițiate în cadrul structurilor de economie socială? Cum contribuie acestea la dezvoltarea locală? Care este elementul inovator pe care acestea îl aduc în comunitate?

F.S. În primul rând contribuie la schimbarea mentalității cu privire la grupurile vulnerabile (persoane cu dizabilități, rromi, tineri instituționalizați, șomeri etc.). Prin puterea exemplului, dovedind că pot și doresc să se implice în viața comunității în care trăiesc, aceste grupuri sau persoane ajung să fie integrate în societate și lucrul cel mai important este că aceasta se întâmplă prin muncă. Ei nu mai sunt doar consumatori de resurse ci participanți activi la dezvoltarea comunității.

8. Ce înseamnă din punctul dumneavoastră de vedere conceptul de economie socială, cum îl definiți? Prin ce mijloace ar trebui să se promoveze economia socială astfel încât aceasta să fie cunoscută de persoanele din România?

F.S. Evaluare, formare, consiliere vocațională, locuri de muncă adaptate pentru persoanele cu dizabilități și persoane din alte grupuri vulnerabile în vederea unei vieți normale înseamnă, din perspectiva mea, economia socială. Economia Socială nu este un concept cu totul nou pentru societatea românească. A existat până în anii 1990 sub alte denumiri și forme dar ce cred că este important este faptul că economia socială poate crea locuri de muncă pentru cei care nu se pot angaja din diferite motive ce țin de percepția angajatorilor vis a vis de persoanele din grupurile vulnerabile.

Cred că pentru o promovare eficientă este esențial ca acest domeniu să fie foarte bine definit, astfel încât să nu existe confuzii și să nu se promoveze concepte contradictorii, lucru care ar face procesul de pro-

movare total ineficient. Astfel, după existența unui cadru legal ar trebui, în primul rând realizată o informare cu privire la ceea ce înseamnă economia socială urmând ca beneficiile ei să fie susținute prin exemple concrete, existente în momentul de față în țară și străinătate.

9. Credeți că legislația din România avantajează sau limitează activitatea de economie socială pe care o desfășurați? Cum considerați că ar trebui să se implice reprezentanții Guvernului României în promovarea și reglementarea legislativă a economiei sociale?

F.S. Legislația românească este clar în dezavantajul economiei sociale și a organizațiilor neguvernamentale – principalii promotori ai acestui domeniu. Fără măsuri legislative și economice care să suporte până la 30% din activitățile economiei sociale acest domeniu nu va putea deveni o ramură a economiei românești. În Europa economia socială reprezintă un sector important în economiile naționale și un angajator deosebit pentru cei din grupurile vulnerabile și șomerii de lungă durată.

Chiar dacă înseamnă luarea unor măsuri de subvenționare într-o perioadă de criză, Guvernul nu va putea lansa domeniul economiei sociale așa cum a fost el definit în cadrul POSDRU, iar zecile de proiecte de milioane de euro vor însemna un posibil alt eșec al cheltuirii fondurilor europene. Costurile cu subvențiile acordate domeniului economiei sociale sunt pe termen lung investiții în diminuarea costurilor cu prestațiile sociale și dezvoltare de noi locuri de muncă și utilizarea unor resurse materiale și umane puțin sau deloc utilizate în prezent.

10. Considerați că instituțiile din România, implicate în domeniul economiei sociale, ar trebui să colaboreze între ele pentru susținerea acestui concept sau fiecare ar trebui să se canalizeze pe dezvoltarea propriilor viziuni?

F.S. Bineînțeles că toți cei implicați în domeniul economiei sociale ar trebui să colaboreze, să împărtășească o viziune comună și să-și con-

centreze eforturile în aceeași direcție. Pentru a construi un sistem viabil, mai ales într-un domeniu aflat la început de drum credem este nevoie de muncă în echipă, de înțelegere și schimb de know-how. Nu în ultimul rând suntem o țară europeană și împărtășim aceleași valori și deziderate cu alte țări care au dezvoltat acest domeniu și a căror experiențe pot fi preluate, împărtășite cu succes.

11. Ce sfaturi aveți pentru cineva care dorește să înființeze o întreprindere de economie socială? Ce condiții trebuie să îndeplinească o astfel de întreprindere pentru a fi viabilă și eficientă?

F.S. O astfel de structură trebuie să țină cont în primul rând de oameni/beneficiari și în egală măsură de cerințele pieței. În condițiile în care astfel de activități nu beneficiază de subvenționare care să asigure de la sine viabilitatea structurilor, este foarte important să rămâi conectat la piață, să găsești echilibrul între capacitatea de muncă a persoanelor angajate și eficiența muncii, productivitate. Ținând cont că principala categorie de beneficiari din structurile noastre sociale sunt persoane cu dizabilități, noi ne bazăm foarte mult pe sistemul de evaluare a capacității de muncă a persoanelor cu dizabilități CASPER. Acesta ne permite să identificăm omul potrivit pentru locul de muncă stabilit precum și abilitățile acestuia ce necesită o dezvoltare, cursurile pe care ar trebui și ar putea să le urmeze pentru a se integra cât mai bine la locul de muncă.

În al doilea rând trebuie să identifici în baza unor studii de marketing acele activități în cadrul cărora pot fi dezvoltate afaceri sustenabile financiar pe care să le dublezi cu profesionalism în domeniu social și etică în general. Mai trebuie să generezi idei și să dai dovadă de un spirit antreprenorial dinamic astfel încât să poți utiliza cât mai rentabil resursele existente plus multă perseverență și determinare de a schimba în bine societatea în care trăim.

INTERVIEW WITH MR. FLORIAN SĂLĂJEANU

PRESIDENT OF THE NON-GOVERNMENTAL PROFESSIONAL
ASSOCIATION FOR SOCIAL ASSISTANCE (ASSOC)^[1]

Gheorghe Pascaru^[2]

Summary

This interview presents two social economy structures: the Centre for the Evaluation and the Development of Labor Skills (CEDAM) and the Social Catering Restaurant, established by ASSOC through the Operational Sectorial Programme for the Development of Human Resources 2007– 2013. The main category of beneficiaries from these social enterprises is represented by the people with disabilities.

So far (June 2013) the two social economy structures have managed to win a market share sufficient to ensure their sustainability. Nevertheless, the unstable socio-economical climate, the unstable market of raw materials and of some facilities for encouraging and supporting social economy create obstacles that hinder the harmonious development of these social economy entities.

Key words: *social enterprise, social economy, persons with disabilities, vocational training and counseling*

1. What is the profile of the social enterprise you are managing? What were the key moments and steps in its founding and developing process?

F.S. We have founded two social economy structures within ASSOC through some financings such as the FSE, POSDRU, DMI 6.1 and 6.2. These newly founded structures have become in a little while models of good practices in social economy.

^[1] Association that has as objective to promote assistance and social inclusion by providing social and professional services addressed to the disadvantaged groups/people, no. 28, Unirii Bd., Baia Mare, tel.: 0262.222.226, e-mail: assoc@assoc.ro.

^[2] Sociologist, project assistant within the Association Social Alternatives, 8A, Cuza Vodă street, Iasi; tel.: 0733.955.116; e-mail: gpascaru@alternativesociale.ro.

CEDAM intends to evaluate the labor potential of the people with disabilities and to develop abilities for facilitating the future placement of these persons on the free labor market. This is the place where we evaluate the persons with disabilities from the point of view of their labor potential; we therefore identify the abilities of each individual and the field-activities that can be orientated on the labor market, and also those aspects that require additional training. This training-development of the abilities is done within the Centre by participating in the production process of cardboard packages, counseling, monitoring and continuous guidance, delivered by the experts of the project and the next step is when the person is ready, guidance towards the free labor market.

The *Social Catering Restaurant* has the profile of public food services. We have started in December 2011 on the foundation of the former social canteen established in the year 1997, we prepare and offer daily approximately 400 food portions (social canteen, catering and restaurant) and we organize various events for self-financing. After the experience gained until September 2012, we have succeeded to develop and to respond to the demands of our clients by preparing pastry products. Starting with March 2013, the Restaurant has extended its activity with a new branch: pizza and home delivery.

We regularly invite local public figures (the mayor, the prefect, local and county counselors, managers of public and private institutions) who cook in our kitchen and the food prepared is offered to the ASSOC beneficiaries. Furthermore, the person cooking is also serving and eating together with our beneficiaries for a better socializing and interlinking process.

2. What is the profile of the persons employed within these social economy structures and what are the activities they perform?

F.S. Within *CEDAM* we receive persons with disabilities that have the right to work. The different activities performed within the Centre make the environment for evaluation and developing the labor abilities for 14 persons. During the time when they are employed in the Centre,

we perform activities to identify jobs suitable for the abilities and interests of the people with disabilities, on the free labor market.

There are currently 13 people working at the Social Restaurant, of which four are persons with disabilities, a young man from the child protection system, four persons from the vulnerable group of the labor market – unemployed women, an unregistered unemployed man and an elder. We offer a flexible work schedule so that we provide to the employees a balance between the professional life and the family life. The social workers and the ASSOC psychologists offer counseling and personal development support also for the other members of the family.

3. Which are the financing sources of the social economy enterprise that you coordinate? Where do you reinvest the obtained profit?

F. S. CEDAM and ASSOC Social & Catering Restaurant are financed by the European Social Fund through the Operational Sectorial Programme for the Development of Human Resources 2007– 2013, Invest in people! The former of this two does not generate income, but whatever we obtain from performing the activity within the restaurant is reinvested in the creation of new jobs within the enterprise.

4. What is the attitude of the community towards the products/performance offered by the persons employed within the social enterprise you are managing? How this enterprise does withstand the competitive pressure of the market?

F.S. The production of cardboard packages within CEDAM is orientated towards companies from seven counties of the country. Until now there were no complaints from the customers regarding the quality of our products, and more and more companies begin to be open for collaboration with a structure that provides such services and jobs for the persons with disabilities, becoming even a decisive factor for signing the contracts.

The restaurant and the catering service were very well received at the level of the community and as a consequence the number of the clients has increased constantly. Generally speaking, the people are surprised to see that the restaurant is actually run by persons with disabilities or from other vulnerable groups, but it is a pleasant surprise. We try to permanently remain connected to the clients' demands, to make them loyal and to develop new services (cake orders, making jam, stew, teas, and pizza).

5. What are the opportunities and the capacity to extend these enterprises? What role does the attracting of funds and partnerships play in this process?

F.S. So far, (March 2013) the two social economy structures have succeeded to win a sufficient market share in order to ensure their sustainability. We are obviously interested in attracting new sources of financing and in developing new jobs for persons from various vulnerable groups, and we desire the development/expansion of the created structures to be one based on solid economical grounds.

6. What are the obstacles that you meet in performing, developing and maintaining the operation of the enterprise you manage?

F.S. The unstable socio-economic climate creates some difficulties. The raw material market is unstable from the prices point of view and therefore it is difficult to maintain the quality and the prices that your clients are accustomed to and this fact is inevitably affecting the activity of the structures. From a social point of view, it would be beneficial for our social economy structure if there was a greater involvement from the people and a greater tolerance.

The lack of a specific legislation and of some facilities that encourage and support social economy creates obstacles for a more rapid development. The more reduced work capacity of the persons with disabilities, for example, should be supplied through fiscal measures that supply the productivity difference. In this way, social economy would be en-

couraged to develop and create jobs and social insertion for thousands of persons that are in a social exclusion state.

7. What important social problems from the level of the community are resolved by the activities initiated within the social economy structures? How do these contribute to local development? What is the innovation element that they bring into the community?

F.S. First of all it contributes to changing the mentality regarding the vulnerable groups (persons with disabilities, Roma people, institutionalized young people, unemployed persons, etc.). Through the power of example, proving they can and they desire to get involved in the life of the community they live in, these groups or persons become integrated into the society and the most important thing is that this happens through work. They are no longer just consumers of resources but they are also active participants in the development of the community.

8. What does the concept of social economy mean from your point of view, how do you define it? What should be the means used to promote social economy so that it becomes known by the people of Romania?

F.S. Evaluation, training, vocational counseling, jobs adapted for the persons with disabilities and for persons from other vulnerable groups for a normal life means, from my perspective, social economy. Social Economy is not a concept that is completely new for the Romanian society. It has existed until the years 1990 under other names and forms but what I believe is important is the fact that social economy can create jobs for those who cannot be employed from various reasons that depend on the view of the employers towards the persons from the vulnerable groups.

I believe that in order to have an efficient promotion, it is essential that this field of activity is very well defined, so that there are no confusion and that there is no promotion of contradictory concepts, a fact that would make the promotion system totally inefficient. There-

fore, after creating a legal framework, it would be necessary to perform some information campaign regarding what means social economy and afterwards its benefits must be supported through concrete examples, currently existing in the country and abroad.

9. Do you believe that the legislation from Romania favors or limits the social economy activity that you perform? What is the way in which the representatives of the Romanian Government should get involved in the promotion and the law regulation of social economy?

F.S. The Romanian law is clearly in the disadvantage of social economy and of the non-governmental organizations – the main promoters of this field. Without legislative and economical measures that support up to 30% of the social economy activities from this field, it won't be able to become a branch of the Romanian economy. In Europe, social economy represents an important sector within the national economies and a special employer for the vulnerable groups and for the long term unemployed people.

Even if it means taking some subsidize measures during a crisis period, the Government won't be able to launch the field of social economy as it was defined within the POSDRU, and the tens of projects with value of millions of Euro shall possibly mean another failure in spending the European funds. The costs related to the subsidies given in the field of social economy are long term investments for diminishing the costs related to the social performances, for to the development of new jobs and for using some material and human resources that are less used or not used at all.

10. Do you think that the institutions of Romania involved in the field of social economy, should collaborate one with the other in order to support this concept or should each be focused on developing their own views?

F.S. For sure that everyone involved in the field of social economy should collaborate together, should share a common view and should

focus their efforts in the same direction. In order to build a viable system, especially in a field that is at the beginning, we believe it is necessary to have team work, understanding and know-how exchange. Last but not least we are a European country and we share the same values and desideratum with other countries that have developed this field and whose experiences can be used and successfully shared.

11. What is your advice for someone who desires to start a social economy enterprise? What are the conditions that such an enterprise must meet in order to be viable and efficient?

F.S. Such a structure must first of all take into account the people/beneficiaries and in equal share the demands of the market. Despite the fact that such activities do not benefit from subsidies that self-provide the viability of the structures, it is very important to stay connected to the market, to find the balance between the labor capacity of the employed persons and the labor efficiency, the productivity. Considering that the main category of beneficiaries from our social structures is represented by the persons with disabilities, we rely very much on the labor capacity evaluation system of the persons with disabilities CASPER. This allows us to identify the right person for the agreed job and also his abilities that require development, the courses that he should and could attend in order to be integrated as well as possible at the job.

Second of all, we must identify, based on some marketing studies, those activities where we can develop financially sustainable businesses doubled with professionalism in the social area and with ethics in general. We also must generate ideas and put forth a dynamic entrepreneurial spirit so that we can use as profitable as possible the existent resources and add a lot of perseverance and determination to change for the better the society we live in.

*„Dogmele trecutului liniștit sunt inadecvate
pentru prezentul furtunos... ocazia este plină de
dificultăți și noi trebuie ne ridicăm deasupra ocaziei.
Deoarece cazul nostru este nou, trebuie să gândim și
să acționăm într-un mod nou.”
(Sir Ken Robinson)*

E-LEARNING ÎN REABILITAREA SOCIALĂ ȘI OCUPAȚIONALĂ

Olga Horváth^[1]

Istoric

A avut loc o schimbare de atitudine semnificativă în evaluarea dezavantajelor sociale din anii 1990 în Europa. Nevoile de a utiliza unitățile rămase au fost luate în vedere în locul adaptării. Accentul s-a pus pe soluții active în loc de beneficii pentru șomaj (subvenții). Un mare accent s-a pus pe îmbunătățirea posibilităților de angajare ale individului și pe oportunitățile de educație și instruire.

În 2005, Comisia Europeană a declarat că accesul egal și nediscriminatoriu trebuie oferit tuturor pentru muncă, instruire și anumite ocupații. Programele de integrare UE au oferit prioritate îmbunătățirii nivelului posibilităților de angajare ale persoanelor care se confruntă cu dezavantaje pe piața muncii, creșterea numărului de locuri de muncă inclusive precum și îmbunătățirea și întărirea instrumentelor necesare pentru alinierea la normele europene. Aceste programe au luat în calcul servicii individuale, servicii care asistă individul în cea mai eficientă formă pentru a face față dezavantajelor.

În Ungaria, a avut loc o transformare inter alia sistematică a reabilitării ocupaționale pentru a respecta directivele de mai sus și legislația armonizată a UE.

Până în anul 2006, organizațiile țintă și lucrătorii sociali din guvern și sectoarele non-profit au acționat ca și actori dominanți în angajarea persoanelor infirme, a persoanelor cu dezabilități. În cadrul acestor

[1] Rețeaua Asociațiilor de Afaceri Pannon, Ungaria; e-mail: regina.petho@pbn.hu.

organizații, industria bazată pe forță de muncă intensivă și producția meșteșugărească aveau loc cu un mare sprijin public, dar totuși, rata salariilor pentru forța de muncă intensivă era și ea destul de semnificativă. Aceste sisteme nu doar erau operate ne-economic dar angajații ce lucrau în sistem erau supuși unui grav fenomen de segregare, și nimic nu îi făcea pe angajator sau pe angajat să treacă la piața de muncă primară. Mutarea spre angajarea integrată era singura soluție pentru șomerii cu dezabilități, pentru a extinde angajarea și a crește integrarea.

Dar, în cursul transformării, a devenit clar că angajatorii noi acreditați erau capabili să furnizeze locuri de muncă numai pentru unii dintre angajați, oameni ce trăiau în instituții sociale și care erau prinși în afara pieței de muncă. Astfel, guvernul a decis să creeze noi oportunități de angajare subvenționate pentru aceia ce trăiesc în instituții. Acest lucru a rezultat în operarea a doi noi forme de angajare înregistrate în legea Nr. III din 1993 cu privire la administrarea socială și asistența socială, mai exact reabilitarea muncii precum și formele de dezvoltare-pregătire pentru angajare. Astfel, Ministerul Social căuta să creeze noi condiții de angajare în aproape 400 instituții pentru 9000 de oameni ce trăiesc în instituții sau care folosesc serviciile acestor instituții.

Dar, sectorul social nu era pregătit pentru această schimbare. Aceia care lucrau în instituții nu aveau cunoștințe nici în domeniul reabilitării complexe, nici în cel al lucrului în organizații, producție, servicii sau marketing de produse etc.

Devenise necesar începerea unei forme de instruire care poate pregăti mase mari de lucrători în mod simultan pentru această sarcină astfel ca angajarea celor ce trăiesc în instituții să poată servi reabilitării complexe; mai mult decât atât, ca și un domeniu al angajării, acesta trebuia să fie capabil să îmbunătățească posibilitățile de angajare ale grupului țintă astfel încât să poată munci în cadrul pieței de muncă primare. În același timp, instruirea trebuia să transmită cunoștințe speciale ce poate transmite abilități speciale și metode specifice în domeniul reabilitării ocupaționale a persoanelor cu dezabilități, a persoanelor fără locuință, a pacienților cu probleme psihiatrice și a pacienților dependenți.

Astfel, Centrul Regional de Resurse Sociale Ltd. și Fundația pentru Egalitatea Persoanelor cu Dezabilități au început să dezvolte în anul 2006 un curriculum de e-learning cu implicarea experților.

Scurtă introducere a proiectului

Proiectul a fost dezvoltat pentru educația în masă a persoanelor ce lucrează în sistemul social de angajare (reabilitare ocupațională), a profesioniștilor sociali ce organizează și administrează angajările. În acest scop, parteneriatul a dezvoltat și mai târziu a testat un curriculum eficient construit pe baza unor metode de transfer de cunoștințe pe lângă self-learning, inclusiv instrumente de comunicare informațională. Obiectivele viitoare de implementare au inclus acreditarea curriculumului după testare.

Obiectivul proiectului a fost educarea profesioniștilor pentru a putea îmbunătăți posibilitățile de angajarea a persoanelor cu dezabilități, a pacienților dependenți, a persoanelor fără locuințe și pentru a asista integrarea lor pe piața muncii.

Activități desfășurate în cadrul proiectului sunt următoarele:

1. Definirea curriculumului și a metodelor. Această activitate a fost necesară deoarece aceia care lucrau în cadrul sectorului nu formau un grup omogen din punctul de vedere al calificărilor. Erau profesori dar și oameni cu calificări în domeniul asistenței medicale și sociale. Pe lângă acestea, astfel de metode au trebuit să fie folosite către interesele care pot fi produse, și care fac ca procesul de învățare alături de muncă să fie interesant și dezirabil. Mai mult decât atât, a trebuit să se ofere oportunitatea de a lua lecții în clasă pe lângă e-learning. De asemenea au trebuit definite metodele și rata adecvată.

2. Conținutul curriculumului a fost inclus într-un cadru adecvat, timp în care au fost luate în considerare oportunitățile, contextul și limitele oferite de e-learning.

3. Instruirea e-learning a fost testată; acest lucru a fost realizat cu implicarea a 20 de persoane.

4. Implementatorii proiectului au luat în considerare diseminarea rezultatelor proiectului, fiind relevantă cea mai largă răspândire posibilă a formatului de instruire e-learning.

Inovațiile și punctele forte ale proiectului, limite, răspunsuri

Implementatorii proiectului au fost conștienți de faptul că eficiența transferului de cunoștințe și procesul dobândirii de cunoștințe pot fi crescute prin aplicarea de instrumente de comunicare informațională, dar totuși, există limite deoarece aplicațiile multimedia în sectoarele sociale reprezintă un lucru mai puțin comun; astfel, autorii curriculumului precum și studenții implicați au trebuit să fie pregătiți pentru aplicațiile IT. S-a pus la dispoziție o versiune printabilă a curriculumului pentru a asista procesul într-un mod mai eficient.

S-a oferit o soluție pentru profesori și mentori pentru a putea monitoriza dezvoltarea studenților prin sistemul de e-learning, pentru a putea interveni în proces și a oferi asistență și feedback.

Rezultatele așteptate ale proiectului și efectele sale au fost văzute astfel:

1. S-a elaborat și s-a testat un pachet de programe ce poate fi diseminat extensiv și acesta este disponibil, multiplicabil, independent și permite învățarea sprijinită de mentori.
2. Pachetul de programe va fi adecvat pentru acreditarea instruirii adulților, astfel încât un număr mare de oameni să poată fi instruiți.
3. Angajarea socială este capabilă să atingă obiectivele propuse prin creșterea cunoștințelor colegilor instruiți ce lucrează în domeniul asistenței la angajare și a colegilor coordonatori.

Metoda e-learning

E-learning în instruire a fost interpretat de către implementatori drept un proces de informare special și un transfer de cunoștințe adică o tehnologie de instruire care integrează un număr de domenii metodologice. Instrumentul său îl reprezintă sisteme IT interconectate. Sistemul este capabil să unească distanțe mari; de aceea el poate lucra independent dar poate și să ofere feedback.

Marele său avantaj este că poate manevra chiar și programe de educație individualizată, performanțele sale pot fi evaluate, iar cunoștințele pot fi dezvoltate rapid și eficient.

Implementatorii proiectului au realizat un sistem de instruire comun aplicând cadrul de e-learning. Acesta constă din trei elemente centrale,

materiale printate pregătite pentru învățarea la distanță (cărți, notițe), consultații personale și practică, precum și e-learning prin diferite mijloace media.

E-profesorii (12 persoane) au integrat mai multe roluri în același timp în cadrul acestui mediu de instruire. Ei s-au consultat cu studenții (tutori), au organizat procesul de învățare și mai mult decât atât au demarat dezvoltarea curriculumului deoarece conținutul educațional în sine a trebuit să fie elaborat și menținut în permanență.

De ce cadrul ILIAS?

O preocupare principală în selectarea cadrului disponibil a fost ca acesta să fie disponibil unui număr mare de oameni deoarece se dorește instruirea a sute de colegi și mai mult decât atât, ca acesta să fie încadrat într-un sistem IT, să fie gratuit și nu în ultimul rând să fie sigur.

Cadrul ILIAS s-a potrivit cel mai bine cerințelor de mai sus.

Despre e-curriculum

Dezvoltarea curriculumului a diferit de cea a unui curriculum tradițional deoarece conținutul educațional în sine, exercițiile, sarcinile repetitive și evaluarea au trebuit ajustate în cadru. De aceea instrumentele cadrului au fost aplicate de către profesori.

Dezvoltatorii au oferit un tabel de analiză a curriculum-ului în partea de sus a cursului de instruire și care asigură o reflecție conștientă a obiectivelor educaționale și ale curriculumului, planificarea lecțiilor și reconstituirea interdependenței curriculumului.

Tabel de analizare a curriculumului		Cod
Subiect/capitol	Abilități de economie și management	Nr. de lecții de învățare independentă: 9 Lecții teoretice: 4 Practică în clasă: 6
Obiective educaționale generale ale modulului fundației profesionale	Obiectiv: Instruirea specialiștilor care vor deveni capabili să planifice și să organizeze un proces de angajare	




1/2 (pe baza programului de instruire):	<p>dinamic adaptându-se la mediul economic pentru reabilitarea și integrarea pieței de muncă, ținând cont de interesul pentru persoanele cu dezabilități.</p> <p>Sarcină:</p> <ol style="list-style-type: none">1. – dobândirea bazei de abilități de management și de economie, aplicarea acestor abilități,2. – obținerea de metode și cunoștințe în planificarea afacerilor, pregătirea unui plan de afaceri, intrarea pe piață, planificarea marketing-ului de produse sau servicii, etc.3. – dobândirea de abilități cu privire la dezvoltarea și operarea organizării muncii având în vedere nevoile speciale ale persoanelor cu dezabilități.4. Subiecte5. – Informații de bază cu privire la organizații, funcționarea organizațiilor,6. – Organizații, proiecte în organizații,7. – Metode de analiză ale mediului extern și intern,8. – Despre planificare în general,9. – Planificare strategică, management strategic,10.– Planificare în afaceri,11.– Obținerea de instrumente de marketing și de PR,12.– Sarcini cu privire la intrarea pe piață, planificare de produse sau servicii,13.– Marketing de produse sau servicii (aplicarea în practică a abilităților de marketing și de PR),14.– Managementul calității, noțiuni de bază ale managementului calității,15.– Noțiuni economice de bază, abilități de management și antreprenoriat; elemente cu privire la contabilitate și impozitare,16.– Sarcini legate de procesul de angajare, asigurare națională și asigurare de sănătate, crearea unui mediu de producție și servicii. (3/2002 (II.8) regulamentul Ministerului Social și al Familiei – Ministerul Sănătății, regulamentul Guvernului 80/1999.VI.2)
---	---

După care s-au pregătit elementele curriculumului online cu privire la anumite subiecte:



1. ghid de învățare (subiect);
2. curriculum online;
3. exerciții;
4. teste de evaluare a cunoștințelor;
5. glosar;
6. Forum (platforma de Întrebări Frecvente).

Unele dintre aceste elemente au fost prezentate în întregul curriculum. S-au pus la dispoziție dezvoltatorilor modele pentru prezentare.

De ex. definiția obiectivelor fiecărui curriculum se încadrează conform schemelor de mai jos:

Obiective de învățare	Obiectivul acestei lecții este să...	Durata învățării 1,5 ore
		

Exercițiile sau activitățile de trimis au fost introduce în „Activitățile de trimis și Tabelul de exerciții”.

	<p>Exercițiu</p>
	<p>Activitate de trimis</p>

S-au amplasat pictograme de avertizare pentru cele mai importante părți ale curriculumului,



auto-testul,



exercițiile de examinare,



precum și exercițiile din clasă .

Testele apar și pe o e-platformă. Modelele testului oferă oportunitatea de a răspunde la întrebări de tip grilă, întrebări cu da și nu, completare de propoziții și activități de corespondență.

Kérdés 3 - (6 pont)

Jelölje meg azokat a fogalmakat, amelyeket eg

- az egyén szocializálhatóságát, szociálilitá
- a főszimptóma mellett egyéb szimptóma
- intelligenciaszintet
- a különböző képességek szintjét
- naprakész kutatási eredményeket a mód:
- a sérülés súlyossági fokát

első kérdés....

Igen

Nem

Question 3 – (6 points)

Mark the concepts that

- The socialization of the individual....
- Besides the main symptom other symptoms...
- Intelligence level
- The level of different skills
- Up-to-date research results...
- The severity of the injury

First question...

Yes

No

Kérdés 1 - (4 pont)

1. Írja a meghatározások mellé a hiányzó fogalom nevét!

szempontból az az egyén tekinthető noi
sajátosságai eltérnek a faj sajátosságaitól.

egy sérülés akkor, ha következményei n

Question 1 – (4 points)

1. Write the name of the missing concept next to the definitions!

In terms of , the individual can be
considered to be...

An injury is if its consequences...

Kérdés 4 - (10 pont)		Question 4 - (10 points)	
Kösse össze a fogalmakat a magyar megfelelőikkel!			
fixáció	párok	fixation	pairs stagnation in development
abnormalitás	párok	abnormality	pairs different from the average
-- válasszon --	párok	--- choose ---	pairs multifactorial
-- válasszon --	párok	--- choose ---	pairs reversible
endogén	párok	endogenous	pairs slowed progress
exogén	párok	exogenous	pairs multi-level
regresszió	párok	regression	
multikauzális	párok	multicausal	
multifaktoriális		multifactorial	

Procesul de instruire

Așa cum s-a făcut referire anterior, implementatorii au aplicat un model de învățare la distanță bazat pe învățare mixă.



Cursul de instruire s-a desfășurat cu implicarea următoarelor subiecte: studii sociale, studii cu privire la dezabilități, reabilitare, studii juridice, studii cu privire la serviciile pieței de muncă și management. Așa cum s-a menționat anterior, studenții au calificări de diferite nivele și conținut, de aceea a fost necesară crearea conținutului curriculumului pe baza cea mai larg posibilă. Ca și regulă, cunoștințele precedente au fost acceptate deoarece anumiți studenți au primit derogări de la anumite subiecte ca și rezultat al unei evaluări precedente.

S-au introdus instruirii prin ateliere de lucru pentru fiecare subiect, ținute de către tutori.

Aceste întâlniri au oferit oportunitatea participanților să primească toate instrucțiunile necesare pentru ca să se producă obișnuința cu următorul subiect. Acest lucru a fost urmat de procesare și mentorare realizate în cadrul contextului.

În acest sistem, studenții au putut să se familiarizeze cu fiecare subiect pas cu pas și să deprindă cunoștințe în ritmul lor propriu. O parte importantă din procesul de învățare o reprezintă exercițiile, activitățile ce asigură auto-evaluarea precum și recapitulările de la sfârșitul fiecărei lecții.

Studenții au realizat obligațiile lor de raportare și au completat teste de auto-evaluare în cadrul acestui sistem.

Studenții au putut să ceară asistență, detalii din partea tutorului în orice moment, prin intermediul platformei. Acestea au fost suportate prin funcții ce au făcut monitorizarea studenților precum și cea a tutorilor posibilă; utilizatorii activi au folosit funcțiile de chat, forum și e-mail.

Manevrarea testului și a întrebărilor de evaluare, elaborarea și trimiterea exercițiilor și înregistrarea soluțiilor au avut loc de asemenea pe această platformă.

Rezultate

A avut loc instruirea a 20 de persoane ce asistă procesul de angajare inclusiv a coordonatorilor de angajare. Tutorii au considerat că realizarea curriculumului și întregul proces s-a făcut la standarde înalte; studenții au considerat că instruirea a fost plăcută și eficientă.

S-a dezvoltat un pachet de instruire bazat pe e-learning; metodologia educației compuse s-a stabilit de asemenea de către lucrători.

Din păcate, ca multe alte proiecte, acest proiect nu a putut fi susținut după terminarea perioadei de implementare. Nu au existat nevoi din partea Ministerului Social sau ale organizațiilor sau angajaților ce au lucrat cu el. De acum înainte, proprietarii proiectului nu au mai putut suporta costurile de mentenanță.

Angajarea socială este încă o formă de angajare ce există azi în Ungaria și angajații implicați încearcă să desfășoare munca lor fără altă instruire sau suport efectiv. Deși, credem noi – autorul articolului a

participat și el în program – metoda de instruire și conținutul dezvoltat de proiect ar fi putut să pregătească pe cei ce lucrează în sectorul angajării pentru sarcina de a asista la integrarea posibilităților de angajare și pe piața muncii, cu toate acestea, ar fi putut să ofere cunoștințe practice și metode și pentru alte sectoare de servicii.

Zicala că nimeni nu este profet în țara lui este adevărată. În 2009, profesioniștii din Slovenia au arătat interes față de proiect în cadrul unui program trans-frontalier. Deoarece reabilitarea ocupațională s-a reînnoit în această perioadă în Slovenia și aceștia au considerat că este important să se descopere și să se utilizeze experiențele Ungariei. Ca rezultat al muncii de colaborare desfășurate de Centrul Regional de Resurse Sociale Ltd. și Compania de Servicii OZARA Ltd. (Slovenia), Programul de Instruire și Coordonare în domeniul Reabilitării Ocupaționale a fost adaptat în sistemul sloven de instruire a adulților.

Referințe

Documentele programului sunt disponibile în limba maghiară la:
<http://koordinator.rszfk.hu/dokumentumok/20/> website.

Materialele Centrului Regional de Resurse Sociale și Manual Utilizatorului ILIAS folosite în acest articol sunt disponibile la:

https://abpe.nav.gov.hu/abpe_joomla/index.php?option=com_content&view=article&id=61&Itemid=30

“The dogmas of the quiet past are inadequate to the stormy present. The occasion is piled high with difficulty, and we must rise with the occasion. As our case is new, so we must think anew and act anew.”
(Sir Ken Robinson)

E-LEARNING IN SOCIAL AND OCCUPATIONAL REHABILITATION

Olga Horváth^[1]

History

There was a significant change of attitude in the assessment of social disadvantages from the 1990s in Europe. Needs for utilising remaining capacities came into view instead of adaptation. Emphasis was placed on active solutions instead of unemployment benefits (subsidies). Great emphasis was placed on the improvement of the employability of the individual and the opportunities in education and training.

In 2005, the European Commission declared that equal and non-discriminatory access must be provided for everyone to work, training and certain occupations. EU integration programmes gave priority to the improvement of the level of employability of people experiencing disadvantages in the labour market, the increase in the number of inclusive workplaces as well as the improvement and strengthening of tools necessary for alignment. These programmes considered individualised services, services assisting the individual the most effective form of handling disadvantages.

In Hungary, inter alia systemic transformation of occupational rehabilitation occurred in order to meet the above directives and EU harmonisation of legislation.

Until 2006, target organisations and social employers working in government and non-profit sectors acted as dominant players of employing disabled people, people with disabilities. In these organisations,

[1] Pannon Business Network Association, Hungary; e-mail: regina.petho@pbn.hu.

highly labour-intensive production and handicraft production were taking place with high public support, however, the rate of high labour-intensive wage work was significant as well. These systems operated not only uneconomically but employees worked within the system were severely segregated, there was nothing to drive either the employer or the employee to step to the primary labour market. Shifting towards integrated employment was the only solution for unemployed people with disabilities in order to expand employment and increase integration.

In the course of transformation, however, it became clear that newly accredited employers were able to provide jobs only for some of the employees, people living in social institutions were trapped outside this labour market. Therefore, the government decided to create new supported employment opportunities for those living in institutions. This resulted in the operation of two new forms of employment recorded in the new law No. III of 1993 on social administration and social care, namely the work-rehabilitation as well as the developer-preparation forms of employment. Thereby, the Social Ministry was looking at creating new conditions for employment in nearly 400 institutions for 9000 people living in institutions or using the services of these institutions.

The social sector, however, was not prepared for this change. Those working in institutions did not have the knowledge either in the field of complex rehabilitation, or that of work organisation, production, services or product marketing, etc.

It became necessary to start a form of training which is able to prepare large masses of workers simultaneously for this task so that the employment of those living in institutions is able to service the complex rehabilitation; moreover, as a field of employment, it is capable of improving the employability of the target group so that they are able to work in the primary labour market. At the same time, the training had to transmit special knowledge that is able to transmit special skills and specific methods in the occupational rehabilitation of disabled people, homeless people, psychiatric patients and addicted patients.

Therefore, the Regional Social Resource Center Ltd. and the Foundation for the Equality of People with Disabilities started to develop an e-learning curriculum with the involvement of experts in 2006.

Brief introduction of the project

The project has been developed for the mass education of people working in social employment (occupational rehabilitation), social professionals organising and managing employment. To this end, the partnership has developed and later tested an efficient curriculum built on the methods of knowledge transfer besides working supporting self-learning including information communication tools. Further goals of the implementers included the accreditation of the curriculum after testing.

The objective of the project was the educated professionals to be able to improve the employability of disabled people, addicted patients, psychiatric patients, homeless people and assist with their integration into the labour market.

Activities performed in the project are as follows:

1. Definition of the curriculum and methods. This activity was necessary as those working in the sector did not form a homogenous group as far as their qualifications were concerned. There were teachers as well as people with qualifications for health and social care. Besides, such methods had to be used by which interest may be raised, and which makes learning besides working interesting and desirable. Furthermore, the opportunity had to be provided to take classroom lessons besides e-learning. Their methods and appropriate rate had to be defined as well.

2. The contents of the curriculum had to be fitted into an appropriate framework, in the course of which opportunities, frames and limits provided by e-learning had to be considered.

3. E-learning training had to be tested; this had been accomplished with the involvement of 20 people.

4. Implementers of the project considered the dissemination of the project results, the widest possible dissemination of the e-learning form of training to be relevant.

Novelty and strengths of the project, limits, answers

Implementers of the project were aware of the fact that effectiveness of the knowledge transfer and knowledge acquirement processes may be increased by the application of information communication tools, however, there are limits existing as the application of multimedia in social sectors is less common; therefore, authors of the curriculum as well as the students involved had to be prepared for IT applications. Printable version of the curriculum had to be made available as well to assist with the processing more efficiently.

A solution had to be provided for the teachers, mentors to be able to monitor the development of the students via the e-learning system, intervene in the learning process, and provide assistance and feedbacks.

Expected results of the project, its effects had been seen by the implementers as per below:

1. A programme package had been elaborated and tested that can be disseminated widely and is available, multipliable, independent, and allows learning supported by mentors.
2. The programme package will be suitable for adult training accreditation. So large number of people can be trained as well.
3. Social employment is able to realise the expected goals by increasing the knowledge of trained colleagues assisting with employment and that of the coordinator colleagues.

E-learning method

E-learning in training had been interpreted by the implementers as a special information and knowledge transfer process that is a training technology integrating a number of methodological fields. Its tool is several interconnected IT systems. The system is able to bridge large distances; thereby it is not only capable of working independently but providing feedback as well.

Its great advantage is that it is capable of handling even individualised education programmes, the performance can be assessed, and knowledge can be developed fast and efficiently.

Implementers of the project realised a joint training system applying the e-learning framework. It consists of three central elements, printed materials prepared for distance learning (books, notes), personal consultation and practice, as well as e-learning applying different media.

E-teachers (12 people) had to integrate several roles at the same time within this training environment. They had to consult with the students (tutor), organise the learning process, moreover, they had to proceed with the curriculum development as the education content itself had to be elaborated and continuously maintained as well.

Why the ILIAS framework?

It was of primary concern when selecting the framework that it is available for large number of people as they were hoping for the training of hundreds of colleagues, moreover, that it can be fitted to the IT system, it is free of charge and last, but not least it is safe.

The ILIAS framework suited the best for all the above.

About the e-curriculum

The development of the curriculum differed from that of a traditional curriculum as the education content itself, the exercises, the repetitive tasks and the assessment had to be fitted into the framework. Therefore, the tools of the framework had to be applied by the teachers.

The developers provided a curriculum analysing table on top of the training course that ensured the conscious reflection of the objectives of education and that of the curriculum, the planning of training lessons and the retracing of the interdependence of the curriculum.


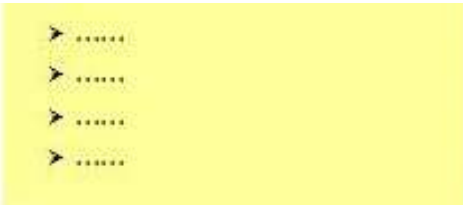

Curriculum analysing table		Code
Subject/chapter	Economics and management skills	No. of lessons of independent learning: 9 Theoretical lessons: 4 Classroom practice: 6
General education objectives of the 1/2 professional foundation module (based on the training programme):	<p>Objective: Training of professionals who will be capable of planning and organising a dynamic employment adapting to the economic environment for the rehabilitation and labour market integration with the interest of disabled people to be kept in mind.</p> <p>Task:</p> <ul style="list-style-type: none"> - acquirement of the basics of management and economics skills, application of these skills, - attainment of the method and aspects of business planning, business plan preparation, entering the market, planning of the marketing of products or services, etc., - acquirement of skills relating to the development and operation of work organisation with the special needs of disabled people to be kept in mind. <p>Topics:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Basics relating to organisations, operation of organisations, - Organisations, project organisations, - Methods of analysing the external and internal environment, - About planning in general, - Strategic planning, strategic management, - Business planning, - Attainment of marketing and PR tools, - Tasks related to entering the market, product or service planning, - Product or service marketing (application of marketing and PR skills in practice), - Quality management, basics of quality management - Basic economics, management and entrepreneurial skills: elements related to accounting and taxing, - Tasks connected to employment, national insurance and health insurance, the creation of a manufacturing and service environment. <p>(3/2002 (II.8) regulation of the Ministry of Social and Family Affairs - Ministry of Health, Government regulation of 80/1999.VI.2.)</p>	

Then the online curriculum elements related to certain topics had to be prepared:



1. learning (subject) guide
2. online curriculum
3. exercises
4. tests assessing knowledge
5. glossary
6. forum (Frequently Asked Questions platform)





Some of these elements had to be presented in the entire curriculum. There were templates available for the developers for the presentation.

E.g. the definition of objectives to each curriculum fitted into the frame below:

Learning objectives	The objective of this lesson is that ...	Length of learning 1,5 hours
		

The exercises or the tasks to be submitted were introduced by the “Task to be submitted and Exercise Table”.

	Exercise
	Task to be submitted

There were pictogram warnings placed for the most important parts of the curriculum,  the self-test,  the examination exercises,  as well as the classroom exercises .

The tests appeared on an e-platform as well. The test templates provided opportunity for answering answer-choice questions, yes/no questions, sentence completions and matching tasks.

Kérdés 3 - (6 pont)

Jelölje meg azokat a fogalmakat, amelyeket eg...

- az egyén szocializálhatóságát, szociálilitá
- a főszimptóma melletti egyéb szimptómá
- intelligenciaszintet
- a különböző képességek szintjét
- naprakész kutatási eredményeket a mód:
- a sérülés súlyossági fokát

első kérdés....

Igen

Nem

Question 3 – (6 points)

Mark the concepts that.....

- The socialization of the individual....
- Besides the main symptom other symptoms...
- Intelligence level
- The level of different skills
- Up-to-date research results...
- The severity of the injury

First question...

Yes

No

Kérdés 1 - (4 pont)

1. Írja a meghatározások mellé a hiányzó fogalom nevét!

_____ szempontból az az egyén tekinthető no
sajátosságai eltérnek a faj sajátosságaitól.

_____ egy sérülés akkor, ha következményei n

Question 1 – (4 points)

1. Write the name of the missing concept next to the definitions!

In terms of _____, the individual can be
considered to be...

An injury is _____ if its consequences...

Kérdés 4 - (10 pont)

Kösse össze a fogalmakat a magyar megfelelőikkell

fixáció párok fejlődésben való megrekec

abnormalitás párok átlagostól eltérő

-- válasszon -- párok többtényezős

-- válasszon -- párok visszafordítható

endogén párok meglassult fejlődés

exogén párok többokú

regresszió

multikauzális

multifaktoriális

normalitás

Question 4 – (10points)

Connect the concepts with their counterparts in Hungarian!

fixation	pairs	stagnation in development
abnormality	pairs	different from the average
--- choose ---	pairs	multifactorial
--- choose ---	pairs	reversible
endogenous	pairs	slowed progress
exogenous	pairs	multi-level
regression	pairs	
multicausal	pairs	
multifactorial	pairs	

The training process

As previously referred to, the implementers applied a distance learning model based on blended learning.



The training course had been run involving the following subjects: social studies, studies on disabilities, rehabilitation, legal studies, studies on labour market services and management. As mentioned earlier, students have qualifications of different level and content, therefore it was necessary to build the curriculum content on the widest possible basis. As a matter of course, previous knowledge had been accepted as some students were given a waiver from certain subjects as a result of a previous assessment.

Trainings were introduced by workshops in each subject by the tutors.

These meetings gave the opportunity for the participants to receive all the necessary instructions and for the attunement to occur to the next topic, subject. This was followed by processing, mentoring realised in the framework.

In this system, students could get acquainted with each topic step by step and learn knowledge in their own pace. Important parts of the learning process were the exercises, tasks assuring self-assessment as well as the summary reviews at the end of each lesson.

Students performed their reporting obligations and wrote self-assessment tests within this system.

Students had the opportunity to ask assistance, details from the tutor at any time via the platform. These were supported by functions that made the monitoring of the students as well as the tutors possible; active users applied chatting, forums and e-mail functions.

The handling of the test and assessment questions, the elaboration and sending of exercises and recording of the solutions occurred on this platform as well.

Results

The training of 20 people assisting with employment including employment coordinators had been realised in this project. Tutors considered the acquirement of the curriculum and the process to be of high standard; students found the training to be enjoyable and efficient.

A training package based on e-learning had been developed; the methodology of composite education had also been established by the workers.

Unfortunately, as many other projects, this project could not be sustained following the end of the implementation period either. There were not any needs arising from either the Social Ministry or the organisations and the employees working within. Hereinafter, the project owners were not able to bear the cost of maintenance any longer.

Social employment is still an existing form of employment today in Hungary and employees working within try to perform their work without any training or effective support. Although, we believe – the author of the article also participated in the programme – that the training method and content developed by the project would have been able to prepare those working in employment for the task assisting with the integration of employability and the labor market, however, it could have provided practicable knowledge and method for other fields of services as well.

The saying is true that no man is a prophet in his own land. In 2009, Slovene professionals showed interest towards the project within the framework of a cross border programme. As occupational rehabilitation had been renewed within this period in Slovenia and they considered it important to discover and utilise Hungarian experiences. As a result of the collaborative work of the Regional Social Resource Center Ltd. and the OZARA Service Company Ltd. (Slovene partner) the Occupational Rehabilitation Coordinator Training Programme had been adapted into the Slovene adult training system.

Documents of the programme are available in Hungarian on the <http://koordinator.rszfk.hu/dokumentumok/20/> website.

The materials of the Regional Social Resource Center and the ILIAS User Manual had been used in the article which is available at:

https://abpe.nav.gov.hu/abpe_joomla/index.php?option=com_content&view=article&id=61&Itemid=30

Recenzii

Book reviews

ECONOMIA SOCIALĂ. ANALIZĂ COMPARATĂ ÎN OPT STATE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE

*Victor Nicolăescu,
Sorin Cace, Eleftheria Koumalatsou, Simona Stănescu,
Editura Expert, București, 2011*

Mihaela Pitea^[1]

Volumul de față a fost realizat în cadrul proiectului „*INTEGRAT – Resurse pentru femeile și grupurile roma excluse social*” cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 și este implementat de Asociația pentru Dezvoltarea și Promovarea Socio-Economică CATALACTICA, filiala București.

Victor Nicolăescu semnează acest material alături de alte trei persoane cu experiență în domeniul economiei sociale, respectiv: Sorin Cace, Eleftheria Koumalatsou și Simona Stănescu.

În **Introducere** se descriu obiectivul general, obiectivele specifice, beneficiarii și activitățile proiectul.

Capitolul 1: Contextul economiei sociale în Uniunea Europeană

Autorii fac o scurtă prezentare a istoricului termenului de economie socială în Europa. Această abordare se regăsește și în raportul *Profit pentru Oameni. Raport de Deschidere în cadrul Proiectului Modelul Economiei Sociale în România* unde autorii precizează că „inițiativele la nivel european și internațional au ca obiectiv stimularea acestui tip de actori tradiționali dar și de a atrage în această zonă sectorul de afaceri” (Stănescu ș.a 2012, p. 54).

[1] Sociolog, Coordonator Centrul de Resurse în Economia Socială, Asociația Alternative Sociale, Șos. Nicolina, nr. 24, Iași; tel.: 0735.840.022; e-mail: mpitea@alternativesociale.ro.

Atunci când se amintește de recunoașterea economiei sociale se analizează patru componente: conceptuală, normativă, instituțională și academică. În partea dedicată formelor de economie socială regăsim definite societățile cooperative, societățile mutuale, asociațiile, fundațiile, întreprinderile sociale și entitățile hibride ale economiei sociale cu accent pe evoluția întreprinderilor sociale. Definirea formelor care fac parte din domeniul economiei sociale a fost un subiect abordat de multe studii din domeniu. În acest sens Asociația React a definit Casele de Ajutor Reciproc ca „fiind cele mai reprezentative entități de economie socială pentru România” (Pascaru 2012, p. 159).

Ultima parte din acest capitol se încheie cu prezentarea următoarelor teorii: *teoria eșecului sectorului public/eșecul pieței libere și teoria interdependenței; teoriile încrederii; teoria statului bunăstării și teoria ofertei.*

Capitolul 2: Coordonate naționale ale economiei sociale (opt state membre ale Uniunii Europene)

Autorii prezintă caracteristicile definatorii ale abordării politice în economia socială precum și contribuția acesteia la incluziunea socială în fiecare dintre țările studiate.

În continuarea capitolului sunt descrise opt țări din perspectiva cadrelor naționale ale economiei sociale:

- *Marea Britanie* este țara în care întreprinderile sociale și firmele sociale sunt des întâlnite. Întreprinderile sociale cuprind cooperativele, afacerile comunitare, organizațiile de comerț, asociațiile și recent firmele sociale;
- *Portugalia* este reprezentată în acest domeniu de campaniile de integrare deoarece întreprinderea socială este încă un concept absent, atât în politica de masă cât și în dezbaterile științifice. Campaniile de integrare primesc sprijin public tehnic și financiar, fiind singura formă de organizare care are atât scopuri economice cât și sociale;
- În *Spania* organizațiile economiei sociale iau forma întreprinderilor de integrare care se împart în patru tipuri: centre speciale de angajare, centre ocupaționale, întreprinderi ale Organizației

Naționale pentru Nevăzători și întreprinderi de integrare socială pentru persoanele cu risc de excluziune socială;

- *Italia* este reprezentativă în sectorul economiei sociale de cooperativele sociale care răspund nevoii de integrare a diferitelor grupuri vulnerabile. Cooperarea din Italia este subiectul abordat de mulți specialiști în acest domeniu. „Valorile actuale ale cooperării sunt: democrație cooperatistă, reciprocitate, egalitate, mutualitate și solidaritate, profit cooperativ și intergenerozitate, echitate, respect și încredere, merit, atenție față de ceilalți și modestie, intercooperare, pace, responsabilitate socială, dezvoltare sustenabilă, libertate, subsidiaritate, ajutor reciproc” (Pitea 2012, p. 169).
- *Polonia* este prezentată de autori prin prisma „vechilor” și „noilor” forme ale organizațiilor economiei sociale;
- În *Grecia* cooperativele sociale cu răspundere limitată sunt cele mai întâlnite. Trebuie menționat faptul că deși organizațiile economiei sociale sub forma cooperativelor agricole sau de consum sunt prezente de mult timp, economia socială rămâne aproape necunoscută în această țară;
- *Belgia* este reprezentată de caracteristici – cheie ale economiei sociale deoarece această țară are o istorie lungă în domeniul economiei sociale și organizațiile sale sunt recunoscute la nivel internațional. Belgia se remarcă prin faptul că funcționează cooperarea dintre sectorul economiei sociale și a celorlalte sectoare;
- *România* este reprezentată de societățile cooperative, organizațiile non-profit (asociațiile și fundațiile), casele de ajutor reciproc și unitățile protejate autorizate.

Autorii amintesc măsurile de sprijin pentru susținerea acestui sector în țările studiate, respectiv: reglementările legale (privilegii legate de taxe sau legi noi aprobate), susținerea financiară (subvenții) și strategii de dezvoltare (educație și formare).

Capitolul 3: Economia socială – analiza comparativă a proiectelor și organizațiilor în opt state membre ale Uniunii Europene

În prima parte a acestui capitol este prezentat cadrul metodologic care a fost folosit în cadrul analizei comparate. În continuare sunt

prezentate inițiative din domeniul economiei sociale din țări analizate, dintre care amintim de: Food Banks (bănci de alimente) din Polonia, Sistemul de rețele REAS din Spania, Cooperativa Crest din Marea Britanie etc.

Tot în acest capitol sunt detaliate rezultatele analizei proiectelor și organizațiilor. Principalele concluzii sunt:

- organizațiile economiei sociale sunt consecința parteneriatului public și a clienților privați;
- aceste organizații sunt ca o rețea care produce noi servicii pentru a răspunde nevoilor sociale;
- sectorul privat reprezintă resursa de profituri etc.

În România acest domeniu este în continuă dezvoltare, iar întreprinderea socială este văzută ca o modalitate de a sprijini comunitățile cu persoane defavorizate sau în risc de excluziune socială.

Capitolul 4: Economia socială – de la nivel european la nivel regional

Autorii amintesc despre abordările lui Cooch și Kramer legate de investiția socială proactivă și despre definirea integrării investițiilor sociale propusă de Anheier. În continuare se trec în revistă inițiativele de succes înregistrate în implementarea Fondul Social European și obiectivele Strategiei 2020.

Acest material se încheie punctând modul în care proiectul „*INTEGRAT – Resurse pentru femeile și grupurile roma excluse social*” are rol în transferarea modelelor economiei sociale identificate în alte țări în zonele vizate de proiect din țară.

Această publicație se adresează persoanelor care activează în domeniul economiei sociale și doresc să afle mai multe informații despre cum anume funcționează instituțiile din acest sector.

Autorii au ales opt țări pentru a putea să detalieze tematicile alese. Este o carte care cuprinde multe informații teoretice care se îmbină foarte bine cu ideile practice și de aceea merită citită.

Bibliografie

1. Pascaru, G. (2012). Recenzie Economia socială: de la afacere la profit social. *Revista de Economiei Socială*, Vol. II, Nr. 4/2012, pp. 155-159.
2. Pitea, M. (2012). Recenzie Cooperăția de consum. Principii și valori ale cooperăției. *Revista de Economiei Socială*, Vol. II, Nr. 4/2012, pp. 165-169.
3. Stănescu, S., Asiminei, R., Vîrjan, D. și Rusu, O. (2012). *Profit pentru Oameni. Raport de Deschidere în cadrul Proiectului Modelul Economiei Sociale în România*. PNUD România, București.

SOCIAL ECONOMY. COMPARED ANALYSIS IN EIGHT MEMBER STATES OF THE EUROPEAN UNION

*Victor Nicolăescu,
Sorin Cace, Eleftheria Koumalatsou, Simona Stănescu,
Expert Printing House, Bucharest, 2011*

Mihaela Pitea^[1]

This work was written within the project “*INTEGRAT – Resources for the socially excluded Roma women and groups*” co-financed from the European Social Fund through the Sectorial Operational Programme for the Development of Human Resources 2007 – 2013 and is implemented by the Association for the Socio-Economical Promotion and Development CATALACTICA, the Bucharest branch.

Victor Nicolăescu signs this material together with three other persons with experience in the field of social economy, and these are: Sorin Cace, Eleftheria Koumalatsou and Simona Stănescu.

The **Introduction** describes the general objective, the specific objectives, the beneficiaries and the activities of the project.

Chapter 1: The context of social economy in the European Union

The authors make a short presentation of the history of the term social economy in Europe. This approach is found also in the report *Profit for people. Opening Report within the Project The Social Economy Model Project in Romania* where the authors specify that “the initiative at European and international level have as objective to stimulate this type of traditional players but also to attract the business sector in this area” (Stănescu ş.a 2012, p. 54).

[1] Sociologist, Coordinator Centre of Resources in Social Economy, Association Social Alternatives, 24, Nicolina Road, Iaşi; tel.: 0735840022; e-mail: mpitea@alternativesociale.ro.

When the acknowledgement of social economy is discussed, there are four components that are being analyzed: conceptual, normative, institutional and academic. The part dedicated to the social economy forms includes the definitions of cooperative societies, mutual societies, associations, foundations, social enterprises and hybrid entities of social economy with an emphasis on the evolution of social enterprises. The definition of the social economy forms has been a subject approached in many studies of the field. For this purpose, the React Association has defined the Mutual Aid Funds as being “the most representative social economy entities for Romania” (Pascaru 2012, p. 159).

The last part of this chapter closes with the presentation of the following theories: *the theory of the public sector failure/the failure of the free market and the theory of interdependence; the theories of trust; the theory of the welfare state and the theory of supply.*

Chapter 2: The national coordinates of social economy (eight member states of the European Union)

The authors present the defining features of the political approach in social economy and also its contribution to the social inclusion in each of the studied countries.

The rest of the chapter describes eight countries from the perspective of the national frameworks of social economy:

- *Great Britain* is the country where social enterprises and social companies are very much spread. Social enterprises include cooperatives, community businesses, trade organizations, associations and more recently social companies;
- *Portugal* is represented in this field by the integration campaigns because social enterprise is still a concept that is missing, both in the mass politics and also in the scientific debates. The integration campaigns receive technical and financial public support, being the only form of organization that has both economic and social purposes;
- In *Spain*, the social economy organizations take the form of integration enterprises divided in four types: special employment centers, occupational centers, enterprises of the National Organi-

zation for Blind People and social integration enterprises for the persons with social exclusion risk;

- *Italy* is represented in the social economy sector by the social cooperatives that respond to the integration needs of the various vulnerable groups. The cooperation in Italy is the subject approached by many specialists in this field. "The current values of the cooperation are: cooperative democracy, reciprocity, equality, mutuality and solidarity, cooperative profit and inter-generosity, equity, respect and trust, worth, attention for the others and modesty, inter-cooperation, peace, social responsibility, sustainable development, freedom, subsidiarity, mutual aid" (Pitea 2012, p. 169).
- *Poland* is presented by the authors through the „old” and „new” forms of social economy organizations;
- In *Greece*, the social cooperatives with limited liability are the most encountered. We must mention the fact that although the social economy organizations under the form of agriculture cooperatives or consumers cooperatives are present for a long time, social economy remains unknown in this country;
- *Belgium* is represented by the key-features of social economy because this country has a long history in the field of social economy and its organizations are recognized at international level. Belgium stands out by the fact that the cooperation between the social economy sector and the other sectors is functioning;
- *Romania* is represented by the cooperative societies, non-profit organizations (associations and foundations), mutual aid funds and authorized protected units.
- The authors remind of the support measures for sustaining this sector in the studied countries, more precisely: legal regulations (privileges connected to taxes or the new approved laws), financial support (subsidies) and development strategies (education and formation).

Chapter 3: Social economy – a compared analysis of projects and organizations in eight member states of the European Union

The first part of this chapter presents the methodological framework used within the compared analysis. Hereinafter are presented the initiatives in the field of social economy from the analyzed countries, of which we remind: Food Banks (food banks) from Poland, the Networks system REAS from Spain, the Crest Cooperative from Great Britain etc.

Also in this chapter there is a detailed presentation containing the results of the projects and organizations analysis. The main conclusions are:

- the social economy organizations are the consequence of the public partnership and of the private clients;
- these organizations are like a network that produces new services in order to respond to the social needs;
- the private sector represents the resource of profit, etc.

In Romania this field is in a continuous development, and the social enterprise is seen as a way to support the communities of disadvantaged persons or the persons with social exclusion risk.

Chapter 4: Social economy – from the European level to the regional level

The authors mention the approaches of Cooch and Kramer connected to the social investments proposed by Anheier. Hereinafter, the authors review the success initiatives recorded in the implementation of the Social European Fund and the objectives of the Strategy 2020.

This material closes by pointing out the way in which the project „*INTEGRAT – Resources for the socially excluded Roma women and groups*” has the role in transferring the social economy models identified in other countries within the area viewed by the project from the country.

This publication targets the persons who are active in the field of social economy and who desire to find out more information on how exactly the institutions of this field function.

The authors have chosen eight countries for detailing the selected themes. It is a book that contains much theoretical information that

blends very well with the practical ideas and this is why it is worth reading.

References

1. Pascaru, G. (2012). Social economy review: from business to social profit. *The Social Economy Magazine*, Vol. II. Nr. 4/2012, pp. 160-164.

2. Pitea, M. (2012). Consumer cooperative review. Principles and values of the cooperation. *The Social Economy Magazine*, Vol. II. Nr. 4/2012, pp. 170-174.

3. Stănescu, S., Asiminei, R., Virjan, D. and Rusu, O. (2012). *Profit for People. Opening Report within the Social Economy Model Project in Romania*. PNUD Romania, Bucharest.

RECOMANDĂRI PENTRU AUTORI

Autorii vor avea în vedere audiența interdisciplinară și multinațională atunci când își redactează contribuția. Trebuie avute în vedere implicațiile analizei pentru cititorii din alte domenii, alte țări și alte discipline. Prezentarea stereotipizantă a indivizilor și a grupurilor sociale va fi evitată.

Scop: *Revista de Economie Socială* se dorește a fi un cadru de promovare, reflecție și dezbateră a temelor de interes pentru domeniul economiei sociale. Articolele și studiile publicate vor reflecta aspecte teoretice și practice, experiențe locale, naționale și transnaționale. Revista încurajează abordări inovatoare inter și transdisciplinare pentru dezvoltarea economiei sociale, reunind perspective teoretice din mediul academic și de cercetare cu perspectivele practice ale organizațiilor profit și non-profit, ale experților din întreprinderile sociale și administrație.

Articolele vor conține numărul specificat de cuvinte, inclusiv rezumatul, cuvintele cheie, notele și bibliografia, în funcție de tipul articolului:

1. Pentru studii teoretice: 5000-7000 cuvinte
2. Pentru studii empirice: 5000-7000 cuvinte
3. Pentru descrieri de experiențe și bune practici: 1800-2200 cuvinte
4. Pentru recenzii: 800-1200 cuvinte

Este de dorit ca textul să nu mai fi fost publicat sau trimis spre publicare în altă parte. Dacă autorul are un articol înrudit publicat, va specifica acest lucru.

Autorul va respecta îndrumările tehnice, datele limita de trimitere a articolelor/studiilor (15 ianuarie, 01 aprilie, 15 iunie, 1 septembrie și 1 noiembrie) și de retrimiteră a acestora în termen de o săptămână după primirea opiniilor din peer-review.

Pentru a asigura procesul de peer-review, autorii sunt rugați să trimită articolul în limba română și în limba engleză, în două fișiere a câte două exemplare, din care câte unul fără datele de identificare și fără vreun reper cu privire la autorul acelei contribuții.

Este încurajată citarea articolelor din publicații cotate ISI și/sau recunoscute de către CNCIS/CNCS, respectiv din numere anterioare ale acestei reviste. Articolele vor fi trimise în format electronic, ca fișier atașat, la adresa: jse@alternativesociale.ro.

Sunt binevenite contribuțiile care reflectă studii și cercetări realizate de autori în ultima perioadă pe următoarele teme:

- a. istoria și originile economiei sociale;
- b. solidaritate socială și antreprenoriat;
- c. democrație participativă/ active citizenship;
- d. justiție socială;
- e. incluziune socială;
- f. liberalism și solidaritate creștină;

- g. binele individual – binele social;
- h. responsabilitate individuală – responsabilitate socială;
- i. autonomie individuală – socială;
- j. conflicte și cooperare societală;
- k. forme de economie socială și practici;
- l. familia – ca unitate a structurii sociale;
- m. mișcarea cooperatistă europeană contemporană;
- n. dezvoltarea durabilă;
- o. lupta împotriva sărăciei;
- p. coeziune socială;
- q. ocupare deplină;
- r. vulnerabilitate și grupuri vulnerabile;
- s. experiențe locale, regionale și naționale în domenii ale economiei sociale;
- t. experiențe și practici de formare în domenii ale economiei sociale;
- u. alte teme de interes pentru domeniul economiei sociale.

Structura articolelor

Autorii sunt rugați să urmeze următoarele indicații cu privire la *structura articolelor*:

- ✓ TITLU: Cambria, 14, litere mari, centrat;
- ✓ Prenume și nume: aliniat dreapta, Cambria, 12;
- ✓ Date de contact (la subsol, câte o notă pentru fiecare autor): titlul academic/poziția în organizație, denumirea departamentului și a instituției, adresa de corespondență, numărul de telefon, e-mail (Cambria, 9);
- ✓ Rezumat: 150-200 de cuvinte, în acord cu structura de mai jos, Cambria 10, 1 rând;
- ✓ Cuvinte cheie: între 3 și 8, Cambria 10, aliniat dreapta, italic;
- ✓ Textul: Cambria 12, 1,5 rânduri;
- ✓ Mulțumiri (eventuale);
- ✓ Contribuția autorilor la redactarea articolului;
- ✓ Note;
- ✓ Bibliografie (references);
- ✓ Un scurt curriculum vitae, precizând principalele contribuții științifice ale autorului, alte publicații.

Tabelele și figurile pot fi inserate în text sau prezentate câte unul pe pagină la sfârșitul articolului, cu titlu, numerotate, cu precizarea sursei.

Structura rezumatelor

Pentru studii empirice / experimentale:

1. Tema și obiectivul cercetării.
2. Metodologia de cercetare
3. Caracteristici ale participanților la studiu / ale comunității studiate
4. Rezultatele obținute sau estimate.
5. Concluzia, cu implicațiile și aplicațiile rezultatelor.

Pentru sinteze / studii teoretice:

1. Tema studiului.
2. Perspectiva teoretică de la care pornește studiul; obiectivul studiului.

3. Sursele utilizate (ex: baze de date, tipul de literatură analizată, eventual criteriile de selecție a acesteia).

4. Concluziile principale la care s-a ajuns în urma analizei / sintezei teoretice.

Pentru prezentarea de experiențe:

1. Tipul de experiență.

2. Caracteristicile ale organizației / acțiunii prezentate

3. Aspectele noi / pozitive din respectiva experiență

4. Posibile întrebări / sugestii pentru studii / experiențe viitoare

Stilul textului

Autorii sunt rugați să urmeze următoarele indicații cu privire la *stilul textului*:

- ✓ Utilizați varianta britanică a limbii engleze.
- ✓ **Primul titlu** se scrie cu **bold**, prima litera cu majuscule și aliniat la stânga.
- ✓ Numerotați paragrafele sau secțiunile cu cifre arabe. Evitați paragrafele foarte scurte sau formate dintr-o propoziție.
- ✓ Utilizați **bold** în text doar pentru **subtitluri** (numerotate, alineat).
- ✓ Pentru sublinieri în text, utilizați *caractere italice*.
- ✓ În textul principal, numeralele de la unu la zece trebuie scrise în cuvinte, dar pentru numerele mai mari trebuie utilizate cifrele (ex.: 11, 23, 264)
- ✓ Toate acronimele trebuie scrise în întregime prima dată, chiar și cele care sunt foarte des utilizate (ex.: UK, EU etc.)
- ✓ Scrieți procent (nu %!) cu excepția parantezelor ilustrative.
- ✓ Între textul din stânga și semnele de punctuație nu se lasă spațiu .

Citarea și bibliografia

În text, dați numele de familie al autorului, anul apariției cărții și pagina (dacă există) între paranteze (Cole 1992, p. 251).

Pentru referințe care au între unu și trei autori, trebuie menționați toți (Cole, Green și Black 2003).

Pentru referințe cu patru sau mai mulți autori se utilizează următoarea formă (Cole ș.a. 2003).

IMP: toți autorii vor trebui menționați la bibliografie (nu se permite trimitere de genul *et al.*!)

Lista completă a referințelor citate, aranjate în ordine alfabetică a numelor de familie, va trebui scrisă la 1.5 rânduri, la sfârșitul articolului, în următoarea formă:

1. Cole, T. (1992). *The Journey of Life. A Cultura History of Aging in America*. Cambridge University Press, Cambridge.

2. Elder, G.H. and Clipp, E.C. (1988). Wartime losses and social bonding: influences across 40 years in men's lives. *Psychiatry*, **51** (1), 177-198.

3. Ruth, J.-E. and Oberg, P. (1996), Ways of life: old age in life history perspective. In Birren, J.E., Kenyon, G., Ruth, J.-E., Schroots, J.F.F. and Svensson, T. (Eds), *Aging and Biografy: Explorations in Adult Development*. Springer, New York, 167-186.

Trimiterile la documente legislative vor respecta următoarea formă:

In *text*: denumirea cunoscută a documentului și codul de identificare (Com(2007) 332 Final) sau denumirea cunoscută și anul: Legea asistentei sociale (2011);

La *bibliografie*: Emitent. An. Titlul documentului. Codul de identificare. Publicat in sau Disponibil la:.....; Consultat la data de:

Se respectă următoarele:

✓ Autorii sunt rugați să reducă la minim trimiterile la lucrări nepublicate sau care urmează să fie prezentate la conferințe, pentru că sunt dificil de găsit de către cititori. Dacă se optează pentru astfel de trimiteri, se va indica: titlul conferinței, organizatorul, locul și data la care va fi susținută prezentarea.

✓ *Titlurile de Cărți și Reviste sunt Scrise cu Caractere Italice, Title Case.* (fiecare cuvânt cu literă mare).

✓ Titlurile de Lucrări, articole și capitole din cărți se scriu tip sentence case (doar primul cuvânt cu majusculă) fără caractere italice.

✓ Se utilizează (Eds. / coord.) și (Ed./coord.) acolo unde este cazul.

Citarea paginilor de internet sau a publicațiilor online

✓ Menționați autorul, data, titlul, instituția care a publicat sau numele celei care găzduiește lucrarea, asemeni unei publicații tipărite. Apoi specificați: Disponibil online la sau Adresa completa de internet [data accesării].

Tabele

✓ Tabelele trebuie inserate în text, numerotate consecutiv, cu precizarea sursei.
✓ Dimensiunile trebuie să se potrivească încadrării într-o pagină de 190 mm x 130 mm.

✓ Titlul trebuie scris înaintea tabelului, cu prima literă mare, cu caractere italice.
✓ Conținutul tabelului: numele rândurilor/coloanelor se scriu cu prima literă mare. Sunt preferate titlurile scurte. Detaliile tehnice sau metodologice (cum ar fi eșantionul, tipul de statistică) ar trebui descrise în denumire sau în note cu privire la table. Se utilizează doar o decimală.

Figurile

✓ Se trimit inserate în text sau pe pagini separate, numerotate consecutiv și denumite.

✓ Capturile vor fi în fișiere separate.

✓ În interiorul textului menționați locul aproximativ al tabelelor și al figurilor.

Copyright: Responsabilitatea conținutului articolelor revine, în întregime, autorului (autorilor). Autorul care trimite un manuscris (care este indicat pentru corespondență, în cazul semnării de către mai mulți autori) are responsabilitatea de a se asigura ca trimiterea spre publicare / publicarea a fost încuviințată de toți autorii. Este de asemenea responsabilitatea autorului de a primi acceptul instituției de proveniență pentru publicare, dacă acesta îi este solicitat. Corespondența legată de un manuscris va fi purtată cu autorul care va trimite textul, dacă nu există specificată, de la început, o altă solicitare din partea semnatarilor articolului.

RECOMMENDATIONS FOR AUTHORS

The authors should take into consideration the interdisciplinary and multinational addressability when they write their works. They should also take into consideration the implications of the analysis for the readers from other study areas, other countries and other subjects. The stereotypical presentation of individuals and social groups should be avoided.

The articles will contain the specified number of words including the abstract, keywords, notes and references:

1. For theoretical studies: 5000-7000 words
2. For empirical studies: 5000-7000 words
3. For described experiences and best practices: 1800-2200 words
4. For book reviews: 800-1200 words

The text should not have already been published or sent to another publication. If the author has a similar article published, he/she should specify this.

The text should respect the technical recommendations.

The authors should respect *the deadlines for:*

- *papers submissions* (**15th January, 01th April, 15th June, 1th September and 1th November**)

- and for *submitting the reviewed papers* (one week after peer-review feedback).

It is encouraged the quotation of the articles from the ISI publications, from journals approved by CNCSIS/CNCS) and from other volumes of the publication.

Articles will be sent electronically as an attachment to: *jse@alternativesociale.ro*

In order to ensure the peer-review process, the authors are asked to send the article in Romanian and in English Languages, in two copies each, of which one without the identification data and without any clue regarding the article's author.

We welcome articles that reflect the studies and researches conducted by the authors in recent years on the following topics:

- a. the history and origins of the social economy;
- b. social solidarity and entrepreneurship;
- c. participatory democracy / active citizenship;
- d. social justice;
- e. social inclusion;
- f. liberalism and Christian solidarity;
- g. individual welfare - social welfare;
- h. individual responsibility – social responsibility;
- i. personal autonomy – social autonomy;
- j. societal conflicts and cooperation;
- k. forms of social economy and practices;
- l. family - as a unit of social structure;
- m. contemporary European cooperative movement;
- b. sustainable development;

- o. fight against poverty;
- p. social cohesion;
- q. full employment;
- r. vulnerability and vulnerable groups;
- s. experiences of local, regional and national social economy;
- t. experience and training practices of the social economy;
- u. other topics of interest to social economy.

Structure of article

The authors are asked to respect the following indications regarding *the articles' structure*:

- TITLE: Cambria, 14, centred, uppercase;
- Name and surname (Cambria 12, right align);
- Contact details – as footnote, one for each author - academic title, the name of the department and of the institution, correspondence address, phone number, e-mail address (Cambria 9);
- Abstract: 150 – 200 words, Cambria, 10, 1;
- Key words: between 3 and 8, Cambria, 10, right align, it;
- The main text: Cambria, 12, line spacing 1.5, justified;
- Acknowledgments (if needed);
- The author's contribution to the article;
- Notes;
- References;
- A short CV with the main scientific contributions of the author, other publications.

The tables and the images should be presented one by one on the page at the end of the article, with title, numbering and the source.

Structure of abstracts

For empirical / experimental manuscripts:

1. Theme and objective research.
2. Research methodology
3. Characteristics of participants in the study / studied community
4. Approximate or expected results.
5. Concludes with implications and applications results.

For synthesis / theoretical studies:

1. Theme study.
2. Theoretical perspective from which starts the study, the objective of the study.
3. The sources used (eg databases, the type of literature review, possible criteria for selecting it).
4. The main conclusions reached in the analysis / synthesis theory.

For the presentation of experiences:

1. Type of experience.
2. Characteristics of the organization / action set
3. New issues / positive experience
4. Possible questions / suggestions for future studies / future experiences.

Text style

The authors are asked to take into consideration the following indications regarding *the text's style*:

- For the English language use the British style;
- The first title should be written with bold, the first letter is capital and left aligned;
- Number the paragraphs or the sections with Arab numbers. Avoid very short paragraphs or one sentence paragraph;
- Use bold in text only for subtitles (numbered, aligned);
- For underlining use italic characters;
- In the main text, the numerals from one to ten should be written in words, but for higher numbers should be used numbers (e.g. 11, 23, 264);
- All the acronyms should be written fully for the first time, even those that are used really often (e.g. UK, EU etc);
- Footnotes are allowed only for details and technical information (including statistical data);
- Write 'percent' (not %!) with the exception of illustrative brackets;
- Do not leave empty spaces between text and punctuation.

Quotation and bibliography

Write the author's surname, the year of the book's apparition and the page (if it exists) between brackets, in the text (Cole 1992, p. 251).

For references that have between one and three authors, should be all mentioned (Cole, Green and Black 2003).

For references with four or more authors should be used the following formula: (Cole *et al.* 2003).

IMP: every author should be mentioned in the bibliography (it is not allowed a style as this: *et al!*).

The complete list of the quoted references, arranged in alphabetical order by surnames should be written with 1.5 line spacing, at the end of the article, using the following style:

1. Cole, T. (1992). *The Journey of Life. A Cultural History of Aging in America*. Cambridge University Press, Cambridge.
2. Elder, G.H. and Clipp, E.C. (1988). Wartime losses and social bonding: influences across 40 years in men's lives. *Psychiatry*, **51** (1), 177-198.
3. Ruth, J.-E. and Oberg, P. (1996), Ways of life: old age in life history perspective. In Birren, J.E., Kenyon, G., Ruth, J.-E., Schroots, J.F.F. and Svensson, T. (Eds.), *Aging and Biografy: Explorations in Adult Development*. Springer, New York, 167-186.

For references on laws:

Please indicate, inside *text*: the known title of document and the identification code: (Com(2007) 332 Final) or the known title of document and year: Social assistance law (2011);

On *references*: The author / the institution that published or the name of the host institution. The date/year. The title. Identification code. Published in or Available at:..... [the date of the page's visit].

The following indications should be respected:

- The authors are asked to reduce at minimum the references to unpublished works or that which are to be presented at conferences, as they are difficult to find by readers. If this type of reference is used, you should indicate: the conference's title, the organiser, the place and the date at which the work will be presented.
 - *Titles of Books and Magazines are Written with Italics, Tile Case* (each word with capital).
 - The Works Titles, articles and chapters should be written using sentence case (only the first letter capital) without italics.
 - You should use (Eds./coord) and (Ed./coord) where necessary

Internet pages or online publications quotation

- Mention the author, the date, the title, the institution that published or the name of the host institution, as the same as a printed publication.
- Then specify: Available online ator the Complete internet address [the date of the page's visit]

Tables

- The tables should be in text or presented on separate pages at the end of the paper, consecutively numbered and you should write the source.
- The dimensions should fit the dimensions of a page of 228 x 152 mm (of which the text takes 184 x 114 mm).
 - The title should be written before the table, with the first letter capital, italics.
 - The content of the table: the names of the rows / columns should be written with the first letter capital. Short titles are preferred. The technical or methodological details (for example, the sample, type of statistics) should be described in the name or in the notes regarding the tables. Only one decimal should be used.

Images

- The references are made on separate pages, consecutively numbered.
- The captions should be in separate files.
- Inside of the text you should mention the approximate place of the tables and images.

Copyright: Submission of a manuscript implies that the work described has not been published before (except in the form of an abstract or as part of a published lecture, or thesis), that it is not under consideration for publication elsewhere. The author (authors) has (have) the full responsibility of the articles' content. The submitting (Corresponding) author is responsible for ensuring that the article's publication has been approved by all the other coauthors. It is also the authors' responsibility to ensure that the articles emanating from a particular institution are submitted with the approval of the necessary institution. Only an acknowledgment from the editorial office officially establishes the date of receipt. Further correspondence and proofs will be sent to the corresponding author(s) before publication unless otherwise indicated.